The author of tremendously populer novel 'senkottan'

මැයි මාර ප්‍රසංගය

සමහර විට මේ ගස ගැන කියන්න ම
ඔබ මෙහි ඇවිත් ගියා විය හැක.

සෙන්කොට්ටන්

මේ මැයි මාර ප්‍රසංගය

සියල්ල	දත්	ඔහුටයි
ඔහුගේ	මිහිරි	බහටයි
නමක්	නොදත්	ඔබටයි
ඔබෙ	නොදන්න	කමටයි

මේ කතාන්දරයට ජීවත් වන්නට
මුළු අවකාශයම පුදා කර
මේ තුළින්
මම සදහටම මිය යමි

එහෙත්
මෙය කියවන ඔබ සැම
මා වටා ගැවසෙන්න
ගැවසි ගැවසී
මගේ ආදරය ඉවසන්න...

මහින්ද ප්‍රසාද් මස්ඉඹුල
2023
ගම්පහ දී

I.

දවක් නෙමෙයි ඒවා බොහෙත්

එදා අකුණුසර පණිවිඩය මා කරා ආවේ නැතිනම් මේ පණිවිඩය ඔබට කියන එක තව බොහෝ ප්‍රමාද වෙන්න තිබුණා. ඒත් ඒ පණිවිඩය මා කරා ආවා; සැබැවින්ම නොහිතපු වෙලාවක; ඉතා ඉක්මනින්; ඒ පණිවිඩය මා වෙත එන්න නියමිත විදිහටම. මං ඒ වෙලාවේ හිටියේ දවස් දාහතරක නිරෝධායනයේ. එළියට බැස්සත්, යන්නම් කැස්සත්, කිව්සුමක් ඇරියත් මිනිස්සු කලබල වෙන කාලයක්. මට කරන්න වෙන කිසිම දෙයක් තිබුණෙ නෑ. කොළ කිහිපයක්, පෑනක් අතට ගත්තු මම මේ කතාව ඔස්සේ ඔබට කිව යුතු පණිවිඩය මේ විදිහට ලියන්න පටන් ගත්තා. දිගු කලක සිට කල්පනා කළත් මඟහැරුණු මේ පණිවිඩය කියවන ඔබට සිතෙයි මේක කතන්දරයක්ද කියලත්. නෑ, මේක පණිවිඩයක්. රතුම රතු මල් පිරිච්ච මැයි මාර පණිවිඩයක්.

ඇත්තම කියනවා නම් ඔබ මේ ගැන කිසිම දෙයක් දන්නෙ නෑ. ඒ වුණාට ටිකක් කියවගෙන යද්දි සිහිනයකින් වගේ මතක් වේවි මේ දේවල්. නිසැකවම ඔබ විස්මයට පත් වේවි. ඒ විස්මය කොයි තරම්ද කියලා කවමදාවත් මට දැනගන්න නොලැබුණාට කමක් නෑ. ඒත් ඔබ මේ කතාව නොදැන ජීවත් විය යුතු නෑ.

මේ කතාව මම මුලින්ම ලියන්න උත්සාහ කළේ මෙයට වසර විසිදෙකකට උඩදී. ඒ කිව්වේ අනූනමය අවුරුද්දේ. ඒ මේ විදිහට පණිවිඩයක් හැටියට නෙමෙයි, සාමාන්‍ය කතාන්දරයක් හැටියට. ඇත්තටම එතකොට ඒ කතාවට නිශ්චිත අවසානයක් තිබුණේ නෑ.

මං අපේ ගමේ ගෙදර ඉස්තෝප්පුවේ බැම්ම උඩ තියාගෙන, සමිධ අයියා සහ ඔබ හිතේ තියාගෙන ගොඩනගපු කතාව ලියාගෙන ගියා. සති ගාණක් තිස්සේ කතාව ලියල ලියලා දවසක් රෑ කෑම කන්න ගෙයින් එළියෙ තිබුණු කුස්සියට ගියා. කුස්සියේ ඉඳගෙන බත් කකා ඉද්දි මිදුල පැත්තෙන් විශාල එළියක් දැක්කා. මං හිතුවා හුළඟත්තක් පත්තු කරගෙන කවුරු හරි ගෙදරට එනවා කියලා. ඒත් හීනෙකින් වගේ යටි හිත දෙබෑ කරගෙන ආපු සැකයක් හින්දා දුවගෙන ආවා බැම්ම ළඟට. වැඩේ හරි, හුළඟට ලාම්පුව පෙරළිලා ලියපු කොළ ටික උඩට. සේරම පිච්චිලා තිබුණා. මං ඉතින් පහුවදා වෙනකම්ම ඇඩුවා. එතකොට ඉතින් මගෙ වයස දහනවයයිනේ.

දැන් මට හිතෙනවා ඒක සුළඟ සහ ගින්දර එකතු වෙලා ගත්තු බුද්ධිමත් තීරණයක් කියලා. සුළඟ - ගින්දර! ස්තුතියි ඔය දෙන්නට භූමිතෙලුත් එකතු කරගෙන ගත්තු ඒ නිර්භීත තීරණයට.

* * *

ලෝකයේ සමහර කතන්දරවල ඉරණම මකලාම දාන්න කාලය නොයෙක් දේ කරනවා. එදා උනෙත් එහෙම දෙයක් කියලා දැන් මට හිතෙනවා. ඒත් මේ කතන්දරයේ ඉරණමට එහෙම මැකිලා යන්න ඉඩදීලා බලා ඉන්න මගේ කැමැත්තක් තිබුණෙම නෑ. අන්න ඒ හින්දයි මේ විදියට ඔබට ලියන්න තීරණය කළේ.

මේ පණිවිඩය ඔබට කියන්න මේ මිහිපිට වෙන කිසිම ක්‍රමයක් නෑ. ඒ මොකද ඔබ ජීවත් වෙන්නෙ කොහෙද කියන්න මම දන්නේ නෑ. ඔබගේ නමක් ගමක් මම දන්නේ නෑ. ඔබ කොහේ හරි ඉන්නවා ඇති. ඒ කොහේ හිටියත් ඔබ බොහොම හොඳින් පිළිවෙළට ජීවත් වෙනවා ඇති, නිසැකවම ලස්සන මල්වලින් පිරුණු මිදුලක් තියෙන ගෙදරක. දරුවෙක් දෙන්නෙකුට අම්මෙක් වෙලා, කරුණාවන්ත සැමියෙකුට බිරිඳක් වෙලා. ඒ කොහේ කොහොම ජීවත් වුණත් ඔබ මේ කතාව දැනගන්නම ඕනෙ.

ආදරය ගැන ඔබගේ හිතේ කුමන විදිහේ අදහසක් තිබුණත් ඒ අදහසට අමුතු ආශ්චර්යයක් එකතු වේවි. ඉර එළිය, මීදුම, ගස්කොළන්, මල් ගැන ඔබ මෙතෙක් හිතාගෙන සිටි සුන්දරත්වයේ අගය තව බොහෝ ඉහළ යාවි. යම් හෙයකින් ජීවිතයේ සතුට දුරස්ව හෙම්බත් වෙලා ඉන්නවා නම් අලුතින් හුස්මක් අරගෙන ජීවත් වෙන්න හේතුවක් වේවි. ඔබ ගැනම ඔබට පුදුමයක් දැනේවි. කුතුහලය මිශ්‍ර වෙච්චි චමත්කාරයකින් ආත්මය පිරිමැදේවි.

ඔබ මේ කතාන්දරය තුළ උදේ හවස ඒ කන්දෙන් මේ කන්දටත්, මේ කන්දෙන් ඒ කන්දටත් ගමන් කළා විතරමයි. ඒ අතර තත්පර කිහිපයක් නතර වෙලා ඉස්සරහ ගවරවෙල කන්දේ තියන මැයි මාර ගහේ මල් දිහා බැලුවා මතකයිද? ඔව්, ඔබ තමයි ඒ.

කෙනෙකුගේ ආත්මය විසින් තව කෙනෙකුගේ ආත්මයට කරන බලපෑම ගැන මම හිතන්න ගත්තෙ ඔබ නිසයි. අන්තිමට ඔබ මේ කිසිවක් දන්නැති උනත් මේ සියල්ලම ඔබමයි.

ඔබ ගැන මට සමිධ අයියා මුලින්ම කිව්වෙ 'ආදරයේ විශ්වීය පණිවිඩය රැගෙන කන්දෙන් කන්දට ගමන් කරන, ඉඟුරු මලක් වගේ දුර්ලභ, ළා පැහැති ගැහැනු සිහිනය' කියලා. ඒත් ඉතින් 'සමිධ අයියා' කිව්වත් ඔබ දන්නෑනේ ඒ කවුද කියලා. සමිධ අයියා විහරක් නෙවෙයි, ගවරවෙල කන්දේ මැයි මාර ගමේ මල්වල ඉරණම, අමුතු ලියුම, සංචරණී සඟරාව, ලස්සන අඩිපාරේ නැවතුම්පොළ, උළුහාල් - සාදික්කා - කරදමුංගු - කරාබුනැටි - වසාවාසි වගේ අමුතු අලංකරණ ක්‍රම, පරණ ජෑම් බෝතල් සැමරුම. තුත්තිරි මල් මිට. මේ එකක්වත් ඔබ දන්නෙ නෑ.

මේ කියන කාලේ, ඒ කියන්නේ අනූනවය අවුරුද්දේ ඔබ අවුරුදු විසිදෙකක, විසිතුනක වාගේ බොහොම පියකරු යුවතියක්. මට වඩා අවුරුදු තුන හතරක් විතර වැඩිමල් ඇති කියලා මට හිතුණා. සමිධ අයියා ඔබට වඩා අවුරුදු පහක් හයක් විතර වැඩි ඇති. මම එක දිගට සමිධ අයියලගේ ගෙදර, ඒ කිව්වේ දෙමෝදර හිටියේ දවස් හතරයි. ඒ සඳුදාවක සිට සිකුරාදාවක් දක්වා.

ඒවා ළා අළු පාට දවස්, ජීවිතේ කඳු කැරලි මත සීතල තුහින ඉහුණු අමුතු දවස්, නෙක කුළුබඩු සුවඳින් පිරි ගිය තෙතබරිත පාරාදීසමය දවස්, දවස් නෙමෙයි ඒව බෙහෙත්.

2.

පිළිවෙළකාරී හැඩැති පිරිමි අත්අකුරු

මම සමිධ අයියව ඉස්සෙල්ලාම දැනගත්තු විදිය කියලම ඉන්න ඕනේ. දවසක් දා 'සඳරේණු' පත්තරේ පුංචි දැන්වීමක් පළවෙලා තිබුණා. 'සංචරණී' නමින් අලුතින් ආරම්භ වන සඟරාවකට ආදර කතන්දර ලියන්න කැමැති අය දන්වන්න කියලා. ඔය ඉතින් මං ලේඛකයෙක් වෙන්න හිතාගෙන පිස්සුවෙන් වගේ පත්තරවලට කවි කතන්දර ලියන කාලේ. මං ඉතින් මේ දැන්වීම දැක්ක ගමන් සුපුරුදු පරිදි ඒකටත් ලිපියක් දැම්මා.

ඔහොම අලුතින් පටන් ගන්න පත්තරවලට ලේඛකයො ගන්නවා කියලා තියෙන දැන්වීම් දැකලා ඒවට ලියල මට හරි හරි වැඩ වෙලත් තියෙනවා. ඔන්න පළමු ලිපියටම ගොඩක් වෙලාවට පිළිතුරක් එනවා.

'අප ආයතනයේ විශේෂාංග ලේඛකයකු ලෙස ඔබව තෝරාගත් බව සතුටින් යුතුව දැනුම් දෙන අතර එයට අදාළ මාධ්‍ය හැඳුනුම්පත සෑදීම සඳහා ඔබගේ වර්ණ ඡායාරූප හතරක් සමග මුදලින් රුපියල් පන්සීයක් අප ආයතනයේ නමට ලැබෙන්නට සලස්වන්න.' කියලා. මං සල්ලි යවපුවට හැඳුනුම්පත් ආවා නම් මෙලහකට ලෝකෙ වැඩිපුරම මාධ්‍ය හැඳුනුම්පත් හිමි පුද්ගලයා

හැටියට ගිනස් වාර්තාවකුත් තියලා. මේකත් එහෙම එකක් උනොත් පින්තූර කෙසේ වෙතත් සල්ලි නම් යවන්නැමැයි කියලා මං තදින්ම හිතා ගත්තා. අනික කොහේ තියන සල්ලියක්ද?

ඔන්න ටික දවසකින් පිළිතුරු ලිපියක් ආවා. බොහොම පිළිවෙළකාරී හැඩැති අත්අකුරින්. 'පසුව මුණගැසී කතා කරගන්නා තෙක් දැනට ඔබ ලියා ඇති ආදර කතාවක පිටපතක් පහත ලිපිනයට එවන්න' කියලා. වහා ක්‍රියාත්මක වන පරිදි මම එක එක විදිහෙ ආදර කතන්දර දහතුනක් දවස් පහක් ඇතුළත ලියලා සමිධ අතුලසිරි, අංක 110, බදුල්ල පාර, දෙමෝදර ලිපිනයට තැපැල් කළා. ඊට පස්සේ ඒකට පිළිතුරක් ලැබෙනකල් ඔහේ කාලය ගත කළා.

දවස් අටක් යද්දි පිළිතුරු ලිපියක් ආවා, පිළිවෙළකාරී, හැඩැති අත්අකුරින්. ඒත් ඒ ලිපිය කියවද්දි මාව පණ නැති වෙලා ගියා. මගේ කකුල් ගැහෙන්න පටන් ගත්තා. මට දාඩිය දැම්මා. මං මුලින්ම කළේ ඒ ලියුම අපේ අක්කට පේන්නැති වෙන්න හංගපු එක. අපේ අක්කා එයාගේ යාළුවන්ට කියලා තියෙන්නේ 'මං තමයි දැනට ලංකාවේ ඉන්න හොඳම ආදර කතන්දර ලියන්නා' කියලා. 'මල්ලිට ගොඩක් පත්තරවලින් කතා කරනවා, ඒත් ලියන්න තරන් සුදුසු පත්තරයක් ලංකාවේ නැති නිසාත්, මල්ලි බලාපොරොත්තු වෙන තරමේ මුදලක් ඒවයින් ගෙවන්නේ නැති නිසාත්, මල්ලි ඒවට නොගිහින් ඔහොම ගෙදරට වෙලා ඉන්නවා' කිව්වම ඒ යාළු අක්කලා මාව බලන්න අපේ ගෙදර එන්න අහනවලු. සමහරදාට උන් එනවා. ඒ වෙලාවට මං වත්ත උඩහට දුවලා හැංගෙනවා.

සමිධ අයියා මට එවපු පිළිතුරු ලිපියේ තිබුණේ මෙන්න මෙහෙම.

'මේ ආදර කතන්දර ඉතාම දුර්වල තත්ත්වයේ පවතින ඒවා බව කනගාටුවෙන් වුවත් කියන්නම වෙනවා. මේවායේ කිසිම අපූර්වත්වයක් නෑ. අතිශය සරල ඕලාරික කතා. චරිතත් එහෙම්මයි. මඩේ හිටවපු ඉනි වගේ. එක්කෝ කෙල්ල පෝසත්, කොල්ලා දුප්පත්. නැත්නං කොල්ලා පෝසත්, කෙල්ල දුප්පත්. ධනවත් පියා විරුද්ධ වෙනවා. අන්තිමට එක්කෝ ජය ගන්නවා, එක්කෝ එක්කෙනෙක් මැරෙනවා. සෙල්ලප්පෙරුමගේ චිත්‍රපටි වගේ. මේ වගේ කතන්දර නම් මටත් පුළුවන් දවසට විස්සක් තිහක් වුණත් ලියන්න. ආදරය කියන දේ මොනතරම් සියුම් දෙයක්ද? ඒ වගේම ආදරය තුළ කොයිතරම් කුතූහලයක් තියෙනවද? ඒ කුතූහලයම කොයිතරම් චමත්කාරජනකද? ආදරය මෙහෙම එකතැන පල්වෙන්න ඕනි දෙයක්ද? ආදරය හරියට එක එක කුළුබඩුවලින් වෙන් වෙන්ව එන සුවඳ එකතැනකදී මුණගැහෙනවා වගේ අමුතු දෙයක්. ආදරය තුළ කිසියම් ප්‍රකෘති උමතුවක් තියෙන්න ඕනි. මල්ලි! ඔයා තව ලියන්න ඕනි. හෙමින්, ඉවසීමෙන් හොඳින් ලියන්න ඕනි.

ලිපිය ආයෙ ආයේ කියවපු මම හිතපු දේ තමයි මේ තරම් ලස්සන, පිළිවෙළකාරී අකුරින් කරුණු පැහැදිලි කරන මේ මනුස්සයව මඟහැරගන්න ඕනි නෑ කියන එක. ඒ තමයි මම දැකපු ලස්සනම පිරිමි අත්අකුරු! මං සමිධ අයියට ආයෙ ආයේ ලිව්වා. ලිපි, කවි, කතන්දර දිගින් දිගටම ලිව්වා. සමිධ අයියත් ඒ හැම එකකටම පිළිතුරු එව්වා.

ඔන්න ටික දවසක් ගත වෙද්දි මොකද වුණේ? මාත් ටිකක් හරි හොඳින් ලියනවා ඇති. මිනිහත් ටිකක් මෙල්ල වෙලා. ඒ ආපු ලියුම්වල සාරය ගත්තොත් ඒවායේ තිබුණෙත් තව ලියන්න, හෙමින් ලියන්න, ඉවසීමෙන්

ලියන්න, හොඳින් ලියන්න... ඒ එක්කම අරවා කියවන්න, මේවා කියවන්න, අරහෙම හිතන්න, මෙහෙම හිතන්න. අන්තිමට බැලුවම ලියන්න - කියවන්න - හිතන්න.

ඊට පස්සේ අනුනමයෙ අවුරුද්දේ ඔක්තෝබර් මාසයේ මට එවපු ලිපියක සම්බ අයියා මෙහෙම කියලා තිබුණා:

මල්ලි!

ඔයාට තාම අවුරුදු දහනමයයිනේ. ඒ නිසා තව ලියන්න, හෙමින් ලියන්න, ඉවසීමෙන් ලියන්න, හොඳින් ලියන්න... ඒ එක්කම... ඔබේ අත්දැකීම් තව මෝරන්න ඕන. ඔය වයසෙදි, ජීවිතේ කියන්නේ අත්දැකීම් එකතු කරගන්න මල්ලක් කියලා හිතන්න. ඒ මල්ල නොයෙක් නොයෙක් අලුත් දේවල්වලින් පුරවගන්න ඕන. කොහොම උනත් ඔයාගෙ උනන්දුව මම ඉහළින්ම අගය කරනවා. ඒ උනන්දුව, ඉවසීම නැතුව කවදාවත් බෑ හොඳ ආදර කතන්දරයක් ලියන්න...

...කැමැති නම් දවස් කීපයක් ඉඳලා යන්න අපේ ගෙදර එන්න. අපේ ගේ තියෙන්නේ දෙමෝදර හන්දියෙ කන්ද උඩට වෙන්න. අපේ මිදුලට මුළු පළාතම හරිම ලස්සනට පේනවා. දෙමෝදර කළුපාලම, ස්ටේෂන් එක, රේල්ගැටේ. අහල තියෙනවද? නමුණුකුල කන්ද, ගවරවෙල කන්ද, ඇයි දෝව පන්සල. අපිට පුළුවන් ඒ හැම තැනම ඇවිදින්න. ඇවිදලා ලියන්න අත්දැකීම් එකතු කරගන්න පුළුවන්...

ඒ ලිපියේ තව දුරටත්...

... අපේ තාත්තා ජීවතුන් අතර නෑ. එයා වැඩ කළේ පොලිසියේ. දුර පළාත්වල තමයි වැඩිපුරම හිටියේ. තාත්තා ගැන මතකය සදා අමරණීය සුවඳවත් මතකයක්. අපේ නංගි බැඳලා, බණ්ඩාරවෙල ඉන්නේ. මේ දවස්වල අම්මත් ගෙදර නෑ. කහරගම පුංචිලාගේ ගෙදර ගිහින් ඉන්නේ. අපිට නිදහසේ මොනවා හරි උයාගෙන කාලා ලියන දේවල් ගැන කතා කරන්න පුළුවන්. මට යම් තරමකට උයන්නත් පුළුවන්. උයන එකත්, ලියන එකත් අතර තියෙන එකම වෙනස තමයි උයන ඒවා කනවා, ලියන ඒවා කියවනවා. එච්චරයි. ලියද්දි උපමා, රූපක, විශේෂණ, ව්‍යංගාර්ථ වගේ ඒවා යොදනවා. උයද්දී ඒ වෙනුවට යොදන්නේ කරාබුනැටි, රම්පේ, කරපිංචා, කුරුඳු, සූදුරු, මාදුරු, උළුහාල් වගේ දේවල්. ලියද්දී දාන ඒවා අලංකරණ - උයද්දී දානවා රසකාරක. ඒ උනාට මං නම් කැමැතියි ඒ දෙක මාරු කරලා හිතන්න. ඒ කියන්නේ ලියද්දී දාන ඒවා රසකාරක. උයද්දී දාන ඒවා අලංකරණ...

ඉතින් ඔන්න ඔහොම අලුත් රසකාරක එහෙම දාලා හොඳ ආදර කතන්දර දහයක් විතර ලියාගත්තොත් අපිට පුළුවන් 'සංචරණී' සඟරාව පටන් ගන්න. මගේ අදහස දෙදහ සහශ්‍රක වර්ෂයේ මුල කොහොමහරි සඟරාව එළිදක්වන්න. සඟරාව ජනප්‍රිය උනොත් අපිට ආර්ථික පැත්තෙනුත් හොඳයිනේ. ඉදිරි කාලයේ මෙහෙ ටිකක් සීතලයි. ඔයාට සීතල ලොකු ප්‍රශ්නයක් වෙන එකක් නෑ කියලා හිතනවා. සීතලට අදින කබා අපේ ගෙදර තියනවා...

ඔන්න ඔය වගේ රසකාරක පිරුණු දිග ලිපියක්. ලියුමකට මේ තරම් සතුට පොදි බැඳගෙන එන්න පුළුවන්

කියලා මම දැනගත්තේ එදා. මේක එසේ මෙසේ අවස්ථාවක් නෙවෙයි. මේක දෙවියො දීපු තෑග්ගක්. මේක වෙන්න ඕනේ මගේ ලේඛන දිවියේ හැරවුම් ලක්ෂය. මං සතුට වැඩිකමට ගේ වටේ රවුම් විස්සක් දිව්වා.

ලියුමෙ ලියලා තිබුණා ගමන් විස්තරය.

බදුල්ල බස්සෙකක නැගලා, හපුතලේ, දියතලාව, බණ්ඩාරවෙල එහෙම පහු කරලා, ඊට පස්සෙ කුඹල්වෙල පහුකරල එද්දි වංගුවක් එක්ක පටන් ගන්න කඩමණ්ඩිය, දෙමෝදර හන්දිය. එතන බස් හෝල්ට් එකෙන් බහින්න. මට එන දවස හරියට දැනුම් දෙන්න.

ඒ ලියුමේ පුංචියට පිටිපස්සෙ බස්නවතුම්පොළ ඇඳලා, එතන කෝටු බබෙක් ඇඳලා, ඊතලයක් ගහලා ලියලා තිබුණා 'ඔයා එනකන් මග බලාගෙන ඉන්න මම' කියලා.

3.

කව්කිළුමිණ සමග කැම වට්ටෝරු කීයක්

ඇඳල තිබුණු විදියටම මං දෙමෝදර හංදියෙන් බස්සෙකෙන් බහින කොටම සමිධ අයියා බස්නැවතුමේ හිනාවීගෙන හිටියා. ඒ තමයි මම මුලින්ම සමිධ අයියා දැකපු මොහොත. ළානිල් ඩෙනිම් කලිසම, සුදු ටීෂර්ට් එකට උඩින් පැනල් කබායක් ඇඳලා. රබර් සෙරෙප්පු දෙකක් දාලා. ඇස්වල පෙනුම හරිම අමුතු අහිංසක පාටක්. හිනාව හරිම නිදහස්, හැබැයි බුලත් විට කාලා. තාත්තලා බඳින ජාතියේ මූණ ලොකු ඔරලෝසුවක් අතේ බැඳගෙන හිටියා. දුටු මොහොතෙම අපි වැලඳගත්තා. ඔහුගේ සරලත්වය මට තදින් දැනුණෙ අමුතු සුවඳක් එක්ක. නිකන් සාදික්කා - වසාවාසි - එනසාල් - කරදමුංගු - කරාබුනැටි සුවඳක් වගේ. ඒක මතකයේ තදින් ආලේප වෙන ජීවිත සුවඳක්.

පුංචි කඩ පහක් හයක් එක්ක දෙමෝදර හන්දිය. වටේටම මහා උස් කඳු වළලු. ඒවා සේරම මීදුමෙන් සේදිලා. හන්දියේ පොඩි කෝවිලේ දෙමළ ස්තෝත්‍ර හඬ සද්දෙට ඇහුණා. හන්දියට මීටර් පනහක් හැටක් විතර උඩින් සමිධ අයියගෙ ගෙදර. ආදර කතන්දරේකට කියාපු පරිසරය.

අපි කන්ද නැගගෙන මීදුලට ආවා. මීදුල අවට හැම තැනම පුංචි පුංචි පැළෑටි හිටවලා තිබුණ. ඒ එන

ගමනුත් ඔහු ඒ පැළෑටි මුල වැටිල තියෙන කොළ සීරුවට අහුලලා දැම්මා.

"මොනවද මේ වගාවන්..." මම ඇහුවා.

"අබ, සාදික්කා, උළුහාල්, එනසාල්.. අර කරාබුනැටි පැළ... අර පාත්තියේ ඉඟුරු... මේක නෙල්ලි ගහක්.." ඔහු මිදුල කෙළවර තිබුණු ගෙඩි පිරුණු නෙල්ලි ගහක් හරිම උද්‍යෝගයෙන් මට පෙන්නුවා.

මිදුලට ආවම මුළු පළාතම පේනවා. ගෙට යටින් ප්‍රධාන මාර්ගය, හිතුමතේට හැදුණු මහා විසේකාර කඳු කැරලි. ඒත් ඒ අපිළිවෙළ, මහ පොළොවට කොයිතරම් හැඩද? කඳු කැරැල්ලෙ උඩ කොටසයි, යට කොටසයි සමාන්තරව දෙකට බෙදුවා වගේ මැදින් හරහට දිවෙන රේල් පාර. ලියුම්වල තිබුණ විස්තර අනුව මං මවාගෙන තිබුණ විදිහ හරියටම හරි.

"යමු ගෙට..." සමිධ අයියා දොර ඇරියා.

ගොඩක් විශාල නැති ලස්සන ගෙදරක්. ගෙට ඇතුළු වෙද්දිම කණුවක් බදාගෙන හිනාවීගෙන ඉන්න සමිධ අයියගෙ ලස්සන පින්තූරයක් කැබිනට් එක උඩ තිබුණ. නිල් ඩෙනිම් කලිසමක් ඇඳල, කහ-නිල් අත්දිග ටිෂර්ට් එකක් ඇඳලා. ප්‍රියමනාප අහිංසක හිනාව. ඒ පින්තූර ගනිද්දී නම් බුලත් විට කාලා ඉඳලා නෑ. ඒ එක්කම තවත් පින්තූර. ගෙදර කාමර දෙකයි, සාලෙයි, කෑම කාමරෙයි, කුස්සියයි.

"මේ කාමරෙන් බෑග් එක තියන්න..."

සාලෙ දකුණු පැත්තෙ පළවෙනි කාමරේ. මං ඊට ඇතුල් වුණා. සමිධ අයිය ළඟින් ආ අමුතු ප්‍රියමනාප සුවඳ

මට ඒ කාමරේට ඇතුල් වෙද්දි හොඳටම දැනුණා. ඇඳත් දෙකක්, මේසයක්, පොත් රාක්කයක්, මේසෙ උඩත් පිළිවෙළට පොත් අහුරලා. මං ඒ පොත් අතගෑවා. ඒ එක්කම මේසෙ උඩ පුංචි පුංචි බෝතල් පෙළක්. ඒවායේ මොනවද තිබුණා. මං නිකමට ඉන් එකක මූඩිය ඇරල බැලුවා. කුරුඳු පොතු. මම එකින් එක බැලුවා. සාදික්කා, වසාවාසි, ඉඟුරු පියලි, කරාබුනැටි... සුවඳ ලෝකයක්.

මේසෙ කෙළවර කම්බි කොකු, කම්බි කැලි, අඩුවක් ආදිය... මේසෙ යට පරණ පත්තර, පරණ වෙසක් කූඩුවක්, කාඩ්බෝඩ් පෙට්ටියක කපපු රතු රෙදි කැලි ගොඩක්... කැඩුණු රේඩියෝ සර්කිට් කැලි ටිකක්, පැටලුණු පාට පාට බල්බ් වැල් ගුළියක්. නැති දෙයක් නෑ. විවිධ අත්හදාබැලීම් කරන්නෙකුගෙ කාමරයක ලස්සන අපිළිවෙළ එහි තිබුණා.

එතැන වූ පොත් අතරින් මං සමහර පොත් අතට ගෙන බැලුවා. කව්සිළුමිණ, ගුත්තිල කාව්‍යය, රන්රෝස, කෑම වට්ටෝරු සියයක්, විරාගය, ප්‍රබුද්ධ, පද්‍යාවලී, විසිතුරු මල් වගා කරමු, ඇරිස්ටෝටල්ගේ කාව්‍ය ශාස්ත්‍රය, පංචතන්ත්‍රය, පැළ බද්ධ කිරීම, නව කවි සරණිය, පළිගැනීම, ඇන්ටනා සාදමු, නොමියෙමි. මම නොමියෙමි පොත අතට ගත්තා. ඒකෙ බුක් මාක් එකක් වෙනුවට දාලා තිබුණෙ වෙළිච්ච තුත්තිරි මල් හත අටක්. මම පොත ආපහු තිබුණ තැනින්ම තිබ්බා.

කව්සිළුමිණ, ප්‍රබුද්ධ, පංචතන්ත්‍රය, නොමියෙමි, ගුත්තිල කාව්‍යය එක්ක කෑම වට්ටෝරු සීයක්, විසිතුරු මල් වගා කරමු, පැළ බද්ධ කිරීම, ඇන්ටනා සාදමු... නිකං කරපිංචා සම්බෝලයි පිත්තල සරණේරැයි වගේ. මං කල්පනා කළා.

ඒ වෙලේ සමිධ අයියා මට තේ එකක් හදාගෙන ආවා. මං උගුරක් බොන්න ළං කරද්දිම අමුතු සුවඳක් මිහිරක් දැනුණා.

"අප්පා ඒ තේ ඒකෙ සුවඳ"

"කරදමුංගු කරාබුනැටි තේ." සමිධ අයියා කිව්වා.

4.

කඳු වීළුඹේ දිලීසෙන කෝච්චි සලඹ

"සිනි තේ කොළ තිබුණු පළියට, උණුවතුර තිබුණු පළියට ඒක තේකක් වෙන්නෙ නෑ. පුංචිම පුංචි තේකක වුණත් තව බොහෝ දේ සිද්ධ වෙන්න පුළුවන්. හරියට ජීවිතේ වගෙම තමයි. රසෙහි අතුරු පාරවල් තියෙනවා දහස් ගණන්. ජීවිතෙත් එහෙමනෙ. වැදගත්ම දේ තමයි තේ එකක් වගේම ජීවිතය ඇල්මැරෙන්න බෑ. දෙකම උණුසුම්ව තියෙන්න ඕනි. තේකක් කියන්නේ පැණි රසම නෙවෙයි. ජීවිතය කියන්නෙත් පැණි රසම නෙවෙයි. තේ එකක පැණි රස කියන්නේ හරියට ජීවිතේ මතුපිට සිනහව වගේ දේකට. වැදගත්ම දේ තමයි ජීවිතයේ ඇතුළු හිනාව. අන්න ඒක තේ එකකත් තියෙන්න ඕනේ. ආදර කතන්දරයක් ලියද්දි ඔන්න ඔය කාරණේ අපි තදින් හිතට ගන්න ඕනෙ. දකිනවා, හමු වෙනවා, යාළු වෙනවා, කසාද බඳිනවා කියන සාමාන්‍ය ඕලාරික සිද්ධි දාමය වෙනුවට ඒ තුළ සැඟවිලා තියෙන අතුරු පාරවල්වලට ඇතුළු වෙන තැන් හොයාගන්න ඕන. ඊට පස්සේ අතුරු පාරවල්වල කෙළවරටම යන්න ඕනි. සරල සාමාන්‍ය තේ එකකට අපිට එකතු කරගන්න පුළුවන් කුරුඳු, කරදමුංගු, කරාබුනැටි, වසාවාසි, සූදුරු, මාදුරු, උළුහාල් වගේ අලංකරණ. ඔනි නම් දෙහි බින්දු දෙක තුනක්. සැර මීදුම තියෙන දෙසැම්බරේට නං ගම්මිරිස් කුඩු පොඩ්ඩක්..."

එදා මං එහේ ගිය දා හවස අපි එළියෙ පුටු තියාගෙන සීතල කබා ඇඳගෙන යන්තමට ගම්මිරිස් මුහු කරපු උණුම උණු තේ බීබී ඉන්න අතරේ සමිධ අයියා කියපු ඔය කතන්දර මං අහගෙන හිටියෙ පුදුම වෙලා. එදා හවස සැරට මීදුම තිබුණා. කඳු අතර තැන් තැන්වලින් දැල්වෙන එළි, මීදුම අතරින් බොඳවෙලා පේනවා. සමිධ අයියා හැම දෙයක් ගැනම බලන්නේ ඩෙනම පැත්තකින්. ඔහුට හැම දේකම ඇතුළට යන්න පුළුවන් අමුතු බලයක් වගේ එකක් තියෙනවා කියලා මට හිතුණා. ඒකට මං පුදුම විදිහට ආකර්ෂණය වෙලා හිටියෙ. අපි කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන සඟරාව අමුතුම ආදර කතන්දරවලින් පිරුණු සුන්දර එකක් කරන එක තමයි සමිධ අයියාගේ බලාපොරොත්තුව වුණේ.

"ආදරය කියන දේ තුළ හැමතිස්සෙම සුවඳක් වගේ තැවරිලා තියෙන්න ඕන දෙයක් තමයි 'කුතුහලය මිශ්‍ර වෙච්ච චමත්කාරය'. ඔය දෙක නැත්තං ආදරේ ඇල්මැරුණ එකක් වෙනවා. නිකමට හිතන්න ගාණට කළමනා වැටුණු කිරි හොද්දක්. මං මේ කියන්න මැටි හට්ටියේ හැඳිගාලා හදපු ලුණු දෙහි පදමට වැටුණු ළා කහ පාට කිරි හොද්දක්. එහෙම කිරි හොද්දක් එක්ක උදේට බත් කාලා තියනවද?"

සමිධ අයියා එකවර මගෙන් ඇහුවා.

"ඔව්. අපේ කිරිඅම්මා හදනවනේ..."

"හරි දැන් ඒකෙ රස හරියටම කල්පනාවට ගන්න. ඕන්නං ඇස් දෙක පියාගෙන වුණත් කමක් නෑ."

මං ඇස් දෙක පියාගත්තා. සමිධ අයියා කෙනෙක්ව මෝහනය කරනවා වගේ කිරි හොදි ගැන මගේ මතකය ගැඹුරටම අරගෙන ගියා.

"මතකයට ආවා නේද? ඒත් 'මාර රසයි' කියනවා ඇරෙන්න ඔක විග්‍රහ කරන්න අමාරුයි නේද? දැන් ඒකෙ මතුපිට රසයෙන් ටික ටික අයින් වෙලා හිතන්න ඒකෙ ඇතුළු රසය ගැන. හෙමින් හෙමින් හිතන්න..."

මම ඒ ගැන හිතුවා. ඇත්තටම මට ඒ වෙලාවෙ, ඒ කියන ඇතුළු රසය විදිහට හිතට ආවේ 'උළුහාල්' රසය.

"උළුහාල් වගේ..." මං කිව්වා.

"හරියට හරි. දැන් ඇස් අරින්න." සමිධ අයියා ඉතා සතුටින් හිනැහෙමින් කිව්වා.

"හරියට හරි. අපි වැඩිපුර නොහිතුවට ඔය කිරිහොද්දක ඇතුළු රසයට වැඩිපුරම බලපාන්නෙ උළුහාල්."

උළුහාල් පිළිබඳ පෙර නොතිබූ හැඟීමක් මගේ හිතට දැනෙන්න පටන් ගත්තා. සමිධ අයියා ඊළඟට කතා කළේ පෙරටත් වඩා උද්‍යෝගයෙන්.

"අපි මෙහෙම හිතමු. ඔන්න පෙම්වතියක් - පෙම්වතෙක් මුණගැහුණම බොහෝ වෙලාවට වෙන්නෙ එක්කො ඔය නෝක්කාඩු කතා කිය කිය බොරුවට රණ්ඩු වෙනවා. නැත්තං ඇගේ දැවටි දැවටි කිසිම හේතුවක් නැතුව ඔහේ හිනාවෙනවා. දැකලා ඇතිනේ. අන්න මතුපිට රසය. එහෙම නැතුව දෙන්න එකතු වෙලා මොනවා හරි අර්ථවත් දෙයක්... අපි හිතමු, දෙන්න හොඳ පොතක් ගැන කතා කරනවා... නැත්තං හොඳ චිත්‍රපටියක්, සින්දුවක්, කවියක් ගැන අදහස් බෙදා ගන්නවා කියලා. අන්න උළුහාල්... උළුහාල් හරියට අන්න ඒ වගේ..."

සමිධ අයියා කියාගෙන ගියා. මේ මොනව කියනවද මං දන්නේ නෑ කියලා මට නිකමට හිතුණත් ඒ කියන විදිහ තුළ අමුතු රසයක්, චමත්කාරයක් තියෙනවා කියලා මට දැනුණා. හරියට උළුහාල් වගේ. සමිධ අයියා මේ හැමදේම කියන්නේ අපි කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන 'සංචරණී' සඟරාව අතිසාර්ථක කරගැනීමේ උපක්‍රමයක් හැටියට සහ ඒ වෙනුවෙන් මගේ දස්කම් උපරිමයෙන් අවදි කරගැනීම ඉලක්ක කරගෙන කියලා මට හිතුණා.

"දැන් ඔයා ගෑනු ළමයෙක් එක්ක යාළු වෙලා ඉඳලම නැද්ද?"

සමිධ අයියා එකපාරම මගෙන් ඇහුවා. ඒක අර කියපු කිරි හොද්දට දෙහි වැඩිපුර මිරිකුවා වගේ නිකං ඇඹුල් ප්‍රශ්නයක්. මං යමක් කියන්න පෙළගස්ස ගන්න කලින් පොඩි හිනාවක් පෑවා.

"හරි... අඩුම තරමේ යාළු වෙන්න අහලවත් තියනවද?" සමිධ අයියා ඊළඟට ඇහුවම මං මුලින් ඔළුව වැනුවා.

"මට නිකමට කියන්න, දැකපු විදිහ, අහපු විදිහ, එතැනින් පස්සෙ මොකද වුණේ වගේ දේවල්..."

ඒක ගැන ආයෙත් මතක් කරන්න මගේ කැමැත්තක් තිබුණේ නෑ. ඒත් අපේ මූලික මාතෘකාවම 'ආදර කතන්දර රචනය' හින්ද මං බොහොම සාමාන්‍ය විදිහට ඒ ගැන විස්තර කියන්න පටන් ගත්තා.

"මං මගේ මුළු ඉස්කෝලෙ කාලය තුළම කැමැති වුණු එකම ගෑනු ළමය එයා. කොටින්ම මං ඉස්කෝලේ ගියේ එයා බලන්නමයි. මං උදේම ඉස්කෝලෙට යනවා, එයා යන්න කලින්. ගිහිල්ලා ගේට්ටුව ළඟ බලා ඉන්නවා

එයා එනකන්. කොණ්ඩේ කපපු ලස්සන සුදු ගෑනු ළමයෙක්. අර පුංචි උන්ගේ ඇඟේ පවුඩර් තවරන්න ගන්න පියරු මල තියෙන්නේ. එයා හරියටම අන්න ඒ වගේ."

"ඔහ්.. ඒක මරු උපමාව.. ඉතින්...?"

සමිධ අයියා පෙරටත් වඩා උනන්දු වුණා. ඉතින් මටත් හරිම සතුටක් දැනුණා. ජීවිතයේ යළි මතක් කරන්නවත් නොහිතා අත්හැරලාම දාපු කතාවක වුණත් කොයිතරම් රසයක් වටිනාකමක් තියෙනවද? කොහොම වුණත් කතාව පටන් ගනිද්දී මා තුළ තිබුණු සැහැල්ලුව ටික ටික අතුරුදහන් වෙනවා වගේ මට දැනුණා. හඬ දුක්බර වීගෙන එන එක වළක්වාගෙන කතා කරන්න මම උපරිම උත්සාහ කළා.

"එහෙම පිළිවෙළක් නම් මම මගේ ජීවිතේට දැකල නෑ. සුදු ගවුමේ එකම එක රැල්ලක්වත් එයා පොඩි කරගත්තෙ නෑ කවදාවත්ම. ඉස්කෝලෙ සරඹ කණ්ඩායමෙත් හිටියා. එයා සරඹ පුරුදු වෙද්දි මම ඈත ඉඳන් බලාගෙන හිටියා. මට වඩා අවුරුද්දක් බාලයි. හිනාවෙනකොට කම්මුල් දෙක පිරිලා මූණට අමුතු හැඩයක් එනවා. එයා ඉස්කෝලෙ ආවෙ බස්සෙකේ. මගේ හොඳම යාළුවෙක් හිටිය මංජු කියලා. මංජු මේක දැනගත්තා. මංජු මට උදව් කරන්න කැමැති වුණා. මංජු කිව්වා බල බලා ඉන්න එපා, අපි ඉක්මනින්ම ලියුමක් දෙමු කියලා. මොකද ඒ වෙද්දි තව කොල්ලො කීප දෙනෙක්ම එයාගෙ පස්සෙන් යනවා අපි දැකලා තිබුණා. සරඹ කණ්ඩායමේ එකෝඩියන් එක ගහපු රංගජීව දවසක් කැන්ටිම ළඟදි එයාට මොනවා හරි දෙයක් දෙන්න හදනවා දැක්කා කියලා මංජු කිව්වා. ලියුමක් වගේ දෙයක්ලු. හොඳ වෙලාවට එයා ඒක අරගෙන තිබුණෙ නෑ. ඉතින් මං ලියුමක් ලිව්වා. මුලට දැම්මේ 'ඔබ මලක් වෙලා වන අරණේ පිපේවී' සින්දුව. 'මදු මල ලෙස මුදු' සින්දුව ඉතින්

හැමෝම වගේ දානවනේ. ඔන්න ලියුම ලියාගෙන එයා යන බස්සෙකට නැග්ගා. මංජු නොහිටින්න මම ඔය වගේ වැඩක් කොහොමටවත් කරන්නෑ කියලා මං දන්නවා. මංජු මට මාර විදිහට ශක්තියක් වුණා. මං අවුරුද්දට බිස්කට් එකක් අරගෙන මුලින්ම ගියේ මංජුගේ ගෙදර. ඒ තරම් හිත හොඳ එකා. ඔන්න එයා බස් එකේ මැද හරියට වෙන්න වාඩි වෙලා හිටියා. බස් එකේ සෙනඟත් ටිකක් හිටියා. මංජු මට කිව්වෙ එයාගෙ අත අරගෙන ලියුම එයාගෙ අතේම තියන්න කියලා. ඒකනං කවදාවත් සිද්ධ වෙන දෙයක් නෙවෙයි. ස්ටාර්ට් එකේ තිබ්බ ලංගම බස්සෙකටත් වැඩිය හයියෙන් මගේ අත වෙව්ලනවා. මං හෙමින් හෙමින් එයා වාඩි වෙලා ඉන්න තැනට ළං වෙලා ලියුම එයාගේ උකුළ උඩට දාලා ඉස්සරහ දොරෙන් බැස්සා. මංජු ටිකක් ඈත ඉඳන් සිද්ධිය බලාගෙන ඉන්න ගමන් ඔළුවෙන් ඇහුව 'හරිද' කියලා. මාත් 'හරි' කියලා ඔළුව වැනුවා. ඊට පස්සෙ මොකද උනේ දන්නවද? බස්සෙක අද්දද්දිම එයා ලියුම ගුළි කරලා මගේ දෙපා මුලටම දැම්මා. බස්සෙක යන්න ගියා. මම ඒක අනුල ගත්තා. මං නං කියන්නෙ තරහාරයෙකුටවත් එහෙම දෙයක් වෙන්න ඕන නෑ. පස්සෙ දවසක මංජුත් එක්ක කියලා එයා මට හොඳටම බැණලා තිබුණා. මංජු මට කිව්වෙ නෑ මොනව කියලද බැන්නෙ කියලා. පුදුම නපුරුකමක් ඒක. ඒ උනාට පිටට එහෙම ඒ පේන්නෑ. මාත් එක්ක ඇරෙන්න අනිත් හැමෝම එක්කම හොඳයි. ඕවත් එක්ක ඉතින් මං කළේ මගේ ලේඛකයෙක් වෙන ඉලක්කයට තව තව ළං වෙන එකයි. එයා හත්දා මම කවි නම් සෑහෙන්න ලිව්වා. ඒවා පළ වුණා සඳරේණුවේ."

සමිධ අයියා ඒ කතාව අහගෙන හිටිය බොහොම කැමැත්තෙන්.

"ඒ කතාවේ හරි ලස්සන තැනක් තියෙනවා. අර උකුළට දාපු ලියුම ගුළි කරලා ආපහු ඔයාගේ දෙපා

මුලටම දැම්මා කියන කතාව. අන්න එතැන හරිම ලස්සන තැනක්." සමිධ අයියා සතුටින් කිව්වා.

"වෙන අයට නම් ලස්සන ඇති. මට නම් මේක නරකම නරක තැනක්."

"හරි ඉතින් දීපු ගමන් ලියුම අරගෙන 'හා අයියෙ මං කැමැතියි' කියලා යාළු වුණා නම් ඒකෙ ඉතින් කිසිම අපූර්වත්වයක් නැනේ. කෝ එතකොට ඒ කතාවෙ කරදමුංගු - කරාබුනැටි - සාදික්කා - වසාවාසි - උළුහාල්... කෝ කුරුඳු, කෝ ඒ අලංකරණ?"

"ඒවා මුකුත්ම නැති වුණාට ඒ වෙලාවේ එයාගේ මූණෙ ගම්මිරිස්නං තිබුණ වැඩිපුරත් එක්ක... ඒ උනාට මං ලොකු කැපකිරීමක් කළා. හවස් වරුවේ නරිබෑණා නාට්‍ය පුහුණු වෙන්න ඉන්නෙත් නැතුව ටවුන් එකට වෙලා එයා බස්සෙකේ නැගලා යනකම්ම බලාගෙන හිටියා. එයාට තිබුණ මට අකැමැති නම් ඒක වැදගත් විදිහට කියන්න."

මම එහෙම කිව්වම සමිධ අයියා හිනා උනා.

"අපේ තාත්තා ඉස්සර හවසට මෙන්න මෙහෙම එළියේ පුටු තියාගෙන කතා කරකර ඉන්නවා. තාත්තා ගේ දිහා නොරෙන් එබිලා බලලා මට හෙමින් කියනවා. 'ඔය ගෑනු අය පුතේ, පස්සෙන් යනකොට ගණන් උස්සනවා. ගණන් උස්සනකොට පස්සෙන් එනවා. අනික පුතේ ඔය හැම ගෑනු කෙනෙක්ම එකයි. උන්ගේ නම් විතරයි වෙනස්.' කියලා. විහිළුවට ඉතින්."

අපි දෙන්නම මහ හඬ නගා හිනා උනා.

"ඒත් මං පස්සේ හිතුවා එයා ඒ ලියුම නොබැලුව එකත් හොඳයි කියලා. "

"ඒ මොකද ඒ?"

"හදිස්සියේනෙ ලිව්වෙ. ඒකෙ ණන-ලළ වැරදි එහෙම ගොඩක් තිබුණ." මං කිව්වා.

"අක්ෂර දෝෂ ගැන සැලකිලිමත් වෙන එක හොඳයි. ගොඩක්ම සැලකිලිමත් වෙන්න ඕන ලියුමෙ රිද්මයානුකූල ගලායාම ගැන. ඒ වගේම ආකර්ෂණීය ආරම්භය. අකුරු ප්‍රියමනාප වෙන්න ඕන. එයාලා ඒවට කැමැතියි. එයාව අගය කරන්න ඕන. වර්ණනා කරන්න ඕන. අගටත් සින්දු කොටසක් හරි, කවි කොටසක් හරි එන එක හොඳයි. සරල උපමා රූපක වගේ රසකාරක වැදගත්. සමහරු පුංචි පුංචි චිත්‍ර එහෙම අඳිනවා. ඒකෙනුත් අගය වැඩි වෙනවා. ඒත් අදහස් ගොනු කරන එක තමයි සේරටම වඩා වැදගත්. තවත් සමහරු ඉන්නවා ලියද්දි කඳුළු වැටිලා අකුරු බොඳ වුණා වගේ පේන්න වතුර බින්දු දානවා. දිගඅරිද්දි සුවඳ එන්න පවුඩර් දානවා. ඒවා ඉතින් මතුපිට අලංකරණ ක්‍රම. අපේ ඉස්කෝලෙ අයියා කෙනෙකුට මරු වැඩක් වුණා. මිනිහා ඇඟිල්ල තුවාල කරගෙන ලේවලින් අත්සන් කරලා. කෙල්ල ලියුම බලලා අහල එවලා 'ඇයි මස් කඩේකද වැඩ කරන්නේ' කියලා."

සමීධ අයියා ආදර හසුන් සංස්කෘතියේ වටපිටාව ගැන අපූරු විශ්ලේෂණයක් කළා.

"අන්න කෝච්චිය යනවා" කෝච්චිය දකිද්දි මට ඉබේටම කියවුණා. ඒක ඒ තරම්ම ලස්සන දසුනක්. නූලක එල්ලපු හීනි විදුලි බුබුළු වැලක් කවුරු හරි හෙමීට, තාලෙට

කන්ද දිගේ අදිනවා වගෙයි. කෝච්චිය කඳු රැල්ලෙ දකුණු සීමාවේ ඉඳලා හෙමින් එනව සෙනුණා.

"ඔන්න බලන්න. කෝච්චිය ස්ටේෂන් කන්දට වැහුණට පස්සෙ ටිකකින් අනිත් කන්ද දිගේ ආපහු කොළඹ පැත්තට යනවා." සමිධ අයියා එහෙම කිව්වම මම පුදුම වුණා.

"ආයෙත් කොළඹ පැත්තට...?"

"ඔව් ඒ කියන්නේ ඔය මෙහායින් පේන කඳුගැටේ වටේ කෝච්චිය රවුමක් යනවා. එහෙම වටයක් ගිහින් බිංගෙයින් රිංගලා තමයි කෝච්චිය කළුපාලමෙන් පහළ කන්දට යන්නේ."

"ඒක හරි පුදුම කතාවක්නේ?"

"ගඟෙන් එගොඩ කන්ද තියෙන්නේ ගොඩක් පහත හින්දා රේල් පාර පහළට ගන්න යොදපු අමුතු උපක්‍රමයක් ඒක. ඕකට තමයි කියන්නෙ රේල් ගැටේ කියලා. කොළඹ ඉඳලා බදුල්ලට කෝච්චියට යන්න තියා හිතන්නවත් බැහැ ඔය රේල් ගැටේ නැත්නම්."

ඒ කිව්වා වගේම ටික වෙලාවකින් කෝච්චිය කඳුගැටේ වම්පසින් මතුවෙලා ආපහු දකුණු දෙසට ගමන් කළා.

"ඒක හරි පුදුම සිද්ධියක්." මට කියවුණා.

"ඔන්න බලන්න දැන් කඳු විළුඹෙ දිලිසෙන කෝච්චි සලඹ."

"ඒ උපමාව නං පුදුම තරම් ලස්සනයි සමිධ අයියේ..."

* * *

අපි හෙට උදේම යමු ස්ටේශන් එක පැත්තෙ ඇවිදින්න. එතකොට රේල් ගැටේ, පීංගේ, කළුපාලම එහෙම ළඟටම ගිහින් බලාගන්න පුළුවන්."

සමිධ අයියා එහෙම කිව්වෙ ඒ කැම රත් කරන ගමන්. ඔහු කලින් කැම උයලා තියලා තිබුණේ. කුස්සිය සහ කැම මේසෙ අතර තිබුණේ පුංචි ඉඩක්. මම කැම මේසෙ ළඟ පුටුවක වාඩිවෙලා හිටියා. මේසෙ උඩ තිබුණා සමිධ අයියා කැම උයන අතරතුර කියවන්න ගත්තු 'නොමියෙමි' පොත. ඒක ඇතුළෙ තිබුණු වියලි තුත්තිරි මල් ටික එහෙම්මම තිබුණා, පොතේ කියවන පිටුව හොයාගන්න පහසු වෙන්න.

කුස්සියේ ගෑස් ලිපක් තිබුණත් සමිධ අයියා කැම රත් කළේ පුංචි දර ලිපක. වියලි තේ දර ඉපල්, පොල්පිති, පොල් හනසු එහෙම ලිප ළඟ අහුරලා තිබුණා. ඒ වගේම පොල් ගෙඩි කීපයක්, පොලොස් ගෙඩි තුනක්, කොස් ඇට, පලා වර්ග, පොතු වර්ග, අල වර්ග, ඇට වර්ග කුස්සියේ තැන් තැන්වල තිබුණා. ඒ මුළුතැන්ගේ පුංචි වුණත් ඉතාම ලස්සන පිළිවෙළක් තිබුණා. සමිධ අයියා හෙමින් ලිපට පිම්බා.

"අර රේල් ගැටය තියෙන කඳු මුදුනට යන්න පුළුවන් ඇති නේද?" මං ඇහුවා.

"ඔව්! පුංචි කාලේ තාත්තා මාව එක්ක යනවා. ඒ කන්ද මුදුනෙ ගලක් තියෙන්නෙ. මුදුනට ගියාම කෝච්චි පාර හදලා තියෙන විදිය හොඳට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. පරණ ජනප්‍රවාදවල නම් තියෙන්නේ සුද්දො රේල්පාර හදාගෙන එද්දී මෙතනදි හිර උනාම ගමේ මනුස්සයෙක් ඔළුව වටේ ජටාව ගහලා පෙන්නුවලු. 'මේන් මෙහෙම කන්ද වටේ රේල්පාර ගෙනිච්චානං එගොඩ කන්දට යන්න ලේසියි කියලා.' ඒ වුණාට ලෝකෙ රටවල්

කිපයකම ඔය වගේ රේල් ගැට කියනව කියලා මං සමුදුර පත්තරේ කියවල තිබුණා. ඔය කන්ද පාමුල තමයි අපේ තාත්තාගෙ සොහොන තියෙන්නෙ. මං පෙන්නන්නම්... ඒ වගේම මං උදේට පෙන්නන්නම් ඒ කන්දෙක් බැහැගෙන මේ කන්ද නගින ලස්සන ඉඟුරු මලක්..."

අන්න එහෙම තමයි සමිධ අයියා මට ඉස්ඉස්සෙල්ලාම ඔබ ගැන කිව්වේ. එහෙම කිව්වහම මගේ හිතට ආවේ පුදුමයක්. මොකක් ගැනද, කවුරු ගැනද ඒ කිව්වේ?

"ඒ කවුද?" මං ඇහුවා.

"ආදරයේ විශ්වීය පණිවිඩය අරගෙන කන්දෙන් කන්දට ගමන් කරන ඉඟුරු මලක් වගේ දුර්ලභ ළා පාට ගැහැනු සිහිනය..."

සමිධ අයියා එහෙම කිව්වම මේ පළාතට ආවේණික මොනව හරි දෙයක් ගැන කියනවාවත්ද කියලා මට හිතුණා.

"කවුරු ගැනද ඒ කිව්වේ?"

සමිධ අයියා හිනා උනා. ඒක හරිම ලස්සන හිනාවක්.

"මොකක් ගැනද, කවුරු ගැනද ඒ කිව්වේ? මට නම් හිතාගන්න අමාරුයි සමිධ අයියා..."

"තනිකරම අනුප්‍රාස රසකාරකාලංකාරයක් එයා. හෙට උදේට පෙන්නන්නම්කො."

සමීධ අයියා එහෙම කියලා මහත් ප්‍රබෝධයකින් රත් කරපු බත් මුට්ටියයි. වැංජන හට්ටියකුයි මෙසේ උඩින් ගෙනත් තිව්වා. ඒ එක්කම පිඟන් දෙකක්. පුරවපු වතුර වීදුරුවක්...

මොකක් නමුත් සමීධ අයියා කියපු දේ පිළිබඳ මට තිබුණෙ මහා කුතුහලයක්.

"මට අර සමීධ අයියා කියපු දේ හරියට තේරුණේ නෑ."

"වඩාත් වැදගත් වෙන්නේ කියන දේ නෙවෙයි. කියන විදිහ."

"බොරු කියන්නෙ මොකටද සමීධ අයියේ, දෙයක් කියන විදියේ තියෙන පුදුමෙ මම නම් හරියටම දැනගත්තේ ඔයාගෙන්. හරිම සුන්දර කුතුහලයක් ඉතුරු වෙනවා. පුංචි පුංචි දේවල් නිරවුල් කරගන්නකං හිතට ඉවසුමක් නෑ." මම කිවුවා.

"අන්න ඒකම තමයි කතන්දරේක තියෙන්න ඕන. විශේෂයෙන්ම ආදර කතන්දරයක. කුතුහලය මිශ්‍ර චමත්කාරය..."

මගේ අත්දැකීම් මල්ල ඉතා දුර්ලභ සුන්දර දේවල්වලින් පිරෙනවා කියලා දැනගත්තම හිතට ආවේ පුදුම මිහිරක්. අමුතු ආදර කතන්දරයක උමතු සුවඳක් මගෙ වටේ කැරකෙනවා වගේ දැනුණා. ඒ වෙලාවේ තමයි මම වතුර වීදුරුව අතට ගත්තෙ උගුරක් බොන්න. ළා රස්නෙට... "අයියේ වතුර එකේ රොඩු වගයක්..." කියාගෙන ඒක විසිකරන්න කියලා නැගිට්ද්දිම "ආ ඒ රොඩු නෙවේ උළුහාල් ඇට තුනක්. පැය දෙකකට කලින් මං දැම්මෙ. උළුහාල්වලින් වතුර බීම තවත් අර්ථවත්

වෙනවා" කියලා සමීධ අයියා පිඟන් දෙකකට බත් සහ වැංජන බෙදුවා.

"ඔන්න පුළුවන්නං කියන්න බලන්න මෙන්න මේ තෙම්පරාදුව මොනවද කියලා..."

මං මුලින්ම සුවඳ බැලුවා. පුදුම සුවඳක්. මම ඉන් මඳක් ගෙන රස බැලුවා. පෙර නොවිඳි අමුතු රසක්.

"මට නම් ඇත්තටම කියන්න අමාරුයි සමීධ අයියා. තුඹ කරවිලද? ම්ම්ම්... මී ගෙඩිද? ඇත්තටම හිතාගන්න බෑ. කෙහෙල්මුවද?"

"නෑ. පුළුවන් නම් හිතලා කියන්නකෝ."

5.

හීනාවක පෙරනිමිත්තක් වගේ දෙයක්

සමිධ අයියගේ ඉඟුරු මල් උපමාවත් එක්ක මට මතක් වෙනවා මුලින්ම ඔබ දැකපු මොහොත. එදා දවස පටන් ගත්තෙම අළු පාටින්. ඒ තරමට මීදුම, අපි උදේම අවදි වුණා. සමිධ අයියා රෑ ඔබ ගැන මට කිව්වා. ඒ කිව්වෙ මීදුම අධික දාට ඔබ දුරින් එන දසුන බලාගන්න අමාරුයි කියලයි. එදත් එහෙම දුරින් දැකගන්න අමාරු දවසක්. මුළු කඳු යායම මීදුම අයිති කරගෙන.

ඔන්න කිව්ව වෙලාවටම කෝච්චිය බදුල්ල පැත්තෙ ඉඳලා එන සද්දෙ දුරින් ඇහෙන්න උනා. කළුපාලම ගාවදි හෝන් හඬ ඇහුණා. බිංගේ ඇතුළෙදි කෝච්චි සද්දෙ නැති වෙලා ගියා. ඊට පස්සෙ රේල් ගැටේ කන්ද වටේ යන කෝච්චි සලඹෙ එළිය මීදුම අස්සෙන් පෙනුණා. අපි හිටියෙ මීදුලෙ ඉඳන් බලාගෙන. සමිධ අයියාගේ ඇස් දිලිසෙනවා මම දැක්කා. ඔහු ඒ ගමන්ම කලිසම් සාක්කුවෙන් ඔහුගේ බුලත් විට අතට ගත්තා. බුලත් ඉරුවයි, පුවක් කැල්ලයි කාලා ඒකට තරම් වන දුම්කොළ කැල්ලක්, හුණු බිඳක් දිවේ තියාගෙන ඒකට තව එනසාල් ඇටයක්, කරාබුනැට්ටක් සාක්කුවෙ අඩියෙන් හොයාගෙන කන ගමන් කරාබුනැටි බාගයක් මටත් දුන්නා. මම ඒක කටේ දාගත්තා.

"ඔන්න කෝච්චිය ස්ටේෂන් එකේ නැවැත්තුවා. තව විනාඩි අටක් යද්දි එයා හන්දියට යනවා. මීදුම නැති දාට තමයි තප්පර හයක් හතක් විතර පරක්කු වෙන්නේ..."

සමිධ අයියා කෝච්චි සද්දෙට කන් දී අත්මරලෝසුව දිහා බලල කිව්වා.

"ඒ මොකද පරක්කු වෙන්නේ..." මං ඇහුවා.

"එයා හැමදාම අඩිපාරේ මග තප්පර හයක් හතක් විතර නතර වෙනවා. අව්ව තියෙන දවසක මම පෙන්නන්නම්කො... යමු පහළට.."

ඔහුගේ සියුම් කලබලය, අමුතු අවධානය, තිගැස්ම වගේ දේවල් මට ගෙනාවේ අලුත් සතුටක්. ඔබ දැකගන්න ඔහු තුළ තිබුණේ කුතුහලය මුසු ආසාවක්. මටත් ඉතින් ඉවසුමක් තිබුණෙ නෑ, කවුද මේ මැජික්කාරි කියලා ඇස් දෙකෙන් දකිනකන්. අපි දෙන්න ගෙදර ඉඳන් පල්ලම බැහැලා දෙමෝදර හන්දියට දුවගෙන ආවා. තද මීදුම නිසා පාරේ වාහන ගියෙත් ලයිට් දාගෙන. අපි හන්දියේ පුංචි තේ කඩේ ළඟට ආවා. සමිධ අයියගේ හිත හරිම කලබලෙන් කියලා මට තේරුණා. ඇස්වල තිබුණේ අමුතු අබිරහසක් නොයන මෙහෙයුම්කරුවෙකුගේ වගේ පෙනුමක්. මේ තරම් දේවල් දන්න, මේ තරම් නිර්මාණශීලී මේ මනුස්සයාගේ හිත මේ තරම් කලබල කරවන්න පුළුවන් බලයක් තියෙන මේ 'ඉගුරු මලක් වගේ දුර්ලභ ළා පාට ගැහැනු සිහිනය කවුද?' කියලා දැනගන්නකම් මටත් ඉවසුම් නෑ.

"මෙතැනින්ද එයා යන්නෙ?"

සමිධ අයියට අස්වැසිල්ලක් හැටියට මම ඇහුවා. ඔහු පාර දෙස බලාගෙනම ඔළුව වැනුවා. ඒ දෙසැම්බර්

සිතල පටන්ගැන්මේ අවධිය වුණත් ඒ වෙලාවේ සමිධ අයියාගේ කඩය මතුපිට දාඩිය තුනින කිහිපයක් තිබුණා. ඒ උනාට කොල කට වෙච්චිලා. මේ තරම් කොල කට වෙලෙන්න පුළුවන්ද යන තියෙන මනුස්සයෙකුගේ කියලා මම කල්පනා කළා.

"එ... එනවා... එනවා..." ඔහු මහත් කලබලකාරී රහස් හඬකින් කිව්වා.

ඔබ මීදුම අතරින් මතු වුණා. එකම රටාවකට අඩි තිය තිය. වඩාත් ඉක්මනින් නෙවෙයි, වඩාත් හෙමිතුත් නෙවෙයි, හරියට සෝමතිලක ජයමහගේ සිත්දුවක් වගේ.

තද දුඹුරු පාට රැලි-රැලි සාය. ළා දම් පාට මල්-මල් හැට්ටය. විල්ලුද වගේ තුනී ඉරි-ඉරි කබාය. සුදට හුරු කොටු-කොටු බෑගය. අකුළා ගත්තු රතු බින්දු-බින්දු කුඩය. අනිත් අතේ පුංචි තිත්-තිත් තුත්තිරි මල් මිටක්. මේ සේරම එක්ක දුර්ලභ ඉඟුරු මල්-මල් ඔබ. තනිකරම අනුප්‍රාස රසයක් කියලා සමිධ අයියා පෙරදා රාත්‍රියේ කියපු කතාව හරියට හරි. ඔබ අප ඉදිරියෙන් ඔබේම වේගයෙන් යනවා. ඇස්, කන්, නාසා, දෙතොල් පිහිටීම සාමාන්‍යයි තමයි. ඒත් ඒ හැඩය - පැහැය එකතු වෙලා අමුතු බලයක් නිර්මාණය වෙලා. මූණෙ හිනාවක් තිබුණෙ නෑ. හැබැයි නෑමයි කියලා ඔබට අසාධාරණයක් කරන්න හිතුණෙත් නෑ. ම්ම... ඔව් ළා හිනාවක්ම නෙවෙයි, හිනාවක පෙරනිමිත්තක් වගේ දෙයක් ඒක. ඔබ මීදුම් අතරින් ගමන් කළා. මීදුම කියන්නෙ මහ පුදුමාකාර සුන්දර දෙයක් බව මං කල්පනා කළා. ඒ උදෑසන උදව පළාතේ බදුල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ දෙමෝදර මංසන්ධියෙ මොන දේ සිද්ධ වුණත් ඔබට ඒකෙ වගක් තිබුණෙ නෑ. ඔබ ඇවිදගෙන ගියා. හන්දිය එහෙම්මමයි. ඒත් එක මනුස්සයෙක්ගේ හදවත හින්දා මුළු හන්දියම ගැහෙනවා වගේ මට දැනුණා. පාර පනිද්දි විතරක් ඔබගේ ගමන් වීදිය නරමක් වෙන්

වුණා. ඒ වෙලාවෙ පුංචි සුළං රැල්ලක් ඔබගේ සායට අනවශ්‍ය විහිළුවක් කළා. ඒත් ගුරුත්වාකර්ෂණය ඒ වෙලේ තමන්ගේ බලය වඩාත් ප්‍රබලව පෙන්නුවා. එතනදි සුළඟ පරාදයි. සාය දිනුවා. මං සමිධ අයියා දිහා බැලුවා. තව මොහොතක් නොගිය මං වහා තේ කඩයේ ටැප් එක ළඟට දුවල වතුර වීදුරුවක් පුරවගෙන මාත් උගුරක් බීල සමිධ අයියට දුන්නා.

"වතුර උගුරක් බොන්න... ඔයා හොඳටම වේළිලා වගේ." මම හෙමින් කිව්වා. ඔහු පොඩි එකෙක් වගේ වතුර වීදුරුවම බිව්වා.

මේක නම් හරිම නැවුම්, විනෝදජනක වැඩක් වුණා මට. ඔන්න මගේ අත්දැකීම් මල්ල පුංචි පුංචි සුන්දර දේවල්වලින් තව තවත් පිරෙනවා වගේ මට දැනෙන්න ගත්තා.

* * *

"මොකක්ද එයාගේ නම?"

අපි කතා කරගත් පරිදි දෙමෝදර ස්ටේෂන් එක පැත්තට ඇවිදගෙන යන ගමන් මම සමිධ අයියගෙන් ඇහුවා.

"සංචරණී"

"සංචරණී?"

"ඔව්."

"ඒක අපේ සඟරාවට දානව කියපු නම නේද?"

"ඔව්.

6.

ඒ වැහිබින්දු සංඛවතීය

අපි මීදුම යටින් ස්ටේෂන් එක පැත්තට ඇවිදන් යමින් හිටියේ. සමීධ අයියා කොච්චර සරල වුණත් ටිකකට කලින් ඔබව දැක්කට පස්සේ ඔහුගෙන් අමුතු සංකීර්ණ බවක් පෙනෙන්නට වුණා. මට තේරුම් ගිය දේ තමයි ඒ වෙනස තුළ තිබුණෙ නුහුරු බව, ලජ්ජාව වගේ දේවල් විතරක් නෙවෙයි කියන එක. ඒවත් එක්ක කුතුහලය මිශ්‍ර චමත්කාරය උපරිම තිබුණා. පුදුම වැඩේ කියන්නේ ඔහුගේ බැල්මක, සෙලවුමක, වචනයක ආදියේ ඔය කියන දේවල්වලට අමතරව තව දෙයක් තිබුණා කියලා මට හොඳටම දැනුණා. ඒ තමයි මොකක්දෝ අමුතු දුකක් වගේ දෙයක්. ඒ මොකක්ද කියලා මට හරියටම තේරුම් ගන්න පුළුවන්කමක් තිබුණෙ නෑ. ඔහුට තිබුණෙ සතුට පිරුණු මුණක් සහ දුක පිරුණු ඇස්දෙකක් කියලා මං ඒ වෙලේ තේරුම් ගත්තා.

පෙරදා රාත්‍රියෙහි ඔබගේ අපූර්වත්වය මට ඒත්තු ගන්වන්න සමීධ අයියා දේවල් කියපු විදිහ මට මතක් උනා. ඒක ඇත්ත. මුල් වරට මාත් දුටු ඔබගේ ඒ රූවෙහි මොකක්දෝ අමුතු ගැහැනු ගුණයක් පිරිලා තිබුණා. ආයෙ ආයේ බලන්න හිතෙන, බලලා ආයෙ ආයෙ හිතන්න හිතෙන.

"ඉතින් නාම එයාගෙන් ඇහුවෙ නැද්ද?" නිහඬතාව අතරින් මම ඇහුවා.

"නාම නෑ." කියලා සමිධ අයියා හිනා වුණා ලජ්ජාවෙන් වගේ. ඒත් ඇස්වල දුක එහෙමමයි.

"කොච්චර කල් වෙනවද දැනට..."

"මුලින් දැක්කෙ ජනවාරි අග. මැයි මාර ගස්වල මල් පිපෙන්න පටන් ගත්තා විතරයි."

"ඒ කියන්නේ දැන් අවුරුද්දකට කිට්ටුයිනෙ?"

"ඔව්. ජනවාරි අග සිකුරාදාවක් ඒක. ටක්කෙටම කියන්න පුළුවන් ලෝකෙ ලස්සනම සිකුරාදාව තමයි ඒක. ඒත් ආදරේදි කාලය කියන්නෙ මේ අපි එදිනෙදා ගතකරන විනාඩි, පැය, වරු, දවස්, සති, මාස නෙවෙයි. අවුරුදු ගණන් කියන්නෙ එක මොහොතක් වෙන්න පුළුවන්. එක මොහොතක් කල්පයක් තරම් වෙන්න පුළුවන්. මට ඒ දෙකම අඩු නැතුව තියනවා."

අපි ඔහොම කතා කරමින් ස්ටේෂන් එක ළඟ තියෙන මැයි මාර ගහ ළඟට ආවා. සමිධ අයියා මාර ගහ දිහා බැලුවා.

"මල් පිපෙන කාලෙට මේ ගහේ මල් පිරෙනවා. එයා උදේ කෝච්චියෙන් බැහැලා එන ගමන් මේ ගහ යට නැවතිලා වැටුණු මැයි මාර මල්පෙති - රේණු අහුලලා බෑග් එකට දාගන්නවා. සමහර විට පොත් අස්සෙ දාන්න වෙන්න ඇති."

අපි ස්ටේෂන් එකට ආවා. හරිම ලස්සන ස්ටේෂන් එකක්. ඌවේ විශේෂ සංචාරක ස්ථාන ස්ටේෂන් එකේ

බිත්තිවල එල්ලලා තිබුණා. අපි ඒවා බලලා ආපහු ස්ටේෂන් එකෙන් පිටතට ඇවිත් මැයි මාර ගහ ළඟින් පහළ රේල් පාරට බහින්න තිබුණු පුංචි පඩිපෙළකින් බැස්සා. ඊට පස්සෙ අපි ගමන් කළේ උමං මාර්ගය දිහාවට.

"අපි උමඟ ඇතුළෙන් යමු කළුපාලම ගාවට." සමිධ අයියා කිවුවා.

"උමඟ සෑහෙන්න දිගයිනේ. අපි ඇතුළෙ යද්දි කෝච්චියක්වත් ආවොත් එහෙම..."

"මේ වෙලාවට එන්නෑ... යමු."

එහෙම කියලා සමිධ අයියා උමඟ ඇතුළට ගමන් කරන්නට වුණා. මාත් පස්සෙන් ගියා. උමං මාර්ගය සෑහෙන්න දිගයි. ඇතුළ තද කළුවරයි. ඇතුළෙ ගල් බිත්ති දිගේ පහළට වතුර ගලාගෙන යන සද්දෙ ඇහුණා. මම අඩිය තිබ්බෙ සමිධ අයියා අඩිය තිබ්බ තැන්වලින්මයි.

"මං මෙහෙම කෝච්චි උමඟක් ඇතුළේ ඇවිදගෙන යන පළවෙනි වතාව." මම කිව්වා. අපේ කටහඬවල් උමඟ ඇතුළේ දෝංකාර දුන්නා.

"ඉතින් එයා කොහෙද ඉන්නේ කියලා දන්නවද?" ඒ සැරේ මං ඇහුවා.

"නෑ. බදුල්ල පැත්තේ ඉඳලා තමයි උදේට එන්නේ. කෝච්චියෙන් බැහැලා, අර අපි බැහැපු තැනින් පහළ රේල් පාරට බැහැලා, රේල් පාර දිගේ ඒ පැත්තට ටික දුරක් ඇවිදගෙන යද්දි අඩිපාරක් තියෙනවා. ඒකෙන් ගිහින් ප්‍රධාන පාරට ගොඩවෙලා යනවා හන්දියට. අපේ තාත්තාගෙ සොහොන ළඟින් තමයි ඒ අඩිපාර

වැටිලා තියෙන්නෙ. ඊට පස්සේ හන්දිය පහු කරල අපේ ගෙවල්වලට එහා පැත්තෙ උඩහට තියෙන අඩිපාරේ ගොඩවෙලා, ඒ කන්ද මුදුනේ තේ වත්තෙ තියන පරණ තේ ෆැක්ට්‍රියේ ඔෆිස් එකේ වැඩට තමයි එයා යන්නෙ. ආයෙමත් හවසට ඒ විදිහටම ඒ පාරෙම ස්ටේශන් එකට එනවා. සතියේ දවස් පහම වැඩ. සෙනසුරාදා ඉරිදා නිවාඩු. ඒත් මං ඒ දවස් දෙකෙත් කෝකටත් බලනවා, හදිස්සි වැඩකට හරි ඔෆිස් යයිද කියලා. ඒත් එහෙම නම් ඇවිල්ල නෑ."

"ඉතින් අවුරුද්දක් කිට්ටු වෙන්න ගිහිල්ලත් ඇයි තාම බැරි වුණේ එයා ඉන්නේ කොහෙද කියලා හොයාගන්න. කෝච්චියේ නැගලා ගියා නං බහින තැන බලාගන්න තිබුණනේ. ඉස්සෙල්ලාම කරන්න තිබුණෙ ඒකනෙ."

සමිධ අයියා කිසිවක් කිව්වේ නැහැ. සමහර විට උදව්වට කවුරුත් නැති එකත් හේතුවක් වෙන්න ඇති. ඒත් දැන් මං ඉන්නවානෙ කියලා මට ඒ වෙලේ කල්පනා වුණා. අපි උමං අඳුරෙන් එළියට ආවා.

"ඇත්තටම එයාගේ නම සංචරණීද එතකොට?" මං ආයෙමත් ඇහුවා.

"නෑ. ඒ මගේ හිතට ආපු නම. සංචරණී කියන නමේ තේරුම තමයි 'පණිවිඩ රැගෙන ගමන් කරන්නී' කියන එක."

"ආදරේ විශ්වීය පණිවිඩය අරගෙන කන්දෙන් කන්දට ගමන් කරන ඉඟුරු මලක් වගේ දුර්ලභ ළා පාට ගැහැනු සිහිනය. ඒක නම් තියමෙට ගැළපෙනවා තමයි. එතකොට සඟරාවේ නමත් ඒකමද?"

"ඔව්. සඟරාවකට ඒ නම ගැළපෙනවානේ..."

"ගැළපෙනවා. ඒත් ඉතින් අපිට උත්සාහ කළොත් එයාගෙ ඇත්ත නම දැනගන්න පුළුවන් වෙයි."

"ඇත්ත නම කියන්නෙ ඉතින් මොකක්ද? ඇත්ත නම කියන්නෙත් ඉතින් කවුරුහරි දාපු නමක්නේ. ඒක කොහොමද ඇත්ත නම වෙන්නේ? එයාට සංචරණී කියන නම තමයි ගැළපෙනම නම."

සමිධ අයියා තමාගේ අදහස තහවුරු වෙන විදිහටම කිව්වා. අපි රේල් පාර දිගේ ඉදිරියට ගමන් කළා.

"කොහොමත් මං සිකුරාද වෙනකන් ඉන්නවනේ. සිකුරාදා නම් යන්නම ඕනි. අක්කා බලන්න මනමාලයෙක් එනවා. මේ දවස් තුන ඇතුළත සමිධ අයියාගෙ මේ වැඩේ කොහොම හරි කරමු. ඔයා ලියුමක් ලියන්නකෝ. ඒක දෙන වැඩේ මං කරන්නම්..."

"ලියුම් කිහිපයක් ලිව්වා. ඒත් ඒවා නිකං මදි වගේ. තව ටිකක් හිතන්න ඕනි..."

"ඇයි රසකාරක මදි උනාද? මං ඇහුවෙ හිනාවෙමින්. ඒත් ඉතින් නමවත් හරියට නොදැන, ඉන්න දිහාවක්වත්, කාගේ කවුද කින්ද මන්ද හරියට නොදැන ලියුමක් ලියන්නෙ කොහොමද කියලා මට නම් හිතාගන්නවත් බෑ." මං කිව්වා.

"බාහිර විස්තර කියන්නෙ ඕපදූප. ඕපදූප අඩුවෙන තරමට හොඳයි. සමිධ අයියා කිව්වා."

"ඒ කිව්වේ?" මං පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"එයාගෙ බාහිර විස්තර හොයන්නෙ නැතුවම ඉන්න මං උපරිම උත්සාහ කළා. මට නම ඕනේ උනේ නෑ. කාගේ

කවුද? ඉන්නේ කොහෙද? දුප්පත්ද පොහොසත්ද? කොච්චර ඉගෙනගෙනද? කතා කරන්නේ මොන භාෂාවක්ද? කුලය - ආගම - ලග්නෙ මොකක්ද? කේන්දරේ කොහොමද? උපන්දිනය කවද්ද? නෑයො කවුද? බඳින්න කෙනෙක් ඉන්නවද? රස්සාව මොකක්ද? ඒවා එකක්වත් හොයන්න වෙහෙසෙන්න මට ඕනේ උනේ නෑ. ඒ එකම දෙයක්වත් දැනගෙන නෙවෙයිනේ මගේ හිතට එයාව දැනුණේ. ඔය කියන කිසිම ඕපදූපයක් හින්දා එයා ගැන මගේ තියෙන හැඟීම කවදාවත් අඩු වෙන්නේ නෑ. ඒ වගේම ඒ හැඟීම් තව තවත් වැඩි වෙන්න ඔය ඕපාදූප එකක්වත් බලපාන්නෙත් නෑ."

සමිධ අයියා ඒ ටික කිව්වේ පපුවෙන්මයි. මට ඔහු ගැන දැනුණේ කිව නොහැකි තරම් ගෞරවයක්.

"මට එයා ගැන දැනගන්න ඕන උනේ ලෝකෙ අනිත් අයට දැනගන්න ඕනෙ වෙන දේවල් නෙවෙයි."

"එහෙනම් ඒ මොනවද?"

සමිධ අයිය මඳක් කල්පනා කර ඉතා රසවත් විදිහට කියන්න පටන් ගත්තා.

"එයාගෙ එක හිනාවකින් ඈත ගහක පිපුණු මල්වලට දැනෙන හැඟීම මොන වගේද? එයාගෙ ඇඟේ දැවටෙන ඝනකම් මීදුම් කුට්ටියකට දැනෙන උණුසුම මොන වගේද? එයාගෙ කෙස් කැරැල්ලත් එක්ක ඔව්වම් කරලා ඒකෙන් හුළඟ ලබන සතුට මොන වගේද? ලෝකේ හැම වර්ණයකටම එයා නිසා අලුතෙන් එකතු වෙන දීප්තිය කොයි තරම්ද? එයාගෙ සියුම් චලනයක් හින්දා කාලයේ රිද්මයට සිද්ධ වෙන අභියෝග මොන වගේද? ඔන්න ඔය වගේ දේවල්..."

ඒවා අහද්දි මට දැනුණෙ මම සිල්පර කොට උඩ ඇවිදිනවා කියලා තෙවෙයි. මාව ගේල් පීලි මත පාවෙනවා වගේ. මනුස්සයෙකුට මෙහෙමත් හිතන්න පුළුවන්ද කියලා මම කල්පනා කළා.

අපි කළු පාලම ළඟටම ඇවිදගෙන ඇවිත් තිබුණා. ඒ වෙද්දි පරිසරයේ මීදුම තුනී වෙලා ගිහිල්ලා. මහා ප්‍රපාතයේ ගල් තලාව මතින් දිය වැලක් ගලනවා. තැන් තැන්වලට අව්ව පායලා. අපි පාලමේ යකඩ කඳන් මත නැවතුණා. සමිධ අයියා සාක්කුවෙන් ගත්තු බුලත් විට ලිහාගෙන කන්න පටන් ගත්තා. ඒ ගමන්ම කලිසම් සාක්කුවෙ අඩිය පාදලා කරාබුනැට්ටකුයි, ඉඟුරු පියල්ලකුයි ගත්තා. ඉඟුරු පියල්ලෙන් භාගයක් මටත් ලැබුණා. මං ඒක කටේ දාගත්තා. ඔහු විට කන ගමන් ඇඟිලි කොනේ වූ ඉතිරි හුණු ටික පාලමේ යකඩ ගැට්ටෙ ගෑවා.

"මෙතන පාලම උඩ ඉඳන් මීට ටික කාලෙකට කලින් කොල්ලෙකුයි කෙල්ලෙකුයි පහළට පැන්නා ලේන්සුවෙන් අත් දෙක බැඳගෙන. හේතුව ගෙවල්වලින් අකැමැති වීම. ගෙවල්වලින් අකැමැති වෙන්නේ මොකද? අර අපි කියපු ඔපදූප හොයලා හොයලා ඒව ගළපගන්න බැරි වුණාම. ලෝකෙ හැමෝම ආදරේ කරනවා වගේ ඔය නිරස ගනුදෙනුව කරන්න මට නම් ඕනෙම නෑ. සුවහසක් ජෝඩු මල් ගස් මුල, මල් ගස් වටේ, මල් ගොමු අස්සෙ ආදරේ කරපුවාවෙ. ඒත් මගේ ආදරේ පවතින්න ඕන ගස් මුදුන්වල, අතු අගිසිවල... ඒයා ගස් මුදුන්වල අතු අගිසිවල පිපුණු මල් දිහා බලලා ගොඩක් සතුටු වෙන කෙනෙක්. මට ඒයාව මුලින්ම දකින්න ලැබුණෙ ඒ වගේ වෙලාවක."

සමිධ අයියා කෙටි රසවත් කල්පනාවකින් පසු ආදරණීය හුස්මක් පිට කළා.

එයාගෙ තියෙන පුංචි පුංචි පුරුදු අනිත් හැම කෙනෙක්ටම වඩා වෙනස්. මං ඒවා දැකලා තියෙනවා."

"ඒ මොනවද ඒ පුංචි පුංචි පුරුදු?"

"එයා මීදුමට ගොඩක් ආසා කළා. ඒ තරමටම ඉර එළියටත්. එයා කුඩයක් අරගෙන ආවත් සැරම වැස්සකදී ඇරෙන්න කුඩය ඉහළපු දවසක් මං දැකලා තිබුණෙ නෑ. එයා වැස්සටත් හරිම කැමැති කෙනෙක්. ඔන්න දවසක් දා හවස් වරුවක දේදුන්නක් පායලා. එයා වැඩ ඇරලා යමින් ගමන් කන්දේ අඩිපාරෙ නතර වෙලා ඒ දේදුන්න මැකිලා යනකල්ම බලාගෙන හිටියා. මං අපේ තාත්තගේ සොහොන ළඟ හිටියෙ. එයා මාව දැක්කෙ නෑ. එයා ඒ දේදුන්නට ඇස්වලින් මොනවදෝ කිව්වා. ඊට පස්සෙ එයා දේදුන්නට අත වනලා සමුගත්තා. ඊළඟ දවසේ උදේ එයා වැඩට එද්දි දැක්කම මට අදහාගන්න බැරි වුණා. හිතලා කරාද නැද්ද කියන්න මං දන්නෑ. මට විශ්වාස කරන්න අමාරු වුණා. එයා ඇඳගෙන ආවෙ දේදුනු රටා තියන දිග සායක්."

ඒ කතාව ඇහුවම මගේ හිතට දැනුණේ හරිම අමුතු චමත්කාරයක්.

"එයා උදෙන් මේ කන්දෙන් අනිත් කන්දට යද්දි අතේ පුංචි තුත්තිරි මල් මිටක් අරගෙන යනවාමයි."

"ඒකනෙ... අදත් අතක තිබුණා. ඒ මොකටද ඒ ගෙනියන්නෙ?"

"මං ඒක හොයාගත්තා. ඒ එයාගෙ ඔෆිස් එකේ මේසෙ උඩ තියෙන පරණ ජෑම් බෝතලේට දාන්න. දවසක් සෙනසුරාදාවක මං ගියා උඩහ තේවත්තේ එයාගෙ

ඔෆිස් එක ළඟට. මං දැක්කා බිඳිච්ච විදුරු ජනේලයක් අස්සෙන් ඒ කාර්යාලයේ මේසයක් උඩ පරණ ජෑම් බෝතලයක තුත්තිරි මල් දාලා තියෙනවා. ඒ මේසෙ උඩ හරිම සිළිවෙළයි. ඔෆිස් එකේ මිදුල පුරා මල් පැළ වගා කරලා තියෙනවා. වැඩක් නැති වෙලාවට එයා ඒ මල් ගස්වලට සාත්තු කරනවා. සමහර දාට එයා හවස ගෙදර යද්දි මල් පැළයක් අරගෙන යනවා. ඒ ගෙදර හිටවන්න වෙන්න ඇති. මගෙත් හීනයක් තියෙනවා කවදහරි දවසක පාර අයිනේ මල් කඩයක් දාන්න. මල් පැළ ගන්න තැනකුත් මං බලලා තියෙන්නේ."

"ඒක නියම වැඩක්නේ. මං එන්නම් මල් කඩේ වැඩට. මල් කඩේට දාන්නෙ සංවරණී කියන නමමද?"

"ඒ ගැන තාම හිතලා නෑ."

සමිධ අයියා එහෙම කියද්දි මගේ හිතට දරුණු බයක් දැනෙන්න වුණා. "මල් කඩේ වැඩත් එක්ක අපිට සඟරාවේ වැඩේ කරගන්න බැරි වේවිද?" මම වහාම ඇහුවා.

"නෑ. නෑ. ඒක කොහොමත් කරනවා." සමිධ අයියා කිව්වා.

අපි ආපහු හැරී රේල් පාර දිගේ එමිනුයි හිටියේ.

"එයා මුල් මාස කීපයෙම ගෙනාවේ ළා දම් පාට ඉරි-ඉරි කුඩයක්. පස්සේ තමයි ඔය රතු බින්දු-බින්දු කුඩේ ගේන්න ගත්තෙ. ඔන්න මැයි මාසේ වැස්ස කාලෙ දවසක් මෙයාට කුඩේ ගේන්න අමතක වෙලා. මං හිටියේ අපේ මිදුල කෙළවරේ ඉඟුරු පාත්තිය සුද්ද කර කර. එතනින්නෙ එයා උඩහට යන්නේ. මං බලනකොට අතේ තුත්තිරි මල් මිට තියෙනවා. ඒත් කුඩේ නෑ. මං හිතුවා

බෑග් එක ඇතුළෙවත්ද කියලා. ඒ වුණත් එයා කව්දාවත් බෑග් එක ඇතුළෙ කුඩය දාගෙන ගියෙත් නෑ. ඒ දවස්වල උදේට ලස්සනට පායනවා. හවසට තදට වහිනවා. කොයිකටත් මම හවස කඩේ ළඟට වෙලා බලාගෙන හිටියා වැඩිපුර කුඩෙකුත් අතේ තියාගෙන. ඔන්න වැස්ස පටන් ගත්තා. මෙන්න ටිකකින් මෙයා එනවා වැස්සෙ තෙමී තෙමී. මං කුඩේ දෙනවමයි කියලා හිතාගෙන හිටියත් පස්සේ ඒ අදහස වෙනස් කරගත්තා."

"ඒ ඇයි?" මං පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"එයා ආවෙ වැහිබින්දු එක්ක සෙල්ලම් කර කර වගේ. එයාට ඕන තරම් ඉඩ තිබුණා කඩයක් අයිනට දුවගෙන එන්න. එහෙම උවමනාවක් තිබුණෙ නෑ. එයා ආවෙ වැස්ස එක්ක හිනාවෙවී පුදුම සන්තෝසයකින්. එදා ඒක තනිකරම 'වැහිබින්දු සංධ්වනියක්'.

"ඉතින් ඊට පස්සේ මොකද වුණේ..."

"එයා සතුටින්ම ස්ටේෂන් එක පැත්තට ගියා. කුඩ දෙකක් අතේ තියාගෙනම මාත් තෙමී තෙමීම ගෙදර ආවා."

සමිධ අයියා හිනාවෙවී කිව්වා. අපි රේල් පාර දිගේ ඉස්සරහට ආවා. රේල්පාර ගමන් කළේ කඳු ගැටේ වටේ.

"අපි දැන් මේ ඉන්නේ අපේ ගෙදරට කෝච්චි සලඹ ජේන්නේ. අන්න ඒ හරියේ... අර ජේන්නේ අපේ ගෙදර."

සමිධ අයියා ඉස්සරහ කඳු පාමුල තියන ගේ සීමාව පෙන්නුවා. ගස් අතරින් ගේ පෙනුණා. රේල් පාරේ මැද හරියෙ තැනකින්, පහළට වැටුණු ලස්සනම ලස්සන අඩිපාරක් පටන් ගන්න තැන සමිධ අයියා නතර වුණා.

"කෝච්චියෙන් බැහැලා රේල් පාර දිගේ ඇවිදගෙන ඇවිල්ල මෙන්න මෙතැනින් මේ අඩිපාරට බැහැලා ඒ දිගේ පහළට ගිහිල්ලා අර පුංචි පාලමෙන් එගොඩ වෙලා තමයි එයා පාරට යන්නෙ. අර පහළින් අඩිපාර අයිනට වෙන්න පේන්නේ අපේ තාත්තගෙ සොහොන."

සමිධ අයියා පැහැදිලි විස්තරයක් කළා. ඒක හරිම ලස්සන අඩිපාරක්. අපි අඩි කිහිපයක් ඒ ඔස්සේ පල්ලම් බැස්සා.

"මෙන්න මේ හරියෙන් තමයි එයා තුත්තිරි මල් ගලවාගන්නේ. ඒකට ගන්නෙ බොහොම පුංචි වෙලාවයි. තත්පර පහක් හයක් වගේ..."

ඔහු පෙන්නපු හරියෙ පාර දෙපස තුත්තිරි ගස් තිබුණා. ඒ සීමාව පහුවුණාට පස්සෙ පාර දෙපස හොඳට සුද්ද පවිත්‍ර කරලා තිබුණා. කඩතොලු සහිත තැන්වල පුංචි ගල් අහුරලා තිබුණා. ඇත්තම කියනවා නම් යන්න ආස හිතෙන පුංචි අඩිපාරක්.

"මේක එයා උදේ හවස යන්න තෝරා තෝරගත්තු පහසුම පාර. මං දැන්නෑ මුලින්ම මේ අඩිපාර එයා කොහොම හොයාගත්තද කියලා. සමහර විට කවුරුහරි එයාට කියන්න ඇති."

අපි හෙමින් ඒ අඩිපාර ඔස්සේ පල්ලම් බැස්සා. ඒ පාරෙ පල්ලම් බහින කොට ඉස්සරහ කඳුවැටිය හරිම ලස්සනට පේනවා. ඒ අඩිපාර හරියට සුරංගනා කතාවක තියෙන කඳු මැද පාරක් වගේ. එහෙම බැහැගෙන ඇවිල්ලා තාත්තගේ සොහොනට කලින් තැනක සමිධ අයියා නතර වුණා. ඒ තැන මොකක්දෝ විශේෂයක් දැනුණා මට එතැනට අඩිය තියද්දීම. නතර වෙන්නම හදපු තැනක් වගේ. පුංචි ගල්වලින් වට කරපු

අඩි කුන හතරක වට ප්‍රමාණයක් සහිත තැනක්. ඔැස්සට ආපු සුදුවැලි සේරම එතැන එකතු වෙලා පුංචි සුන්දර මළුවක් වගේ හැදිලා තිබුණා."

"අර තියෙන්නේ අපේ තාත්තගෙ සොහොන." සමිධ අයියා පෙන්නුවා. අඩි පහක් හයක් තරම් උස සොහොන් කොතක්.

"මං එයාව මුලින්ම දැක්කේ මෙතනදි." සමිධ අයියා කිව්වා. එතැනින් පසු ඉතිරිය අහගන්නකන් මට ඉවසිල්ලක් තිබුණෙ නෑ. ඔහුගේ හඬින් පිරි යා යුතු නිහඬතාවට කිසිදු හානියක් නොකොට මම නිශ්ශබ්දව හිටියා.

"මං එදා උදේම තාත්තාගේ සොහොන ළඟ වල්පැළ සුද්ද කර කර හිටියේ. අම්මා මට හැමදාම කියනවා තාත්තගෙ සොහොන ළඟ තණකොළ වැවෙන්න දෙන්න එපා ගිහින් සුද්ද කරන්න කියලා. මං ඉතින් එදා උදේම ආවා. එදා හොඳට අව්ව පායලා තිබුණු දවසක්. ඔන්න මම සොහොන ළඟට වෙලා තණකොළ ගලව ගලවා ඉන්නකොට කවුරුහරි ඇවිත් මේ අපි ඉන්න තැන නතර වුණා වගේ දැනුණ හින්දා මම බැලුවා. ඒ එයා. සංචරණී... එයා මෙතන නතර වෙලා අර ගවරවෙල කන්ද දිහා බලාගෙන හිටියා තප්පර හතක් අටක් වගේ. එයාගෙ දකුණු පැත්තෙන් රත්තරන් පාටට ඉර එළිය වැටිලා. ඇඳගෙන හිටියෙ රතු - කහ - දුඹුරු - කළු මෝස්තර සායකුයි නිල් පාට හැට්ටෙකුයි. බෑග් එක එල්ලගෙන. අකුළපු දම් ඉරි-ඉරි කුඩය අතේ. අනිත් අතේ තුත්තිරි මල් මිට. එකතු කරලා ගැටගහපු කොණ්ඩෙ උරහිස්සෙන් ඉස්සරහට දාගන්න උරහිස්සෙන්ම එයා උත්සාහ කළාට ඒක සාර්ථක වුණේම නෑ. හරියට පස්වැනි වසරේ ළමයි ටිකක් සෙල්ලම් කර කර ඉද්දි නව පත්වීම ලැබිලා ආපු අලුත් ගුරුතුමී කියන දේ උන් ගානකට ගන්නෑ වගේ,

කොණ්ඩෙ ආයෙ ආයෙ පස්සටම වැටුණා. ඒත් ඒ සෙල්ලම් කරනා පොඩි උන්ට වැඩිහිටි පන්තියක ළමයි උදව් කරනවා වගේ එයාගෙ කොණ්ඩෙට උදව්වට ඒ වෙලාවේ වම් පැත්තෙන් පොඩි හුළඟක් ආවා. මේ තත්පර දෙකක විතර සිද්ධියක් මං මේ කියන්නෙ. ඉතින් හරියට මෙන්න මේ වෙලාවේ කොණ්ඩෙටත් එක්ක ඉර එළිය වැටුණම මට දැනුණෙ නිකන් දිව්‍යමය බවක්. මං තාත්තගෙ සොහොන් කොතට මුවා වෙලා මේ සේරම බලාගෙන හිටියෙ. ඇත්තම කියනව නම් ඒ වෙලාවෙ ඉර එළිය නිසා ඒ දසුන ලස්සනට පෙනුණ නෙමෙයි, ඒ දසුන නිසා ඉර එළිය ලස්සනට පෙනුණා. ඒ වෙලාවේ ඒ රූපය ඒ විදිහට මට පෙන්නන්න සමහර විට ඉර එළිය කල්ප ගාණක් සැලසුම් කරන්න ඇති. එදා මං දැකපු ඒ තත්පර හය හතක මොහොත මට සදාකාලික හැඟීමක්. ඒක තවත් ජීවමාන උනේ ඒ වෙලාවේ එයාගෙ මූණෙ තිබුණු ඉන්ඩිගෝ හිනාව හින්දා."

"ඉතින් සමිධ අයියත් එක්කද එයා හිනා උනේ?"

"නෑ. මාව දැක්කේ නෑ එයා."

"කාටද එහෙනං එයා හිනා උනේ?"

"ඒක තමයි. ඒක මට ලොකු ප්‍රහේලිකාවක් වුණා. මට ඒක හරියටම හොයාගන්න දවස් හතරක් ගියා."

"කොහොමද ඒක හොයාගත්තේ, ඉතින් ඇත්තටම එයා කාටද හිනා වෙලා තිබුණේ?"

"මං දිගටම උදේ හවස එයා යන එන වෙලාවට මෙතැනට ආවා. එයා මෙතැන නතර වෙලා ඉස්සරහ ගවරවෙල කන්ද දිහා තත්පර හයක් හතක් හිනාවෙලා

බලා ඉඳල යනවා. දැන් මට මේක ලොකු ප්‍රශ්නයක්. මං බැලුවා කන්දෙ කවුරුහරි ඉත්නවද කියලා. එහෙම නෑ. මට එකම එක සැකයක් ආවා."

"ඒ මොකක්ද?"

"ඔයාට පේනවද කන්දෙ මුදුනට වගේ වෙන්න. අර අතන... අර මැයි මාර ගහ?"

සමිධ අයියා කන්දෙ මුදුනට වෙන්න තියෙන මැයි මාර ගහක් පෙන්නුවා. ඒ ගහේ රතට රතේ මැයි මාර මල් පිපිලා තිබුණා.

"ඔව් පේනවා. අර මල් පිරිලා තියෙන්නෙ. මේ අවාරේ නේද? ඒත් ඒ ගහේ මල් පිරිලා."

"ඔව්. එයා හිනාවෙන්නෙ ඒ මැයි මාර මල්වලටමයි කියලා මං හරියටම හොයාගත්තා. මං ඒක හොයාගත්තු විදිහ කියන්නම් හෙට උදේ ගවරවෙල කන්දට ගියාම..."

"අපි හෙට උදේ ගවරවෙල කන්දට යනවද?"

"ඔව් යනවා. අද දවල්ට අපි යනවා දෝව පන්සලට."

"යමු..." මම සතුටින් කිව්වා.

7.

විශ්වයේ විශේෂ අවස්ථා කිහිපයෙන් එකක්

"ඉතින් ඒ ලස්සන අඩිපාර හරිම නිස්කලංකයිනෙ. සමිධ අයියාට පුළුවන්නෙ එයා යන එන වෙලාවක එයා එක්ක පොඩ්ඩක් කතා කරන්න."

මම එහෙම කිව්වේ එදා දවල් අපි දෝව පන්සලට යන ගමන් බස්සෙකේදි. අපි ගියෙ පිටිපස්සෙම වාඩි වෙලා. දෝව පන්සල පිහිටලා තිබුණෙ දෙමෝදර හන්දියේ ඉඳන් බණ්ඩාරවෙල පැත්තට ටික දුරක් යද්දි පාර අයිනෙමයි.

"එයා ඒක නිදහසේ පහසුවෙන් යන්න තෝරගත්තු පාර. බැරිවෙලාවත් මං නිසා එයාට ඒක අත්හරින්න සිද්ධ වුණොත් ඒක ලොකු ප්‍රශ්නයක්. මගෙන් වෙන්න ඕනේ එකම දේ ඒක එයාට අහිමි නොකර ඉන්න එක."

සමිධ අයියා ඒ හිතන විදියේ මිල කළ නොහැකි වූ චරිතාකමක් ඇති බව මට තේරුණා.

"ඇත්තටම සමිධ අයියේ ඔයා හිතන විදිය නම් මාරම ලස්සනයි. මං මාරම ලෝබයි ඒකට."

"නිකම් මාර නෙමෙයි... මැයි මාර..." කියල හිනාවෙලා සමිධ අයියා නැගිටලා බස් එකේ සීනුව නාද කළා.

බස්සෙක පන්සලට ඇතුළු වෙන තැන නතර කළා. අපි ඉන් බැස පන්සලට ඇතුළු වුණා. පන්සලක් ඇතැයි හිතන්නත් බැරි තැනක පිහිටි පන්සලක්. අඩි ගාණක් මහා ප්‍රපාතයට බැස්සම විශාල ගල් කුළක බාගෙට නෙළා ඇති බුද්ධ ප්‍රතිමාව. බුදුරුව පාමුල දෙමළ පවුල් කිහිපයක් ඉන්නවා පෙනුණා. ඔවුන් කෑම උයන්න සූදානම් වෙමින් වගේ. සාමාන්‍ය කම්කරු පෙනුමක් ඇති ජනතාව. ඔවුන් සමග අවුරුදු හයේ හතේ පුංචි උන් කිහිපදෙනෙකුත් දුව ඇවිදිමින් සෙල්ලම් කරමින් සිටියා. ඒ ළමයි ඔක්කොගෙම හිස බූ ගාලා, හිසේ කහ ආලේප කරලා.

"ඔය පහළින් ගලන්නෙ බදුලු ඔය."

සමිධ අයියා ගස් අතරින් පහළින් ගලා යන බදුලු ඔය පෙන්නුවා. පුදුම තරම් මනස්කාන්ත, ඒ තරමටම ගුප්ත පරිසරයක්.

"සමිධ අයියේ ඇයි අර බුදුන්ගේ ප්‍රතිමාව පාමුල දෙමළ මිනිස්සු කෑම උයන්නේ?"

"ඒ නවග්‍රහ පූජාවට ආපු කට්ටිය. අපි අද දවල්ට කන්නෙ එයාලගේ කෑම. ඒවා හරිම රසයි. මස් මාළු මොකුත්ම නෑ."

"ආ... නියමයි නෙ." මං කිව්වේ ඉතාම ආසාවෙන්. සමිධ අයියා ඒ එක් දෙමළ පුද්ගලයෙකුට අතින් කතා කළා. ඔහු බොහොම ගෞරවයෙන් අපි ළඟට දුවගෙන ආවා.

"අයියා... අපි දෙන්නටත් දවල් කෑම ඕනි." සමිධ අයියා එහෙම කිව්වම ඒ පුද්ගලයා කතා කළේ මුහුණ පුරා දෝරේ ගලා යන සන්තෝසයෙන්.

"මොනව කියනවද දොරේ. ඊට වඩා ඔතුටක් කොහෙන්ද අපිලට. පෙරුමාල් සාමි අපිලට දොරේල මුණ ගස්සනවා. ඒක අපිලට සන්තෝසයි."

එසේ කී පුද්ගලයා ඒ මහත් සතුටුදායක පුවත තම සෙසු අයට කියන්න ඒ දෙසට දුවගෙන ගියා. මට තිබුණේ ඒ ගැන පුදුමයක්.

"සමිධ අයියෙ, කෑම ඉල්ලුවම ඒ මනුස්සයට ආපු සන්තෝසේ, ඒක හරිම පුදුමයි නේ?"

"එහෙම තමයි. කෑම දෙන එක තමයි ඒ අයගේ සන්තෝසේ. ඔය පෙරුමාල් සාමි කිව්වේ බුදුහාමුදුරුවන්ට. ඔක්තෝබර්, නොවැම්බර් මාස දෙකේම හැම සෙනසුරාදාවල්වලටම මහ සෙනඟක් මෙතැනට එනවා පූජාවට. මෙයාලා දුරින් ආපු අය. දවස් කීපයක් ඉඳලා යනවා. ඔය මාස දෙකේම හැම සෙනසුරාදාවමකම වගේ මාත් දවල් කෑමට මෙතෙන්ට එනවා. එයාලා කසාද බැඳලා දරුවො ප්‍රමාද උනාම පෙරුමාල් සාමිට බාර වෙනවා. දරුවා ලැබුණම ඒ දරුවත් අරගෙන ඇවිල්ලා හිස බූ ගාලා කහවතුර නාවලා කෑම උයල හැමෝටම දීලා බාරය ඔප්පු කරනවා. ඔය ඉන්නේ ඒ පුංචි උන්.

සමිධ අයියා පෙන්නුවා සෙල්ලම් කරමින් ඉන්න පුංචි උන්ව. ඒ සිද්ධිය ගැන, ඒ මිනිස්සු ගැන, ඔවුන්ගේ විශ්වාස ගැන පුදුම ආදරණීය හැඟීමක් මට ඇති වුණේ. අපි එතැනින් වැටුණ පුංචි අඩිපාරකින් බඳුලු ඔයට බැහැලා මුහුණ අතපය හෝදගත්තා. කෑම උයන සුවඳ එතන්ටත් ආවා.

"සමිධ අයියේ ඔයා දවසක සංචරණීත් එක්ක මෙහෙ එන්න. එයා ගොඩක් ආස වෙයි."

මම එහෙම කියලා සමිධ අයියගෙ සැබෑ ප්‍රතිචාරය බලාගන්න මුණ දිහා බැලුවා.

සමිධ අයියා හිනා වුණා. 'එහෙම වෙනවනම් ඒක කොච්චර හොඳද? ඒත් ඒක එහෙම වෙයිද?' කියන සතුටත් සැකයක් යන අදහස් දෙකම එකට එකතු වෙලා හැදුණු ශෝකයට බර හැඟීමක් ඒ වෙලාවේ සමිධ අයියාගේ ඇස්වල මම දැක්කා. කොහොමටත් ඒ හැඟීම තමයි මං ඔහුගේ ඇස්වලින් වැඩිපුරම දැකලා තියෙන්නෙ.

"සමිධ අයියේ, ඇත්තටම එයා ඔයාව දැකල තියෙනවද?"

සමිධ අයියා ආපහු අඩිපාර දිගේ කන්ද නගින්න වුණා. මාත් ඔහු පසුපසින් ගමන් කළා.

"නෑ. තවම නෑ. මම ඒ ඇස් එක්ක ගැටෙන්න සුදුසුම ස්වාභාවික වෙලාව එනකන් ඉන්නවා. ඒක සරල, සාමාන්‍ය වෙලාවක් වෙන්න ඕනි නෑ. ඒක මේ විශ්වයේ විශේෂ අවස්ථා කිහිපයෙන් එකක් වෙන්න ඕනි. අපේ ඇස් මුණගැහෙන ඒ මොහොතට විශ්වයේ යම්කිසි ගැස්මක් ඇති වෙනවාමයි."

සමිධ අයියා ඒක කිව්වේ පුදුම ලස්සන හඬකින්.

"ඒ වෙලාවට කොහේ හිටියත් මටත් ඒ ගැස්ම දැනෙයි." මං කිව්වා, අපි ආපහු ගල්තලාවට ආවා. දෙමළ මිනිස්සු සහ ගැහැනු කිහිප දෙනා කෑම උයන කටයුත්තේ නිරතව හිටියේ හරිම උනන්දුවකින්. ආයෙ අපි දෙන්නව දකිද්දි ඒ උනන්දුව තවත් වැඩි උනා වගේ. අපි ගල් කුළ කෙළවර තැනක වාඩි වුණා.

"එයා උදේ සවස ඒ අඩිපාරේ යන එන හැටි, මැයි මාර ගහ දිහා බලලා තනියම හිනා උන හැටි, තුත්තිරි මල් හත අටක් නෙළා ගන්න විදිහ, ඒ වැඩේට පොළොවට නැමුණහම එයාගේ කොණ්ඩේ, බෑග් එක...

ඒ ඔක්කොම පහළට වැටෙනවා. ඒව සතුටක් මිස පීඩාවක් හැටියට ගත්තෙ නෑ එයා. අඩිපාරේ පල්ලම් බහිද්දි එයා හුහුරට අඩි තියන තැන් තිබුණා. ඒ වගකීමෙන් ගැලවිලා ඉන්න මට පුළුවන්කමක් තිබුණෙ නෑ."

"ඒ කිව්වේ?" මං ඇහුවෙ පුදුමයෙන්.

"මං මුලින්ම කරපු දේ තමයි එයා ඉක්මනින් පහසුවෙන් යන්න තෝරගත්තු ඒ පාර ලස්සන කරන එක. ඒක ඉස්සර ඔහොම නෙවෙයි. දෙපැත්තෙම ලොකුවට ලඳු කැලෑව. මං ඒ සේරම සුද්ද කළා පිළිවෙළට. මුදුනෙම අඩි විස්සයි විස්සෙ වගේ තුත්තිරි ගස් සීමාව ඉතුරු කළා. බහින්න අපහසු තැන් ගල් අහුරලා හැදුවා. එයා නතර වෙලා ගහ දිහා බලන තැන. අර අපි නතර වෙලා හිටියෙ. එතන ගල් වට කරලා හදලා පහළ දොළෙන් සුදුවැලි ගෙනල්ලා ඇතිරුවා. එයා ඒ ගැන කොහොම හිතුවද දන්නෑ. සමහර විට එයාට හිතෙන්න ඇති වැස්සට වැලි ඇවිල්ල එතැන එකතු වෙලා කියලා."

සම්ධ අයියා ඒව කියද්දි මගේ නළල දෙපැත්ත ඇතුළෙන් හිරි වැටීගෙන එනවා වගේ මට දැනුණා. මාත් හිතුවේ එහෙම තේ...

"එයාට එහෙම හිතුණා නම් ඒකත් හොඳයි ඉතින්. එතකොට එයා තව තවත් මේ ලෝකෙට ආදරේ වෙනවා. සම්ධ අයියා කිව්වා.

"ඇත්තමයි සම්ධ අයියෙ. මං ඔයාට දෙයක් කියන්නද මට තේරෙන හැටියට. මේ කියපු දේවල් මේ විදියට එයා දැනගත්තොත් මොකද වෙන්නේ දන්නවාද? ආයේ අහන්න දෙයක් නෑ. එයා ඔයා ඉන්න තැනකට මහායාගෙන ඇවිල්ලා ඔයාව බදාගන්නවාමයි."

මං එහෙම කිව්වම සමිධ අයියා අහිංසක විදියට හිනාවුණා. එතකොටම අර දෙමළ මනුස්සය තවත් දෙතුන් දෙනෙක් එක්ක බොහොම ඉක්මනින් අපි දෙන්න ඉන්න දිහාවට එනවා පෙනුණා, කෑම හට්ටි මුට්ටි පිඟන් භාජන සහ වතුර පෝච්චියක් එහෙම අරගෙන.

"බඩගිනි ඇති නේද දොරේ. ඉරි ඉරි, දැන් කමු."

අපේ අතට බෙලෙක් පිඟන් දෙකක් දීලා ඔවුන් උණු උණු බත් සහ සුවඳ පිරුණු සාම්බාරුවක් බෙදුවා. එහි නොයෙක් දෑ තිබෙනු පෙනුණා. වට්ටක්කා, කඩල, වම්බටු, බෝංචි, මුරුංගා, කැරට් ආදිය. එනසාල්, තුනපහ සුවඳ අලංකාරණවලින් මදි නොකියන්න ඒ කෑම සුවඳවත් වෙලා තිබුණා. හරියට සමිධ අයියගෙ කාමරේ වගේ, සුවඳ සන්දර්ශනයක්.

"මේ කරපිංචා සම්බෝල..." තව අයෙක් බෙදුවා.

"දොරේලා මේ ඔක්කොම කන එකයි අපේ සන්තෝශෙ."

ඔවුන් සියලු කෑම හට්ටි මුට්ටි අත ළඟ තබා යළි පිරිස දෙසට ගියා. ඒවායේ රස කීමට වෙන විදිහක් නෑ. අපි ඒ ඔක්කොම කෑවා. ඊට පස්සෙ අපි දෙන්නම ඒ ගල උඩම හාන්සිවෙලා හිටිය. ඒ වෙලේ මට යමක් මතක් උනා.

"සමිධ අයියේ, ඔයා නාම කිව්වෙ නැනෙ ඔයා ඊයෙ රෑට බත් කන්න හදලා තිබුණ ඒ රසම රස ජාතිය මොනාද කියලා?"

"ඒ නෙල්ලි තෙම්පරාදුවක්."

"මොනවා?"

8.

කොළ ගුළි වීසි ගණනක උණුසුම

"නෙල්ලි ගෙඩියක් කෑවා කියන්නෙ ඉතින් සේකරගේ 'නොමියෙමි' පොතේ පිටුවක් කියෙව්වා වගේ තමයි." සමිධ අයියා කිව්වා.

එදා හවස අපි අපේ ඔබ දැකගත්තේ පහළ පුංචි පාලමෙන් එගොඩ වෙද්දියි. අපි ඔබ යන අයුරු පෙනෙන විදිහට පහළ ගඟේ තියෙන ගලක් උඩ වාඩි වෙලා හිටියා. අපිට කතා කරන්න ගොඩක් දේවල් තිබුණා. විශේෂයෙන්ම ඔබ ගැන; ඔබගේ මැයි මාර මල් ළෙන්ගතුකම ගැන; ඔබට ලියන්න බලාපොරොත්තු වෙන ලියුම ගැන; අපේ ඉදිරි සැලසුම් ගැන; සංචරණී සඟරාවේ ආරම්භක කටයුතු ගැන. සිකුරාදා මං යන්න කලින් ඔබට ලියුම් දෙන විදිය ගැන අපි දිගින් දිගටම කතා කළා. ඒ වගේම දවල්ට අපි කාපු ඒ අපූරු රසවත් කෑම වේල ගැනත්, ඔන්න ඔය අතරෙ තමයි සමිධ අයියා ඔරලෝසුව බලලා කිව්වෙ 'ඔබ එන්න තව පැය බාගයක් තියෙනවා' කියලා. මං හිතුවා ඒ වෙලාවේ නෙල්ලි ගෙම්පරාදුව ගැන අහගන්න, දෝවෙ පන්සලේදී ඒ ගැන එතැනින් එහාට අහගන්න බැරි උනේ ඒ වෙලාවෙ අපි දෙන්නටම ගල උඩ නින්ද ගිය හන්දා.

සමිධ අයියා ඉතාම උනන්දුවෙන් ආහාර සාහිත්‍යයෙන්ම ඒ ගැන කියන්න පටන් ගත්තා.

"ඉස්සර මායි තාත්තයි උදේට නෙල්ලි ගෙඩි දෙකක් කටේ දා ගත්තම දවල් වෙනකම්ම ඒක කටේ තියාගෙන ඉන්නවා. ඒක අපිට හරිම විනෝදයි. තාත්තා තමයි අපේ මිදුලෙ කෙළවරේ තියෙන නෙල්ලි ගහ හිටෙව්වේ. නෙල්ලි තෙම්පරාදුවේ මූලික අත්දැකීම තමයි ඒක. ඒත් මං දවසක් කල්පනා කළා නිකං නෙල්ලි ගෙඩියක් කටේ දාගෙන කන එක විනෝද වුණත් ඒකෙන් තවත් අර්ථවත් නිර්මාණයක් කරන්න පුළුවන් නේද කියලා. පැහුණු නෙල්ලි ගෙඩි ටිකක් කඩාගෙන ඒවා හොඳට හෝදලා ඊට පස්සේ වංගෙඩියෙ දාලා බාගෙට තළාගෙන ඇට අයින් කරගත්තා. අපි ලියද්දිත් කොච්චර නම් අනවශ්‍ය දේවල් කපලා දානවාද? ඊට පස්සේ අර නෙල්ලි ටික ලුණු වතුරෙන් සෝදලා ඒකට මූලික සාහිත්‍ය අලංකරණ ටික එකතු කරගන්නවා. ඒ කිව්වේ අමු තුනපහ කුඩු, කපපු අමුමිරිස්, කරදමුංගු, කුරුඳු පොත්තක් දෙකක්, කරාබුනැටි තුන හතරක්, උළුහාල්, කරපිංචා, රම්පේ වගේ දේවල් ටික. තියුණු රූපක ගුණයක් තියන රතු ලූනු ගෙඩි පහක් හයක් හීනියට ලියලා ඒකත් දානවා. ඊට පස්සෙ හොඳට ඒ ටික අතගාගෙන දියකිරෙන් ලිපේ තියනවා. දිය කිරි ටික හිඳීගෙන යද්දී මිටි කිරි කෝප්පයක් දාලා ඔහේ මඳ ගින්නේ හිඳෙනකම් නොමියෙමි පොතේ පිටු දෙකක් වගේ කියවනවා. දෙවැනි පිටුව අවසාන හරිය කියවලා ඉවර කරලා වෙනම හට්ටියක් ලිපේ තියලා තෙල් ටිකක් දාල ඒක රත් වෙද්දි අබ ටිකක් දාලා පුපුරවා ගන්නවා. එතන තියෙන්නෙ ශබ්ද රසය. ඒ එක්කම සුදුලූනු බික් තුනක් හතරක් පිහි මිටෙන් තළල තෙලට දාලා ඒක රත්වන් පාට වෙද්දි කැලි මිරිස් පොඩ්ඩක් ඉහල අර නෙල්ලි අත්දැකීම දානවා ඒකට. අන්න ඒකෙන් එන ශබ්ද රසයටත් ටිකක් ඇහුම්කන් දීලා කීප වරක් ඒ ටික දෙපැත්ත දාද්දි ඔන්න සුවඳ එනවා. ඒකට කියන්නේ ආඝ්‍රාණ ශෘංගාරය."

මම ඒක අහගෙන හිටියේ වගී වෙලා වගේ. ඒක හරිම රසවත් නිර්මාණශීලී වැඩක්.

"සමිධ අයියේ, ඉතින් ඔක කරද්දි සුදුසු නොමියෙමි පොත විතරමද? මම ඇහුවෙ ඇහුවේ හිනාවෙවී."

"නෑ. ඇයි ප්‍රබුද්ධ, පංචතන්ත්‍රය, මස් ලේ නැති ඇට, මා මිනිසෙක් ඔබ ගඟක් නිසා, පිය සමර, වස්සානේ... ඔය ඔන එකක් සුදුසුයි... හැබැයි ඔය මොන පොත ගත්තත් බුක්මාක් එක විදිහට තුත්තිරි මල් මිටක් තියාගන්න පුළුවන්නං තමයි වැඩේ සම්පූර්ණ වෙන්නේ."

"ඒ කතාව නම් මාරම ලස්සනයි සමිධ අයියා." මමු කිව්වා.

"නිකංම මාර නෙවෙයි. මැයි මාර..." සමිධ අයියා හිනා උනා. "ඔන්න දැන් නම් එන්න වෙලාව හරි." කියලා ඉවෙන් වගේ කියද්දිම ඔබ පාලම උඩින් මතු වුණා. අපි ඉබේම නැගිට්ටුණා. අපි හිටියෙ තරමක් දුර නිසා ඔබට අපව පෙනුන්නෑ. ඒ වෙලාවේ ඔබේ අතේ කූඩයට අමතර මල් පැළ කීපයක් තිබුණා. ඔබ පාලමෙන් එගොඩ වෙලා ලස්සන අඩිපාර ඔස්සේ සමිධ අයියාගේ තාත්තගෙ සොහොන පහු කළා. අපි වහා ඔබ පෙනෙන පරිදි ගං ඉවුරේ වැටකේ පඳුරු අතරින් ගොඩට විත් අසල වූ කුඹුක් ගහ මුලට ආවා. ඔබ සුපුරුදු පරිදි සුදුවැලි අතුළ නැවතුම්පොළේ නතර වුණා. ඊට පස්සේ හෙමින් හැරිලා ඈත ගවරවෙල කත්දේ මැයි මාර ගහේ මල් දෙස බලා හිනා උනා. සුපුරුදු තත්පර හය හතෙන් පසු යළි හැරී කන්ද නගින්නට පටන් ගත්තා. ඔබ ඒ සිනාසෙන වෙලේ සමිධ අයියට පිටවුණ සුසුමේ උණුසුම් බව මගේ අතට හොඳින් දැනුණා මතකයි.

* * *

හැන්දෑවේ වෙද්දි මීදුම තද සින්නක් බවට පත්වෙලා තිබුණා. සමිධ අයියා ලිපියක් ලියන්න පටන් ගත්තා. ඒ ලියුම ඔබට දෙන හොඳම විදිය ගැන මං කල්පනා කළා. සමිධ අයියා ගේ ඇතුළෙ එහා මෙහා ඇවිදිමින් බුලත් විටක් කෑවා. මේසේ උඩ තිබුණු පුංචි බෝතලයක් ඇරලා ඉඟුරු පියල්ලක්, කුරුඳු පොතු කෑල්ලක් කෑ බව මම අඳුනගත්තා ඒවයේ සුවඳින්. ඔහු ලියන්න පටන් ගත්තා. කැපුවා, ලිව්වා. ආයේ ආයේ කැපුවා, ආයේ ආයේ ලියුවා. කොළ දහයක් දොළහක් තරම් ගුළි කරලා බිම දැම්මා. මට ඒ එකක් දිගඇරලා බලනකල් ඉවසුමක් නෑ. මං ඇහුවා එක කොළයක් දිගඇරලා බලන්නද කියලා.

"එපා. හරිම එක ලිව්වම කියවන්න දෙන්නං." සමිධ අයියා කිව්වා. අන්තිමට වැරදිච්ච කොළ ගුළි විසි ගණනක් සමිධ අයියා ලිපට දැම්ම රෑට රොටී පුච්චද්දී.

රොටී කිව්වට ඒව හරි පුදුම රොටී ජාතියක්. හරියට රුසියන් බසින් ලියැවුණු කවියක් සිංහලට පරිවර්තනය කළා වගේ. නුහුරු බවයි, පුරුදු බවයි එක සමානව තිබුණා. සාමාන්‍ය රොටී හදන විදියටම පිටි, පොල්, ලුණු මුලින් අනාගෙන අමු මිරිස්, රතුලූනු කැලි ටිකකුත් ඒකටම එකතු කරල මුල් අත්දැකීම හදාගත්තා. ඊට පස්සේ කලින් බාගෙට වගේ තම්බ ගත්තු පොලොස් පරිකල්පන කැලි වගයක් වංගෙඩියේ බාගෙට කොටලා අර පිටි මිශ්‍රණයටම එකතු කළා. ඉඟුරු දලු දෙක තුනක් කඩාගෙන ඇවිල්ල හීනියට ලියලා අමතර අලංකරණයක් හැටියට එකතු කළා. ඊට පස්සේ සාමාන්‍ය විදිහට රොටී වඩලා කබලෙ පුච්ච ගත්තා. රොටී කන්න සමිධ අයියා හැදුවා අමු මිරිස් තළල ඒකට අමු නෙල්ලි ගෙඩියක් තළල කලවම් කරපු සරල සැර සම්බෝලයක්.

"අමුතු රසයක්. පුච්චපු ලියුම්වල උණුසුම නිසා රසය තවත් වැඩිවෙලා. කොහොමද සමිධ අයියේ මේ

පරිවර්තිත කාව්‍ය රොටී වර්ගය හදන්න ඉගෙන ගත්තේ. හුහුරුයි, ඒත් හුරුයි. ඒ නිසාම රසයි." මම කිව්වා.

"හදන විදිය ලොකු වෙනසක් අමුත්තක් නෑ. හිතන විදියෙ තමයි වෙනස තියෙන්නේ. දැන් සද්ධර්මරත්නාවලිය බලන්න. පුදුම ලස්සන උපමා රසකාරක තියෙනවා. ඒවා තව තවත් රස කරන්න මොකද කරල තියෙන්නෙ... තව තව උපමා රසකාරක යොදලා. මේ රොටිය අන්න ඒ ක්‍රමයට හැදුවේ."

"සමිධ අයියේ, ඔයා නම් පුදුම රසවත් මනුස්සයෙක්. සංචරණී මාර වාසනාවන්තියක්... නිකම්ම නිකං මාර නෙවෙයි. රතුම රතු මල් පිරුණු මැයි මාර වාසනාවන්තියක්."

මම එහෙම කිව්වා. ඒකට අපි දෙන්නම හිනා වුණා.

"ඒත් මට අම්මා බැන්නා. ඔය එන යාළුවට එක එක අමුතු කෑම ජාතියම හදලා දෙන්න එපා, ඒ මනුස්සය පහුවදාම යන්න යයි කියලා. සාමාන්‍ය විදිහට මොනවා හරි හදාගන්න බැරි නම් කෑම කඩෙන් ගන්න කියල කිව්වා.

"අම්මෝ සමිධ අයියේ, මං මේ කෑමවලට මාරම ආසයි. ආය ඒ ගැන කියන්න වෙන වචන නෑ."

9.

දද පැල්ලමත් එක්ක පහලොවයි

පහුවදා උදේ හයහමාරට අපි ගෙදරින් පිටත් වුණා ත්‍රීවීල් එකක ගවරවෙල කන්දට යන්න. ඒදා උදේ තද මීදුම සහිත උදෑසනක්. 'හතහමාර වෙද්දිත් තදට මීදුම තිබුණොත් නම් මේ යන ගමනෙන් තේරුමක් නෑ' කියලා සමිධ අයියා කිවුවා. 'මම නම් කියන්නේ අඩුවෙයි... අපි හිහිල්ලම බලමුකෝ.' යි කියන ගමන් 'අනේ දෙවියනේ අද මීදුම අඩු වේවා!' කියලා මං හිතෙන් ප්‍රාර්ථනා කළා.

ත්‍රීවීල් එක තද මීදුම කපාගෙන කඳු පාර දිගේ ඉස්සරහටම ගියා. මට ඉවසුමක් තිබුණෙ නෑ මේ අමුතු කතන්දරේ ඊළඟ පරිච්ඡේදය දැනගන්නකං. සමිධ අයියා ආදර කතන්දර ගැන නිතර කියන කතාව. 'කුතුහලය මිශ්‍ර වුණු චමත්කාරය'. ඒක අඩු නැතුවම මේ කතන්දරේ ඇතුළෙත් පිරිලා. මේ කතාවේ අවසානයත් ඒ වගේම චමත්කාර විය යුතු යැයි මම ඒ වෙලේ කල්පනා කළා. ඒ වගේම මේ ලස්සන කතාවට මගේ විශේෂ දායකත්වයක් තියෙන්නම ඕනි. ඒක මට සතුටක්, ආඩම්බරයක් බව මං තදින්ම හිතුවා. ඒ තරමටම මං මේ කතාවට ලෝබ වෙලා.

මීදුම කුට්ටි ඇවිල්ලා ත්‍රීවීල් එකේ වීදුරුවේ වැදුණා. විනාඩි විසිපහක් විතර යද්දි අපි කන්ද මුදුනට ත්‍රීවීල් එකක

එන්න පුළුවන් උපරිම තැන දක්වා ආවා. ඉතිරි ටික අපි පයින් ඇවිදගෙන ගියා. කඳු මුදුනින් නැගෙනහිර දිශාවට මඳක් බෑවුමට වෙන්න තිබුණු පුංචි අඩිපාරක්. මීදුම තැන් තැන්වලින් තුනී වේගෙන එන බව මට පෙනුණා. නැගෙනහිර කඳු බිත්තියට වෙන්න තිබුණු ඒ සුන්දර දසුන. මීදුමෙන් තෙත් වුණ මලින් බර වුණු ඒ මැයි මාර ගහ. ඒක දකිද්දිම මට හිතුණා ඒ ගහේ මොකක්දෝ අමුතු බලයක් තියනවා වගේ. අපි ගහ ළඟට ආවා. අඩි තිහ හතළිහක් උසයි. ගහේ උඩ අතු අගිසිවල රතුම රතු මැයි මල් පිරිලා. හරිම ලස්සන තනි මැයි මාර ගහක්.

"මාරයි..." මං කිව්වා. ගහ යට මල් වැටිලා තිබුණෙ නෑ.

"මැයිමාර මල්වලට කියන්නෙ ලංකාවෙ සකුරා මල් කියලා. සංස්කෘත භාෂාවෙන් මාරවලට කියන්නේ මහාරි කියලා." සමිධ අයියා මාර ගැන මාර කතා කිව්වා. මම වටපිටාව බැලුවා.

"මීදුම අඩු වෙනවා... නියමයි, මීදුම අඩු වෙනවා..." මට සතුටට කෑගැස්සුණා. තැන් තැන්වලින් පදාස පිටින් මීදුම අතුරුදහන් වෙලා ඒ ඒ තැන්වලින් සතුට මතුවුණා.

"අර දුරින්ම පේන්නෙ නමුණුකුල කන්ද. ආන්න... අර තියෙන්නෙ කළු පාලම. අර රේල් ගැටේ කන්ද. අර දිගට තියෙන්නේ රේල් පාර." සමිධ අයියා උද්‍යෝගයකින් ඒ තැන් පෙන්නුවේ ඔහුගේම ජීවිතයේ කොටස් පෙන්නනවා වගෙයි.

"අර... අර තියෙන්නෙ රේල් ගැටේ කන්දෙ මැද හරියෙන් පහළට ලස්සන අඩිපාර." කන්ද පහළ සීමාවේ මීදුම අඩු වෙද්දිම සමිධ අයියා පෙන්නුවා. ඒ ලස්සන අඩිපාර රිදී පොටක් වගේ සුදට පෙනුණා.

"අර තියෙන්නේ තාත්තාගේ සොහොන." මං කිව්වා.

"දැන් කෝච්චිය එන්න කිට්ටුයි." සමිධ අයියා අත්මරලෝසුවේ වෙලාව බැලුවා.

සමහර කඳු මුදුන්වල තවම මීදුම් කැලි ඉතුරු වෙලා තිබුණා. හරියට සමුගන්න අකැමැත්තෙන් වගේ. 'මේ හැම දෙයක්ම මේ ආදර කතන්දරේ රසකාරක වර්ග.' මම හිතුවා. ඒ එක්කම බදුල්ල පැත්තේ ඉඳලා යන උදේ කෝච්චිය කළුපාලම දිහාවෙන් මතුවුණා. ඒක රේල් ගැටේ කන්ද වටේ යනකම්ම අපි බලාගෙන හිටියා.

"ඔන්න දැන් කෝච්චි සලඹ" මං කිව්වා. එතැනින් පසු ස්ටේෂන් එක අපි හිටපු තැනට පේන්නෙ නෑ. රේල් ගැටේ කන්දට වැහෙනවා. සමිධ අයියා ඒ නොපෙනෙන නිහඬතාවයේ අවකාශය ඔහුගේ හඬ වර්ගවලින් පිරෙව්වා.

"තව විනාඩියෙන් වගේ එයා කෝච්චියෙන් බහිනවා." සමිධ අයියාගේ කටහඬට දැඩි තැන්පත් ගතියක් එකතු වෙලා තිබුණා. "දැන් බහිනවා ඇති..." ඒ තැන්පත් ගතියට බලාපොරොත්තුවේ සිහින් වෙව්ලිලි ස්වර මිශ්‍ර වෙලා තිබුණා. "ඔන්න දැන් කෝච්චියෙන් බැහැලා පහළ රේල් පාර දිගේ එන්න පටන් අරගෙන ඇති..." ඒ සිහින් වෙව්ලිලි ස්වරයට ප්‍රේමයේ බියමුසු සැක ගතියක් එකතු වෙලා තිබුණා. "තව විනාඩි එකහමාරකින් වගේ එයා මතු වෙනවා." ඒ ශෝකය මිශ්‍ර ඉතිරි නිහඬ වෙලාව තුළ අපි දෙන්නම ඔබ මතු වෙන තැන දෙස බලාගෙන හිටියා.

"අන්න..." අපි දෙන්නටම එකවර කියවුණා.

රේල් පාරෙන් මතු වුණා තිතක් වගේ ඔබේ ඡායාව. ඔබ ඔබේම වේගයෙන්, ඉක්මනිනුත් නැතුව-වඩා හෙමිනුත්

නැතුව ආවා අඩිපාර ළඟට. සමීධ අයියා යළි ඒ නිහඬ බව පිරෙව්වා ඔහුගේ ආදරයේ හඬින්.

"ඔන්න දැන් අඩිපාර දිගේ පහළට බහින්න පටන් ගන්නවා... දැන් තුත්තිරි සීමාව... අර... නතර උනා. තුත්තිරි මල් හත අටක් නෙළාගන්නවා... වැඩිය නෙවෙයි හත අටක්. අන්න පේනවා නේද? හරි... ආයෙමත් අඩිපාරේ පල්ලම් බහිනව. ඔන්න දැන් නතර වෙන තැන. අන්න නතර වුණා. ඔන්න... ඔය දැන් බලාගෙන ඉන්නෙ මෙන්න මේ මැයි මාර ගහේ මල් දිහා... ඔන්න දැන් එයාගේ මූණෙ අර ලස්සනම හිනාව... තප්පර හයයි හතයි... අන්න ආපහු කන්ද බහින්න පටන් ගත්තා. දැන් තාත්තාගේ සොහොන හරියේ. තව ටිකෙන් වැහෙනවා..."

සමීධ අයියාගේ සංචරණ විස්තර විචාරය එහෙම අවසන් වුණා. ඊට පස්සේ ඔහු සාක්කුවෙන් බුලත්විට අරගෙන කන්න පටන් ගත්තා.

"ඔයා මීට කලිනුත් මෙතැනට ඇවිල්ලා බලාගෙන ඉඳලා තියෙනවද එයා යන එන දිහා?"

සමීධ අයියා කාල ඉතුරු හුණු බිඳ, අසල මැයි මාර ගහේ මඳක් නැමී ගිය කඳේ නොතෙමෙන වියළි යටි පැත්තෙ ගාන ගමන් 'මේ' කියලා මට පෙන්නුවා. මාර ගහේ කඳේ තව ඒ වගේ සුදු පැල්ලම් රැසක් තිබුණා. මං ඒවා ගණන් කළා. එකයි, දෙකයි, තුනයි, හතරයි, පහයි, හයයි, හතයි... දහතුනයි, දාහතරයි... අද පැල්ලමත් එක්ක පහළොවයි. ඒ කියන්නේ දවස් පහළොවක්?

සමීධ අයියා හිනාවෙලා හීස වනන ගමන් සාක්කු අඩියෙන් කුරුඳු පොත්තක්, කරාබුනැට්ටක් එළියට ගත්තා. ඔහු ඒවා කන ගමන් කරාබුනැට්ටෙන් බාගයක් මටත් දුන්නා. මං ඒක කටේ දාගත්තා.

සමිධ අයියේ, ලියුම පරක්කු කරන්න එපා. එයා කැමැති වෙනවමයි. ආයෙ ඒකෙ දෙකක් නෑ. ඔයාගෙ අදහස් කියවපු කෙල්ලක් පිස්සු නොවැටී හිටියොත් තමයි පුදුම. ඔයාගේ අත්අකුරු කියවන්න කෙල්ලක් පින් කරලා තියෙන්න ඕන.

සමිධ අයියා කල්පනා කළා.

"ලියුම හිතේ තියෙන හැටියට ලියාගන්න පුළුවන් වුණොත් හරි..."

"මේ කතන්දරේම ලියන්න. ආයෙ වෙන මුකුත් ඕන්නෑ. මේ සිද්ධියම ලියන්න. මුලින් දැක්ක විදිහ. ඊට පස්සේ දැනගත්තු විදිහ. ලස්සන අඩිපාරේ කතාව. අර වැස්ස දවසේ ඔයත් තෙමුණු කතාව. ඔන්න ඔව්වා ලියන්න..."

"ඒව ලියුවම මං නිකං ආත්මාර්ථකාමී වුණා වගේ වෙනවා නේද? මං විශේෂ කෙනෙක් කියලා පෙන්නන්න උත්සාහ කරනවා වගේ හිතෙයි එයාට."

"ඉතින් ඔයා විශේෂ කෙනෙක් තමයි. ඒ වගේ දෙයක් කිව්වම මොකද වෙන්නේ. ඒ සේරම එයා වෙනුවෙන්නේ. ඒවා කොයිතරම් සුන්දර වටිනා දේවල්ද?"

"මම අදහස් කළේ ඒ දේවල් දැන්ම නොකියා ඉන්න. ඒ සමහර දේවල් මං හිතුවෙ කවදහරි වයසට ගිය කාලෙක කියන්න..."

සමිධ අයියා එහෙම කිව්වම මං ආයෙමත් ටිකකට නිරුත්තර වුණා. මට මීට කලින් මේ වගේ හිතන කවුරුත්ම හමු වෙලා තිබුණේ නෑ. මේ වැඩේට උපදෙස් දෙන්න මම කොහොමත් සුදුසු නෑ කියලා මට හිතුණා. මට කරන්න

තියන එකම දේ තමයි මේ අසිරිමත් දේවල් දිහා බලාගෙන ඉඳලා පුළුවන් උදව්වක් කරන එක.

"සමිධ අයියා එහෙම හිතන එක මාර ලස්සනයි. මාර කිව්වට රතුම රතු මල් පිරුණු මැයි මාර වගේ ලස්සනයි..." මං මාර ගහේ මල් දිහා බලලා හිනාවෙලා කිව්වා. සමිධ අයියා ගහ දිහා බලලා දිගු සුසුමක් පිට කළා. ආයෙත් ඔහුගේ ඇස්වල අර මං කියපු ශෝකී බව කැපී පෙනෙන්න වුණා. මට ඒ ගැන තිබුණෙ කියන්නත් බැරි අහන්නත් බැරි පුදුමයක්.

"මට සමාවෙන්න සමිධ අයියා. මං හිතින් හැමවෙලේම කල්පනා කරන්නේ සරලම ක්‍රමය ගැන. ඒ උනාට ඔයා ඒ ගැන කොච්චර ගැඹුරින් හිතනවද? ඒක මට හරි පුදුමයක්. මාත් උත්සාහ කරනවා සමිධ අයියේ ඔන්න ඔහොම හිතන්න..." මම කිව්වා.

"මං හිතන විදිහ ලස්සනයි කිව්වේ මල්ලි විතරමයි. හැබැයි මම දන්නවා අපේ තාත්තා හිටියනං එයත් කියයි කියලා. එයාට මේ දේවල් තේරෙනවා. මෙහෙ කාටවත්ම මේ දේවල් තේරෙන්නෑ. ඒකනෙ මට මෙහෙ යාළුවෙක්වත් නැත්තේ. ආදරය සන්නිවේදනය කරන්න ඕනි ආදරයේ භාෂාවෙන්මයි. මොනම විදිහකින් හරි අයිති කරගන්න එක ආදරේ නෙවෙයි. ඒක නිකං දේශපාලනඥයො කරන තුට්ටු මදකේ වැඩක් වගේ. 'එයා කොහොම හරි මගේ කරගන්න ඕනි' කියන එක දේශපාලනිකයි. 'එයා කොහේ හරි හොඳින් සතුටින් ඉන්න ඕනේ' කියන එක විශ්වීයයි'

සමිධ අයියා ඒ කියන අදහස් එක්ක මං හිතන විදිහ කොහොමටත් අලුතින්ම සකස් කරගන්න ඕනේ කියල මම කල්පනා කරා.

10.

වීනාඩියකට කිට්ටු වෙලාවක්

අපයෙ දවල් කාලයේ සමිධ අයියා ලියුම ලියන්න උත්සාහ කරන බව පෙනුණා. ඔහු බුලත් විට කමින් වරින් වර කුරුඳු, එනසාල්, කරාබුනැටි, ඉඟුරු පියලි වගේ රස අලංකරණ එකතු කරමින් ගේ ඇතුළෙ එහා මෙහා යමින් ගන්නා උත්සාහයේ තරම මම බලාගෙන හිටියා. ඒක මොන වගේ ලියුමක් වෙයිද කියන චමත්කාරජනක සැකය මා තුළ දිගටම තිබුණා.

මේ කටයුත්ත ඉක්මනින්ම සාර්ථක වුණොත් අපේ සඟරාවේ වැඩෙත් ඉක්මනටම පටන් ගනී. ඒක තමයි මගේ ලේඛන දිවියේ වැදගත්ම සන්ධිස්ථානය. සංචරණී සඟරාව ලංකාවේ හැම පත්තර කඩේකම එල්ලලා තියෙයි. කෙල්ලො කොල්ලො උමතුවෙන් වගේ පොරකකා සංචරණී සඟරාව ගනියි. ඒකෙ තියෙන මගේ ආදර කතන්දර කියවන ගෑනු ළමයි මට ලියුම් ලියයි. මාව හොයාගෙන එයි. ඔව්! ඒ කතන්දරවල මූලිකවම තියෙන්න ඔනේ කුතුහලය මිශ්‍ර චමත්කාරය. මට දැන් ඒක හරියටම තේරෙනවා. අපේ අක්කා පුදුම විදිහට සතුටු වෙයි. අක්කගෙ යාළුවෝ ඒ කතන්දර ගැන තැන් තැන්වල කතාවෙයි. මගෙන් අහයි 'කොහොමද දෙයියනේ මෙහෙම ලියන්නෙ?' කියලා. මගේ කල්පනා අයාලේ දුරදිග ගියා.

සමිධ අයියා ගෙයි එහා මෙහා ඇවිදලා ඇවිදලා ඇවිල්ල මේසෙ ළඟ වාඩිවෙලා ලියුම ලියන්න පටන් ගත්තා. මං හෙට උදේට ලියුම දෙන්න විදිය කල්පනා කළා. ඔන්න ඔබ ලස්සන අඩිපාර දිගේ බැහැගෙන බැහැගෙන එනව. මම ඉන්නවා අර නැවතුම්පළ ළඟ. 'අක්කේ, මං දවස් කීපයක්ම දැක්කා ඔයා උදේ හවස මේ පාරේ වැඩට යනවා එනවා. මං ඉන්නේ අර හන්දියේ කන්ද උඩ මගේ යාළුව සමිධ අයියාගේ ගෙදර. සමිධ අයියා මෙන්න මේක අක්කට දෙන්න කිව්වා. කරුණාකරලා මේක කියවල බලල හිමිහිට උත්තරයක් දෙනවද?' තව සරල උනාට කමක් නෑ. පුංචි විහිළුවකින් වගේ පටන් ගන්නවද. නෑ, විහිළුවක් ගැළපෙන්නෙ නෑ. මෙහෙම හොඳයි. 'එක්ස්කියුස්මී අක්කා! වැඩට යනවද? පුංචි දෙයක් තියනවා ඔයාට දෙන්න. මගේ යාළුවා සමිධ අයියා, අර හන්දියට උඩ ගෙදර ඉන්නේ. එයා මෙන්න මේක දුන්නා දෙන්නෙ කියලා. දන්නවද එයා ඔයාට පුදුම තරම් ආදරෙයි. හැමදාම උදේ හවස ඔයා යනඑන දිහා බලාගෙන ඉන්නවා... නෑ... නෑ... නෑ... මේ මොනාද මේ. මං විස්තර කියන්න ඕනි නෑ. ලියුම අතට දුන්නාම ඒ හොඳටෝම ඇති. ගැටලුවක් නොවෙන විදිහට ලියුම එයාට දීගන්න පුළුවන් වුණොත් ඔන්න මං දිනුම්.

* * *

ඊළඟ දවසේ උදය හරිම අඳුරු උදයක්. ලියුමක් අතේ තියාගෙන මම හිටියා සමිධ අයියාගේ තාත්තාගේ සොහොන ළඟට වෙලා. ඔබ කන්ද බැහැගෙන ආවෙ ටිකක් ඉක්මන් ගමනින්. ඔබ ඇඳගෙන හිටියෙ කළු පාට වගේ දිග ගවුමක්. කොණ්ඩෙ කඩා දාගෙන. මං පාර හරස් කරලා ඔබව නවත්ත ගත්තා.

"අක්කෙ, මට තත්පරයක් ඇහුම්කන් දෙන්න. ඔයාට දෙන්න මේ ලෝකේ වටිනාම දෙයක් මා ළඟ තියෙනවා. කරුණාකරලා මේක ගන්න..."

මම අතේ ගුළි කරගෙන හිටපු ලියුම ඔබ අතට දුන්නා. මා දිහා එක එල්ලේම බලාගෙන ඔබ ලියුම ගත්තා. හෙමින් දිගහැරියා. ඔව් මම දැක්කා ඔබේ ඇස් කේන්තියෙන් දිලිසෙන හැටි. ඔබේ මුහුණට ආවේ නයි මිරිස් හැඟීමක්. ඔබ හෙමින් මුමුනන්න වුණා.

"මේ මොනාද මේ... නෙල්ලි තෙම්පරාදුවක් සාදාගන්නා ක්‍රමය... මට මොකටද මේවා? ඔය කොල්ලට පිස්සුද?"

මගේ තොල කට වේළිලා ගියා. මට වචන ආවෙ නෑ. ඔබ ලිපිය පුංචි පුංචි කෑලිවලට ඉරලා හුළඟට විසි කළා. ඒ කෑලි සේරම හුළඟේ ගියා. මම ඒ කෑලි අල්ලන්න ඒ මේ අත දිව්වා.

"අක්කේ, මේ මොකක්ද කළේ... එහෙම කරන්න එපා අක්කේ... සංසාරේ අපිත් එක්ක එකට ඉන්න අක්කේ...'

ඒ කොළ කැබලි එක්ක මමත් හුළඟේ ගහගෙන ප්‍රපාතයට වගේ ගියා. මං යටිගිරියෙන් කෑගැහුවා. ඒ එක්කම මට ඇහැරුණා. මං ඉන්නේ කොහෙද කියලා කල්පනා කළා මොහොතක්. කුරුඳු, කරාබුනැටි, එනසාල්, ඉඟුරුපියලි සුවඳක් එක්ක මං ඉන්නෙ සමීධ අයියගෙ කාමරේ ඇඳ මත බව මම ඉක්මනින්ම තේරුම් ගත්තා. අන්තිමට මටම හිනා. ඒක හීනයක් වුණු එක ගැන හිතට දැනුණු අප්‍රමාණ සැහැල්ලුවක් එක්ක මම ඇඳෙන් නැගිට්ටා. සමීධ අයියා ජේන්න හිටියේ නෑ. සමීධ අයියා ලියුම ලියන වෙලාවේ මං ඇඳේ හාන්සි වෙලාතෙ හිටියෙ. මට එහෙමම නින්ද ගිහිල්ලා. මං ගෙයින් එළියට ආවා. එතකොට මම දැක්කා සමීධ අයියා පහළ පාර දිහාවේ ඉදලා කලබලෙන් දුවගෙන එනවා.

"කොහෙද ගියෙ? මට ටිකක් නින්ද ගියා."

සමිධ අයියාගේ ඇස්වල බියට පත් වූ ස්වරූපයක් තිබුණා. ඔහුගේ ඇස්වල තිබුණේ යම් අවදානම් සහගත බවක්. මං ඒ විදියට සමිධ අයියව දැක්කමයි. හොඳටම දාඩිය දාලත් තිබුණා.

"එයා ගියා. පුදුම වැඩේ කියන්නේ අද කවදාවත් සිද්ධ නොවුණ දෙයක් උනානේ."

"ඒ කිව්වේ... ඒ මොකක්ද?" මං ඇහුවෙ පුදුමයෙන්.

"මං මිදුලේ ඉඟුරු පාත්ති සුද්ද කර කර හිටිය එයා යන වෙලාවට. එයා ආවා. ඒත් එයාගේ ගමන වෙනදට වඩා වෙනස් වගේ. කොහොමටත් මොකක්දෝ වෙනසක් මට දැනුණා. මං හෙමින් පස්සෙන් ගියා. එයා පාලමෙන් එගොඩ වෙලා අඩිපාරේ කන්ද නගින්න පටන් ගත්තා. මං පාලම ළඟට ගියා පස්සෙන්. පාලම උඩ ඉඳන් බලා හිටියා. එයා පුරුදු විදියටම අර නතර වෙන තැන නතර වෙලා කන්දේ ගහ දිහා බැලුවා."

"ඉතින්?" මං පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"එයා බලා හිටියා."

"ඉතින්?"

"එයා බලා හිටියා... වෙනදට වඩා වැඩි වෙලාවක් බලාගෙන හිටියා... විනාඩියකට කිට්ටු වෙලාවක් එයා බලාගෙන හිටියා..."

"ඉතින් මොකක්ද විශේෂත්වය? ගහ කඩාගෙන වැටිලාවත්ද?" මං ඇහුවෙ කිසි දෙයක් හිතාගන්න බැරි උන හින්දා.

"නෑ. එයා ගියාට පස්සේ මං ගිහිල්ලා බැලුවා. ගහට මුකුත් වෙලා නෑ. ගහ ඒ විදියටම කන්දේ තියෙනවා. ගහේ මලුත් ඒ විදිහටම තියෙනවා. ඒත් එයා වැඩිපුර වෙලාවක් බලාගෙන හිටියා. එයා කවදාවත් ඔය ගහ දිහා එච්චර වෙලාවක් බලා ඉඳලා නෑ. උපරිම තප්පර හයයි හතයි. ඒත් අද... විනාඩියකට කිට්ටු වෙලාවක් එයා ගහ දිහා බලාගෙන හිටියා. එකේ මොකක් හරි ලොකු දෙයක් තියනවාමයි." සමිධ අයියගෙ දුක හිතෙන ඇස්, බිය පිරුණු ඇස් බවට පත් වෙලා තිබුණා.

* * *

අපි එදා රෑ කෑම ගැන ලොකුවට හිතුවේ නෑ. සමිධ අයියා දිගින් දිගටම කතා කළේ ඔබ වැඩිපුර වෙලාවක් ගහ දිහා බලා හිටපු එක ගැන. කොහොමහරි ලියුම ලියන්නත් සමිධ අයියා කලින්ට වඩා උනන්දුවක් දක්වන හැටි පෙනුණා.

"ලියුම අද කොහොමහරි ලියලා ඉවර කරගන්න ඕන. හෙට උදේ දෙමු. මං අනිද්දා යනවත්තේ. හෙට අනිවාර්යෙන් ලියුමෙ වැඩේ කරමු. ඔය වැඩේ හරියනවාමයි. මට ඒක ඉර හඳ වගේ විශ්වාසයි. සමිධ අයියා මට එවපු ලියුම් මම කටපාඩම් වෙනකම්ම කියවලා තියෙනවා. ඒ තරම් ලස්සනයි ඔයා ලියන දේවල්. අපි හෙට උදේ ලියුම දෙමු. ඊට පස්සෙ එන විදියට බලමු..." මං කිව්වා.

"ඔව්. එන විදිහට බලමු..." සමිධ අයියා කිව්වා.

II.

ඒක ඒ විදිහටම සිද්ධ වෙලා තිබුණා

අපි උදේම අවදි වුණා. සමිධ අයියා හදපු කුරුඳු තේ බීලා වෙලාවටත් කලින් පාරට යන්න සූදානම් උනා. ගෙයින් එළියට බහිද්දි සමිධ අයියා පුංචියට නවපු ලියුම මගෙ අතට දුන්නා. සමිධ අයියා ලියුම ලියලා මට කියවන්න දුන්නෙත් නෑ. මං ඉතින් ඉල්ලුවෙත් නෑ. මං හිතුවෙ සීආර් පොත් පිටුවක් තරම්වත් ලියලා ඇති කියලා. ඒත් තිබුණේ කොපි පොත් පිටුවක භාගයක් තරම් පොඩි කොළ ප්‍රමාණයක් බව මට තේරුණා. පොඩ්ඩ වුණත් හරියටම අවශ්‍ය ටික ලියලා ඇති කියලා මං හිතුවා. ලියුම නමල පුංචි ස්ටිකර් පටියකින් අලවලා තිබුණා. පුංචි වුණත් මේ ලියුම අතට ගනිද්දි මට දැනුණේ මහ බර හැඟීමක්. නිකං අත දිගේ විදුලි ඉරක් ගමන් කරල පපුවේ වම්පැත්තේ නතර වුණා වගේ.

අපි හන්දිය පහු කරගෙන ඇවිත් අතුරු පාරට බැහැලා පුංචි පාලම හරහා කෙළින්ම ආව තාත්තාගේ සොහොන ළඟට. එදා තද මීදුම් දවසක් නෙවෙයි. ළා අළු පාට මීදුම් ඝිවි තැන් තැන්වල තිබුණා. මං තව අඩි කීපයක්, ලස්සන අඩිපාරේ ඉහළට ගිහින් ගවරවෙල කන්දේ මාර ගහ දිහා බැලුවා. ගහ සුපුරුදු මල් ඇඳුම ඇඳගෙන ඒ විදිහටම හිටියා. සමිධ අයියා සොහොන

ළඟ තනි වෙලා පුංචි පුංචි තණකොළ ගලවන්න වුණා. ඒ අතරේ විටින් විට අත්ඔරලෝසුව දිහා බැලුවා. ඔහුගේ මුහුණේ ඉරියව් තුළ තිබුණේ ගැඹුරු උපේක්ෂාවක් වගේ දෙයක්. යම් කලබලකාරී දෙයක් හිතේ සඟවාගෙන ඉන්න දරන උත්සාහය ඔහු ඔහගත්තේ උපේක්ෂාබර ඉරියව්වෙන්.

ඒ අතර දුම්රිය රේල් ගැටේ කන්ද වටා යන අසුරු ඉහළින් තැන් තැන්වලින් පෙනුණා. ඒ වෙලේ කෝච්චියේ හදගැස්ම වෙනදාට වඩා තදින් දැනුණා. එතැන් සිට අප දෙදෙනාම කාලය හිතින් ගණනය කළා. ඔන්න දැන් කෝච්චිය නතර කරනවා... ඔබ ඉන් බැස්සා. පහළ රේල් පාරට... ඇවිදගෙන ඇවිදගෙන... ඔන්න... අඩිපාර ළඟට... ඒ නියමිත වේලාවටම මගෙයි සමිධ අයියාගෙ යි දෑස් යා වුණා. ඊට පස්සෙ අපි දෙන්නම අඩිපාර පටන් ගන්න තැන දෙස බැලුවා. සමිධ අයියාගේ දෑස්වල තිබුණු ඒ භයානක විස්මිත බව මගේ හිතේ තිගැස්ම වැඩි කළා. මෙතෙක් ලොව අනිවාර්යෙන්ම සිදු වුණු දෙයක් එකවර සිදු නොවීමේ විස්මය. ගස්වල යළි මල් නොපිපෙනු ඇතැයි යන පණිවිඩය ලැබුණා වැනියි. ගංගාවල් යළි පහළට නොගලනු ඇතැයි යන පණිවිඩය ලැබුණා වැනියි. වර්ෂාව යළි නොවසිනු ඇතැයි, මීදුම යළි නොනැගෙනු ඇතැයි, සුළඟ යළි නොහමනු ඇතැයි, ලොව කිසිදු සුවඳක් යළි නිකුත් නොවනු ඇතැයි වැනි ප්‍රමුඛ පෙළේ පණිවිඩ ඉතා විශ්වාසවන්ත මාර්ගයකින් මේ දැන් ලැබුණා සේ සමිධ අයියාගේ දෑස් තියුණු වෙලා තිබුණා. ඒ දෙය ඒ විදියටම සිද්ධ වෙලා තිබුණා. ඔව්! ඒ එදා ඔබ නොආ එක.

ඒක ඒ විදිහටම සිද්ධ වෙලා තිබුණා.

12.

මවාපෑමක් - බොරුවක් - වංචාවක්

අපි සමිධ අයියාගේ ගේ ළඟ පාරෙන් කන්ද නැගගෙන විශාල තේ වත්ත හරහා ඇවිද යද්දී දුටු දෙයින් පුදුම වුණා. කම්කරුවන් පිරිසක් ඒ වන විටත් ඔබ වැඩකළ කාර්යාල කාමරයේ තිබූ පැරණි ගොඩනැගිල්ල කඩා සමතලා කරමින් හිටියා. අපි එතැනට දුවගෙන ආවා. අපි දුවද්දි සමිධ අයියාගෙන් පිටවෙන සුසුම් හඬ මට හොඳටම දැනුණා.

පැරණි කාර්යාල පරිශ්‍රය පුරා තිබූ මල් පාත්ති සියල්ල විනාශ වෙලා තිබුණා. අපි කම්කරුවන්ගේ වැඩ පරීක්ෂා කරමින් හිටි පුද්ගලයා ළඟට දුවගෙන ගිහින් කරුණු විමසුවා.

"මේ තේ වත්ත පිටරට කොම්පැනියක් සල්ලිවලට ගත්තනේ. මේවා සේරම අලුතින් හදන්න යන්නේ."

"එතකොට මේ ඔෆිස් එකේ වැඩ කරපු අය?"

"සේරමලා අයින් වුණා. ඊයෙ තමයි අන්තිම දවස."

"ඉතින් එයාලා ඊට පස්සේ මොනවද කරන්නේ?" කියලා ඇහුවේ මම.

"එහෙම කියන්න අපි දන්නෙ නෑ. ඉස්ටෝරුවත් කඩල රෙපයාර් කරනවා. මේවා ආයෙත් හදලා වැඩ පටන් ගන්න අවුරුද්දකට වඩා කල් යයි."

සමීධ අයියා කාර්යාලය කැඩූ සුන්බුන් අතර විමසිලිමත්ව ඉන්නවා පෙනුණා. ඔහු ඒ අතර යමක් දැක එය අතට ගත්තා. ඒ පරණ ජෑම් බෝතලයක්. ඒ තුළ බහාලූ තුත්තිරි මල් අහුරක් පොඩි වී ගොස් ඇති හැටි පෙනුණා. නමුත් එය අතට ගද්දිම සමීධ අයියා තුළ මෙයට පෙර වූ කම්පාව පහව ගොස් නව සතුටක් මතුවෙලා තිබුණා.

* * *

"මං කිව්වේ ඊයෙ හවස එයා වෙනදට වඩා වැඩිපුර වෙලාවක් මැයි මාර ගහ දිහා බලාගෙන හිටියා කියලා. ඒක සාමාන්‍ය දෙයක් නෙවෙයි."

සමීධ අයියා එහෙම කිව්වේ අපි දෙමෝදර ස්ටේෂන් එකට ඇවිත් එතැනින් බදුල්ල කෝච්චියට නගිද්දී. සමීධ අයියා කෝච්චියෙ වම් පැත්තෙන් එළිය බලාගෙන ගියා. මං දකුණු පැත්තේ. බදුල්ලට යද්දි හමුවෙන උඩුවර - හාලිඇළ ස්ටේෂන්වල කෝච්චිය නතර කළාම අපි බැස්සා. බැහැලා කෝච්චිය අද්දනකම්ම අපි වටපිටාව බැලුවා. අහම්බෙකින්වත් ඔබ දකින්න ලැබේමයි කියලා අපි විශ්වාස කරා. උඩුවර ස්ටේෂන් එක අවර්ණිතයි-පාළුයි. හාලිඇළ ස්ටේෂන් එක පඬු පැහැතියි-හිස්. බදුල්ලට ආවා. බදුල්ල ස්ටේෂන් එක කලබලකාරීයි-අරුත්සුන්.

අපි බදුල්ල නගරය පුරා ඇවිද්දා. කොහෙන්හරි ඔබේ රුව මතු වෙයි කියලා අපි වඩාත් විමසිලිමත් වුණා. අපේ හැඟීම් තව තවත් තෙතබරිත කරන්න වගේ ළා තුහින වැස්සක් ඇදහැලුණා. අපි කඩපිලකට යන්න නොහිතාම

ඇවිද්දා. වැඩියෙන් සෙනඟ ගැවසෙන තැන්වල අපි වැඩියෙන්ම සෙවූ එකම දේ ඔබේ රූව. ඉඟුරු මලක් වගේ දුර්ලභ වූ ඔබේ රූව. සමිධ අයියා කරබාගෙනම ගමන් කළා. බදුල්ල නගරය වටා පවුරක් සේ නැගි කඳු වළල්ල තුහින වැස්සෙන් බොඳ වෙලා තිබුණා. මිනිස්සු, ගැහැනු, ළමයි, පෙම්වතුන් කුඩ ඉහළාගෙන තම තමන්ගේ ගමන යන හැටි පෙනුණා. අපි ස්ටේෂන් එකට ආවා.

"උපරිම උත්සාහ කරමු සමිධ අයියේ. අද හොයාගන්න බැරි උනත් එයා ඔයාට මුණගැහෙනවාමයි. නැත්නම් වැඩකුත් නෑ. අපි කවදාවත්ම නොහිතන මොහොතක එයාව දකින්න ලැබෙයි. එදාට මං ළඟ නොහිටියත් ඔයා එයාට කතා කරන්න. අපි සඟරාවේ වැඩේ ඉක්මනට පටන් ගම්මු. අනික සඟරාව හරහා වුණත් එයාව හමුවෙන්න ඉඩ තියෙනවනේ." මං කිව්වා.

සමිධ අයියා සාක්කුවෙන් බුලත් විට අතට ගත්තා. සුපුරුදු ලෙස බුලත් ඉරුවක්, පුවක් කැල්ලක්, දුංකොළ කැල්ලක්... සාක්කු අඩියෙන් ඉඟුරු පියල්ලක්, කරාබුනැටි දෙකක්, එකක් මට. මං ඒක කටේ දාගත්තා. මට සමිධ අයියා ගැන දැනුණේ කියාගන්න බැරි තරම් කම්පාවක්. අපි ඊළඟ කෝච්චියෙ නැගලා එද්දි වගේම දෙපැත්ත බලාගෙන ආපහු දෙමෝදරට ආවා. පහළ රේල් පාරට බැහැලා ඔබ ආගිය මග ඔස්සේ ඇවිදගෙන ආවා ලස්සන අඩිපාර ළඟට. ඔබ නෙළන තුත්තිරි යායේ තුත්තිරි මල් සුළඟට සැලෙමින් සිටියා. අපි හෙමින් පල්ලම් බහිද්දි පෙනුණා ගවරවෙල කන්දේ මලින් පිරුණු මැයි මාර ගහ. අපි අඩිපාරේ පුරුදු නැවතුම්පොළේ නතර වුණා. මම මල් ගහ දිහා බලාගෙන හිටියා.

"ඒක නං ඇත්තටම පුදුම තරම් ලස්සන දර්ශනයක්." මං කිව්වා. සමිධ අයියා ඒ දිහා බලලා ඉවත බලාගෙන මා දිහාට අත දිගු කළා.

"අර ලියුම දෙන්න."

මම මගේ සාක්කුවේ තිබුණ ලියුම අරගෙන සමිධ අයියගේ අතේ තිව්වා. ඔහු සෙමෙන් ලියුම දිගහැරියා. මං හිතුව වගේම ඉතා පුංචි විස්තරයක්. මට පුදුම හිතුණා. ඔහු ලිපිය මට දිගු කළා. මං ඒක අතට ගෙන කියෙව්වා. ඒකෙ තිබුණෙ මෙන්නෙ මෙහෙම දෙයක්.

නමක් නොදන්නා ඔබටයි,

ඔබ දන්නවාද? මා අතින් මල් පිපෙන සත්‍යයට විශාල බොරුවක් එකතු වුණා. එය නිවැරදි කරගත යුතුව ඇත. ඒ නිවැරදිතාව මත සැබෑ අරුතින් ඔබ සිනාසෙනු දැකීම මගේ කැමැත්තයි. එයට ඉඩ දෙන්න.

මෙයට - සමිධ

"සමිධ අයියේ, මේ මොකක්ද මේ. මම පුදුමයෙන් ඇහුවා. මොකක් ගැනද මේ කියලා තියෙන්නේ. මොකක්ද මේ මල් පිපෙන සත්‍යයට බොරුවක් එකතු වුණා කියලා තියෙන්නේ?" මම මහත් පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"මට එයාට කියන්න කාරණාවක් තියනවා. ඒකට එයාගෙ ප්‍රතිචාරය මොකක් උනත් මං ඒක එයාට කියන්නම ඕනේ. එක එක විදිහට එයාට ලියුම් ලියන්න හැදුවත් මම හිරවෙන එක තැනක් තියෙනවා. ඒක නිරාකරණය කරගන්න තුරු වෙන කිසිම දෙයක් ගැන එයාට ලියන්න මට බෑ කියල මම තේරුම් ගත්තා. ඒකයි මට අර තරම් කොළ ගොඩක් රොටී පුච්චන්න ගන්න උනේ."

"මොකක් ගැනද මේ කියන්නේ? මට කියන්න බැරි දෙයක් නැනේ. කියන්නකො සමිධ අයියේ..." මම ටිකක් තදින් ඇවිටිලි කළා.

'අපි දැන් යන්න ඕන ගවරවෙල කන්දට...'

සමිධ අයියා ටිකක් කලබලයෙන් නමුත් ස්ථිර හඬින් කිව්වා. මට කිසි දෙයක් හිතා ගන්න පුළුවන්කමක් තිබුණෙ නෑ. සමිධ අයියා ඉක්මන් ගමනින් ගමන් කළා හන්දියට. මට පාරේ ඉන්න කියලා ඔහු ගෙදරට දුවලා ගිහින් තමුපු ගෝනි තුනක් අරගෙන ආවා.

"ඔය මොනවද ඔය?" මං පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"යමුකෝ..."

සමිධ අයියා දිව්වෙ ත්‍රීවිල් පාක් එක ගාවට. මාත් ඒ පස්සෙන් දිව්වා.

* * *

අපි ගවරවෙල කන්ද ගාවට යනකොට වෙලාව දවල් දෙකට විතර ඇති. ත්‍රීවිල් එක සුපුරුදු තැන නවතා තබා සමිධ අයියයි මායි, මැයි මාර ගහ දෙසට යාමට වූ අඩිපාර ඔස්සේ ගමන් කර ගහ අසලට ගියා. සමිධ අයියා ගෝනි ටික ගහමුල තියලා බුලත් විට පර්සලේ සාක්කුවෙන් ගත්තා. සුපුරුදු පරිදි ඊට සාක්කු අඩියෙන් එකතු වුණු එනසාල් ඇට කීපයක් මටත් ලැබුණා. ඔහු දෑගිලි අග තිබූ හුණු දත් දෙපළ අතර තබාගෙන ඉතිරිය ගස් කඳේ හුණු පැල්ලම අතර ගෑවා.

"දාසයයි." මම කිව්වා.

සමිධ අයියා ගහේ මල් දිහා බලලා දිග සුසුමක් හෙළුවේ යමක් කියන්න බව මට තේරුණා.

"මම කිව්වනේ එයා මුලින්ම දැක්ක දවස."

"ඔව්. කිව්වා..."

"එයා අඩිපාර බහින ගමන් තතර වෙලා හිනා උනේ මේ ගහේ මල්වලටමද කියන එක හරියටම දැනගන්නකම් මට නින්ද ගියේ නෑ. මට ඒක සැක නැතුව දැනගන්නම ඕන වුණා."

"ඉතින්..."

"දවස් තුනක්ම එක දිගට ඒක ඒ විදියටම සිද්ධ උනා. එයා හිනාවෙලා බලලා යන්නේ කන්ද දිහාද? මල් දිහාද? මට ඒක හරියටම දැනගන්න තිබුණේ එකම ක්‍රමයයි. මට කන්ද මෙතැනින් අයින් කරන්න බෑනේ. මම ගහෙන් සේරම මල් අයින් කළා..."

"මොනවා සමිධ අයියේ... ඒ කොහොමද ඒ?"

"මං ඒ තුන්වෙනි දවසේ රෑම දිග කෙක්ককුත් හොයාගෙන මෙහාට ආවා. ඒකෙ කෙළවර පුංචි පිහිතලයක් බැඳලා ගහට නැගලා මල් ඉති සේරම බිම දැම්මා. අර තියෙන්නෙ ඒ කෙක්ක..."

සමිධ අයියා ගස මුදුන පෙන්නුවා. මුදුන් අතු අතර දිග කෙක්කක් රඳවලා තිබුණා.

"සමිධ අයියේ ඇත්තමද මේ කතාව?" මං නැවතත් පුදුමයෙන් ඇහුවා.

"ඔව්... එදා හොඳට හඳ පායලා තිබුණු දවසක්. මං සේරම මල් පොකුරු, ඒ කියන්නේ පොහොට්ටු පවා ගහෙන් අයින් කරල, ඒව කැලේට විසි කරලා පාන්දර ගෙදර ගියා."

"ඉතින් ඊට පස්සේ හරියටම දැනගත්තද ඒක?"

"ඔව්. ඊළඟ දවසෙ උදේම මං ගියා තාත්තගේ සොහොන ළඟට. එදා තදට මීදුම තිබුණෙ නෑ. එයා වෙනදා වගේම කන්ද බැහැගෙන ආවා. මං සොහොන් කොතට මුවා වෙලා බලාගෙන හිටියා. එයා ඇතින් නතර වුණා. මගේ සැකය හරි. ගහේ මල් එකක්වත් නැති බව එයා දැක්කා. ඒ තරම් දුක්බර මුහුණක් මං මගේ ජීවිතේ කවදාවත් දැකලා නෑ. එයාගෙ තුත්තිරි මල් මීට එයාගෙ අතින් අතෑරුණා. එයා මහා කම්පාවකින් පල්ලම් බැස්සා. මට වුවමනා වුණේ මගේ සැකය තහවුරු කරගන්න විතරයි. ඒක එයාට ඒ තරම් කම්පනයක් වෙයි කියලා මං කවදාවත් හිතුවේ නෑ. පල්ලම් බහිද්දි එයාගෙ හුස්ම සද්දෙ මට ඇහුණා. ඒවා වෙව්ලන හුස්ම. මං කළේ මොන තරම් වරදක්ද කියලා මට ඒ වෙලාවේ හිතුණා."

සමිධ අයියා එකම හඬකින් ඔහොම කියාගෙන ගියා. ඒ අතර මටත් කියන්න දෙයක් තිබුණා.

"හරි සමිධ අයියේ, එහෙම දේවල් වෙන්න පුළුවන්නේ ඉතින්. අනික ඔයාගෙ ආකල්පය වරදක් නැනෙ. ඔයාට ඔනි උනේ නිවැරදි දේ දැනගන්නනේ. එතනදි ඔයාගේ කැපකිරීම හරිම වටිනවා. අනෙක දැන් ඉතින් ආපහු ගහේ මල් පිපිලා තියෙනවනේ. ඒ දිහා බලලා එයා සතුටු වෙච්ච හැටි අපි දැක්කනෙ..."

"අත්න එතන තමයි ඇත්තම ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ..."

"ඇත්තම ප්‍රශ්නෙ කිව්වේ... මොකක්ද ඇත්තම ප්‍රශ්නේ...?"

"මේ පිරිල තියෙන මල් ඇත්තම මල් නෙවෙයි."

සමීධ අයියා එහෙම කිව්වම මගෙ ඇඟම පණ නැති වෙලා ගියා. මගේ නළල දෙපැත්ත හිරි වැටුණා වගේ දැනුණා. මොකද්ද මායාමය ගතියක් මගේ හිතට ඒ වෙලාවෙ දැනුණා. අවට කඳු පන්තිය වියළිලා ගියා වගේ. මං හීනෙකින් වගේ හිතපු දේ 'හරි' කියලා හිතුණා සමීධ අයියා ඊළඟට කියපු කතාවත් එක්ක.

"මං එදාම රතු රෙදි ගෙනල්ලා මැයි මල් හදන්න පටන් ගත්තා ගෙදර. මං වෙන කිසිම වැඩක් නොකර උදේ හවස මල් හැදුවා. එහෙම හදලා හදලා මල් ගෝනි තුනක් හැදුවා. ඒ සේරම පොකුරු හදලා ගෙනාවා. ඊට පස්සේ ඒව කම්බි කොකුවලින් ගහේ අතු අගිසිවල එල්ලුවා. ඒකයි අවාරෙත් මේ ගහේ තාම මල් තියෙන්නේ... තද අව්ව තියෙන කාලෙට රෙදි මල්වල රතු පාට අව්වට පිච්චෙනවනේ... එතකොට මං ආයෙ ආයෙ රතු රෙදි ගෙනල්ලා මල් හැදුවා. හදලා ගෙනල්ලා ආයෙමත් ගහට නැගලා අතු අග එල්ලුවා... එන්නකෝ..."

ඔහු මා කැඳවාගෙන පහළ වන ලැහැබ දෙසට ගිහින් අඩිපාරක් ඔස්සේ ගමන් කළා. වන ලැහැබේ ප්‍රපාතයේ මහා ගහක් මුල නතර වුණා. ඒ ගහ මුල රතුපාට පිච්චී ගිය සිදු පැහැති රෙදි මල් දහස් ගණනක් තිබුණා ගොඩගහලා. මට කිසිවක් කියාගන්න පුළුවන්කමක් තිබුණේ නෑ.

"මේ තියෙන්නේ ඒ අව්වට පිච්චුණු ගහෙන් අයින් කරපු මල්..."

එහෙම කියලා සමීධ අයියා ආපහු කන්ද දෙසට ගමන් කරන්න පටන් ගත්තා. මාත් ඒ පස්සෙන් ගමන් කළා. හිතලා නෙවෙයි. ඉබේම වගේ. අපි එහෙම ඉක්මන් ගමනින් ආපහු කන්දේ මැයි මාර ගහ ළඟට ආවා.

"සමිධ අයියේ මේක නම් මාරම මාර කතාවක්. කුතුහලය මිශ්‍ර වෙච්ච චමත්කාරය පිරිච්ච කතාවක්. පිස්සු හැදෙනවා. මට නම් හිතාගන්න බෑ."

මං එහෙම කියලා ආයෙමත් පුදුමයෙන් ගහ දිහා බැලුවා. සැබැවින්ම වෙනදා ඒ ගහලා ගහ ගෙනාපු චමත්කාරයට උපරිම කුතුහලය මිශ්‍ර වෙලා. ගහ අමුතු අද්භූත වස්තුවක් බවට පත්වෙලා. ඒ එක්කම කාමරේ පෙට්ටියක තිබුණු ඉතුරු වුණු රෙදි මල්, කොළ, කම්බි කෑලි ටික මට මතක් උනා.

"මං දැක්කනෙ කාමරේ රතු පාට රෙදි කෑලි කපපුවා, කම්බි කෑලි එහෙම තියෙනවා. ඒත් මං හිතුවෙ සමිධ අයියගෙ නංගි ගෙදර ඉද්දි මල්ද හදන්න ගත්ත ඒවා කියලා. මේක හරි පුදුම කතාවක් සමිධ අයියේ. මගේ ඇඟ තාම හිරි වැටිලා. ඒ තරම් පුදුමයි. මෙච්චර කැපකිරීමක් කරයි කියලා හිතන්න බෑ මනුස්සයෙක් ආදරය වෙනුවෙන්... මේක රතුම රතු මල් පිරුණු මැයි මාර කතාවක්. ඔව් මාරම මාර කතාවක්. සමිධ අයියේ මට තව පුංචි දෙයක් දැනගන්න තියෙනවා..." සමිධ අයියා මා දිහා බැලුවා.

"මොකක්ද?"

"සමිධ අයියෙ ඔයාගේ නොමියෙමි පොත ඇතුළේ තියෙන්නෙ අර එයාගෙන් අතෑරුණු තුත්තිරි මල් ටික නේද?"

සමිධ අයියා 'ඔව්' කිව්වා.

"මං හිතුවා. ඒත් ඊයෙ අපි මෙතැනට ආපු වෙලේ මං නිකමට වගේ බැලුවා. ගහ යට මල් වැටිලාද කියලා. එක මලක්වත් වැටිලා තිබුණෙ නෑ. ඒ උනාට මං

මෙහෙම දෙයක් නම් හීනෙකින්වත් හිතුවේ නෑ. ඉතින් කියන්නකො. ඊටපස්සේ?"

"මං පහුවදා උදේම ගිහිල්ලා සොහොන ළඟ බලාගෙන හිටියා. එයා ආවා. එයා දැක්ක ගහේ මල් පිරිලා තියෙනවා. එයාගෙ මූණෙ ඇතිවෙච්ච සතුට! ඒ ගැන කියන්න වචන නෑ මට. ඒ තමයි ලෝකෙ ලස්සනම සහ එකම අවස්ථාව. ඒ තරම් ලස්සන හිනාවක්, ඒ තරම් ලස්සන දසුනක් මේ ලෝකේ හැම කෙනෙක්ම ජීවිතයේ එකම එක වතාවක් හරි දකින්නම ඕන. ඒ විතරක් නෙවෙයි, ඒ තරම් සුන්දර හිනාවක් මේ ලෝකේ හැම කෙනෙක්ගෙම මූණෙ එක වරක් හරි මතු වෙන්න ඕනේ."

"ඒක හරි ලස්සන අදහසක්..." මං කිව්වා.

"ඒත් ඒ සිනහව හටගන්න ඕන 'ඇත්ත' මූලික කරගෙන. ඒක පරම සත්‍යයේ ප්‍රතිඵලයක් වෙන්න ඕන."

සමිධ අයියා සියුම් ශෝකී ස්වරයකින් එහෙම කියද්දි මගේ හිතට සතුටත්-දුකත් දෙකම සමසමව දැනුණා. කිසිම සිතිවිල්ලකින් මේ කතන්දරේ අගය අඩු වෙනවාට මම කැමැති වුණේ නෑ. සමිධ අයියා කතා කරන තුරු මම නිහඬව හිටියා.

"ඒ වෙලාවේ සංචරණීගේ ඒ සතුටට හේතු වුණේ ඇත්ත මල් නෙවෙයි. හදපු මල්. ඒක මවාපෑමක්, බොරුවක්, කොටින්ම වංචාවක්. ඒක කළේ මම. මේ ගැන මං එයාට කියන්නම ඕනෙ. මං හිතාගෙන හිටියෙ කවද හරි දවසක අපි වයසට ගිය කාලෙක මේ කතාවත් එයාට කියන්න. ඒත් සමහර කතන්දරවල ඉරණම සමහර සිද්ධීන් එක්ක වෙනස් වෙනවා. අපි ඒකට හිත හදාගෙන සූදානම් වෙන්න ඕනෙ. සමහර විට මේක එයාට සාමාන්‍ය දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. ඒත් මං මේක එයාට කියන්නම ඕනි."

මේ කතන්දරය කොයි තරම් අපූරු වුණත් කොයි තරම් පුදුමාකාර කුතුහලයක් මිශ්‍ර චමත්කාරයෙන් පිරී තිබුණත් ඒ වෙලාවෙ ඒ ගැන කිසිවක් කියන්න මගේ වචන ඉදිරිපත් වුණේ නෑ. ඒත් මං ඒ විස්මය පිළිබඳ මහත් අරුමැසියෙන් කල්පනා කළා. මා ළඟ ඉන්න මැජික්කාරයා ගැන මම මහත් ලෝභ සිතින් කල්පනා කළා. මිනිස්සු මෙන්න මෙහෙම ආදරයේ උමතුවෙන් කටයුතු කරද්දී ඒ උමතුවේ වේදනාව පවා කොයි තරම් සුන්දරද?"

"අපි දැන් මුලින්ම කරන්න ඕනි මේ මල් ටික මේ ගහෙන් අයින් කරන එක." එහෙම කියපු සමිධ අයියා ගහට නගින්න පටන් ගත්තා.

"මං ගහට නැගලා මල් ඉති කෙක්කෙන් බිමට දානවා. ඔයා ඒවා අහුලලා ගෝනිවලට පුරවන්න..."

මං 'හා' කිව්වා. ඔහු ඉහළ අතු අතර රඳවා තිබුණු දිග කෙක්ක ගෙන මල් පොකුරු එකිනෙක කෙක්කෙන් බිමට හෙළුවා. මං ඉන් පළමු එක අල්ලලා බැලුවා. සැබෑ මැයි මල් විදියටම හදලා තිබුණා. පිපුණු මල්, කැකුළු සහ කොළපාට නටුව. මේ එකිනෙක මල් තනන්න ඔහු කොතරම් පරිශ්‍රමයක් දරා ඇත්ද? මේ හැම මලක්ම නටුවක්ම කැකුළක්ම සමිධ අයියගෙ සිතේ සහ අතේ ස්පර්ශ වූ ඒවා නේද? මම ඒ මල සිපගෙන වැටෙන වැටෙන ඉත්ත අසුල අසුල ගෝනිවලට පිරෙව්වා. ඒ හැම මල් කිනිත්තක්ම අතු අගින් මිදී බිමට පතිත වෙන ගමනක් ගාණෙ මගේ හිත හරහා උණුසුම් සුළං ගුළියක් හිර වෙනවා වගේ මට දැනුණා. පැයක් පමණ ගතවෙද්දී මල් ගෝනි තුන පුරවා ගන්නට අපට පුළුවන් වුණා. ඊට පස්සේ අපි ඒ මල් ගෝනි උස්සගෙන අඩිපාර දිගේ ගිහිල්ලා පැරණි මල් ගොඩ තිබූ ගහ මුලම ගොඩගැහුවා.

13.

පරණ ජෑම් බෝතලයක් - වේලිච්ච තුත්තිරි මල් කීරයක්

එදා හවස අපි රේල් ගැටේ කන්ද මුදුනට නගින්න යන ගමන් ලස්සන අඩිපාරට පිවිස මුලින්ම බැලුවේ ගවරවෙල කන්ද දිහා. මල් නැති ගහ අපට පෙනුණා. මල් පිපී තිබුණද, නොතිබුණද ගවරවෙල කන්දේ මැයි මාර ගහ පිළිබඳ හිතේ ගොඩනැගිලා තිබුණේ අමුතු බර හැඟීමක්. අපි ඒ ගැන මොකුත් කතා කළේ නෑ. 'මැයි මල් වාරෙට ඔය ගහේ ආපහු මල් පිපෙනවානේ' මං කල්පනා කළා. අපි ලස්සන අඩිපාර ඔස්සේ ඉහළට ඇවිත් තුත්තිරි මල් සීමාව පහු කරල රේල් පාරට ගොඩවෙලා එහා පැත්තෙ රේල් ගැටේ කන්ද මුදුනට ආවා. මුදුනේ තිබුණේ මිනිස්සු හත් අට දෙනෙකුට වාඩිවෙලා ඉන්න පුළුවන් තරම් ගලක්. අපි ඒ ගල උඩ වාඩි වුණා. ගවරවෙල කන්ද පැත්තෙන් ඉර බැහැගෙන යන්න ආසන්නයි. ගල උඩට වටපිටාව නොදින් පෙනුණා. ළා පැහැති රාස්සිගේ අව්ව එක්ක මැයි මාර ගහ දුකෙන් යුතුව ඉන්න හැටි පෙනුණ නිසා මම ඒ දෙස වැඩිපුර බැලුවේ නෑ. සමිධ අයියා බැලුවෙත් නෑ.

දෙමෝදර හන්දිය සීමාව, ඈතට දිවෙන ප්‍රධාන බස් මාර්ගය, ලස්සන අඩිපාරේ පහළ සීමාව, සොහොන, පුංචි පාලම... තැනින් තැනින් රේල්පාර ආදිය අපිට හොඳට පෙනුණා. මේ ගමන තුළ මම මේ පරිසරයෙ ඉන්නේ තව එක රැයයි. හිතේ ලොකු හිස් බවක් පිරිලා

තිබුණා. සමුගැනීම කියන්නෙ වේදනාවක් විදුමක්ම නෙමෙයි. ඒක නිකං තාවකාලික මරණයක් වගේ දෙයක්. මම ගෙදර ගියාම සමිධ අයියා තනිවම. මේ මහා සිතුවිලි පවුරු, හැඟීම් කඳු පදාස එක්ක ඔහු තනි වෙනවා. ඒත් ගියදා පටන් අපිට ලිපිවලින් විස්තර හුවමාරු කරගන්න පුළුවන්. ගිය ගමන් හොඳම විදිහෙ ආදර කතන්දරයක් ලියන්න පටන් ගන්න ඕනි. ඒ එක්කම සඟරාවේ වැඩේ ඉක්මන් වුණොත් මට නිතර නිතර මෙහෙ එන්න වෙයිනේ. ඔන්න ඔය වගේ අදහස්වලින් ඒ වෙලාවේ හිතට දැනුණේ සතුටක්.

සමිධ අයියා සාක්කුවෙන් බුලත් විට ගෙන කන්න පටන් ගත්තා. සාක්කු පතුලෙන් ගත්ත සාදික්කා කෑල්ලක්, ඉඟුරු පියල්ලක් ආදිය මට වෙන් වෙන්ව සුවඳින් දැනුණා. මටත් ලැබුණා ඉඟුරු පියල්ලකින් කෑල්ලක්. මං පුංචි බුලත් කොළ කෑල්ලකුත් ඉල්ලගෙන ඒ එක්ක කෑවා.

"තාත්තා ඉද්දිත් විට කනවද?" මං ඇහුවා.

"නෑ. ඒ උනාට මං මේ තරම් වෙනස් වෙනස් සුවඳ අලංකරණවලට පුරුදු වුණේ තාත්තගෙන්. තාත්තා මාසෙකට සැරයක් ගෙදර එන දවසට ගෙට ගොඩවෙද්දිම මට දැනුණෙ හරි ලස්සන සුවඳවල් යායක්. ඒ කියන්නේ එයා හැම වෙලේම ආවේ කුරුඳු පොත්තක්, එනසාල් ඇටයක්, කරාබුනැට්ටක්, කොත්තමල්ලි පියලි තුන හතරක්... ඔන්න ඔය වගේ දෙයක් කකා. ඉතින් මට ඒ සුවඳවල් වෙන වෙනම කියන්න පුළුවන්කම තිබුණා පුංචි කාලේ ඉඳලම. අම්මා නම් හැමදාම කිව්වේ තාත්තා එහෙම දේවල් කකා එත්මන් බීපුවයේ ගඳ නැති වෙන්න කියලා. මං හිතුවෙ ඒ මට සුවඳ වර්ග වෙන් වෙන්ව පුරුදු කරන්නයි තාත්තා එහෙම කළේ කියලා. එයා හරිම සුවඳවත් තාත්තා කෙනෙක්. එයාගෙ සොහොන ළඟිනුත් මට ඒ සුවඳවල් දැනෙනවා."

සමිධ අයියාගේ ඒ ශාන්තවත් බරැති අදහස් මං කරබාගෙන අහගෙන හිටියා. 'ඒ මනහර සුවඳ වැඩි තාත්තාගේ සොහොන ළඟදී මුල්වරට ඔබව දැකීම' යන කාරණය තුළ මට නොතේරෙන මොකක්දෝ අමුතු දෙයක් ඇද්දැයි මගේ යට හිත ඒ වෙලේ කල්පනා කළා මතකයි.

"මේ මං අතේ බැඳගෙන ඉන්නේ තාත්තා පාවිච්චි කරපු ඔරලෝසුව. මං හරි ආසයි මේ ඔරලෝසුවට."

සමිධ අයියා ඒ මූණ ලොකු අත්ඔරලෝසුව පෙන්වමින් කිව්වා. ඔබ යන එන, නතර වෙන වෙලාවල් සමිධ අයියා හරියටම තප්පරයටම බැලුවේ ඒ ඔරලෝසුවෙන්. සමිධ අයියා ඒ ඔරලෝසුව ගැලෙව්වා නම් ඒ නාන වෙලාවට විතරයි.

"තාත්තා ඉස්සර මාව උකුළෙ තියාගෙන අමුතු කතන්දර කියනවා. විල්පත්තු කැලේ හොරෙන් ගස් කපන මිනිස්සු වටලන්න යන හැටි, ඒ මිනිස්සු එක්ක වෙඩි තියාගන්න හැටි, කැලේ නිධන් හොයන්න යන මිනිස්සු වටලන හැටි, ත්‍රස්තවාදී ප්‍රහාරවලට අහු වෙලා බේරිලා එන හැටි. ඉතින් ඒ කතා කියද්දී මං තව තවත් තාත්තට තුරුලු වෙනවා. තාත්තා ආපහු වැඩට ගියාම මම නිදාගන්නෙ තාත්තගේ කමිසයක් ළඟ තියාගෙන. ඒකෙ සාක්කුව මගේ මූණට ළං වෙන්න තියාගත්තම ඔය එක එක සුවඳ වර්ග මට මාරුවෙන් මාරුවට දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඒ සුවඳ වර්ග කලවම් වෙනවා මගේ හීන එක්ක. තාත්තා කතා කරපු හැම වචනයක්ම හරිම සුවඳයි. අම්මා බණින වෙලාවට තාත්තා අම්මා ගැන කිව්වේ, 'එයා පොඩි ළමයෙක් වගේ පුතේ, අපි එයාව හොඳට බලාගන්න ඕනි. ගෑනු කෙනෙකුට කවදාවත්ම බණින්න තියා රවන්නවත් හොඳ නෑ, කවදාවත්ම ගෑනු කෙනෙක් රවට්ටන්න හොඳ නෑ පුතේ.' කියලා.

සමිධ අයියා දිගටම කියාගෙන ගියා. ඔහු අන්තිමට බොහොම කම්පා සහගත හඬින් කිව්වා "ඒ උනාට ගහක නැති මල් මවාපාලා මං සංචරණීය රැවැට්ටුවා. ඒ ගැන මං එයාට කියන්නම ඕනේ, නැත්නම් මගේ ආත්මයට නිදහසක් නැති වෙයි." කියලා. ඒ හඬ මිනිස් කම්පාවක උපරිමය සටහන් කළා.

"ඒක කියන්න ඔයාට අවස්ථාවක් ලැබෙනවාලයි සමිධ අයියේ..." මං තදින් කිව්වා. එතනින් පසු ගතවුණේ නිහැඬියාවක්. සමිධ අයියා අත්ඔරලෝසුවෙන් වෙලාව බැලුවා. මේ තමයි ඔබ වැඩ ඇරී එන වෙලාව. ඒක ඒ විදිහටම සමිධ අයියා හිතන බව මං දැනං හිටියා.

දෙමෝදර හන්දියේ සීමාවේ ඉඳන් ගස් අතරින් පෙනෙන තැන් ඔස්සේ, මහ පාරෙන් පුංචි පාලමට, එතැනින් ලස්සන අඩි පාර ඔස්සේ තාත්තාගේ සොහොන පහු කර මඳ දුරක් පියමන් කර නැවතුම්පොළේ නතරව තත්පර කිහිපයක් ගවරවෙල කන්දේ මැයි මාර ගහ දෙස බලා සිට මල් එකක්වත් නැතියෙන් කම්පිතව, යළි හැරී කන්ද නැග රේල් පාරට ගොඩ වී එය ඔස්සේ ගමන් කරන තැන දක්වා ඔබ පැමිණියේ නම්... ඒ එන වේගයටම අනුව ගමන් කළ සමිධ අයියාගේ ඇස් දෙක දෙස මං බලාගෙනම හිටියා. අපි අතර වූ ඒ නිහැඬියාව බිඳිමින් දුම්රියේ නළා ශබ්දය අපිට ඇසුණා. දුම්රිය ගිය පසු තව ටික වෙලාවක් කන්ද උඩ රැඳී සිටි අපි ඇඳිරි වැටෙන්න ඔන්න මෙන්න තියෙද්දි පහළට බහින්න පටන් ගත්තා.

* * *

එදා රෑට සමිධ අයියා හැදුවා හරිම රසවත් කෑමක්. රස තරමටම සුවඳයි. ඉඟුරු දලු වැංජනයක් කොස් ඇට දාලා. ඒකටම තව මිදුල කෙළවර ගහෙන් ළා

කොස් දලු පහක් හයක් කඩාගෙන අතින් දැම්මා. අනිත් අලංකරණ සාමාන්‍ය විදිහටම. එක හදද්දි සමිධ අයියා කිව්වා මටත් ලිප ළඟ ඉන්න කියලා. මං ඇහුව ඇයි කියල. ව්‍යංජනය ලිපේ මඳගින්නේ ඉදෙද්දි එන ඉඟුරු සුවඳට බඩගින්න වැඩි වෙනවලු. එහෙම කියලා සමිධ අයියා බත් ලිප තියද්දි තව සහල් මිටක් වැඩිපුර දැම්මා. ඇත්තටම හරිම සුවඳයි තමයි. ඒ වගේම වෙනදට වඩා වැඩිපුර බඩගින්නකුත් දැනුණා.

"මේ අමුතු කෑම වර්ග මට මගේ ජීවිතයට අමතක වෙන එකක් නෑ සමිධ අයියේ. ඒ වගේමයි මේ ගත කරපු දවස් කීපය, ජීවිතයෙ රසකාරක පිරුණු දවස් කීපයක්. අමුතු සුවඳවල්වලින් මගේ අත්දැකීම් මල්ල පිරිලා. මං අමුතු විදිහට හිතන්න පුරුදු වෙලා. එහෙම අමුතු විදිහට හිතන්න මං ඉගෙන ගත්තේ ඔයාගෙන් සමිධ අයියේ. ඔයාගෙන් මම ඉගෙන ගත්තා ගස්වලට, මල්වලට, කඳුවලට, පුංචි අඩි පාරවල්වලට, ඉතුරු වෙච්චි මීදුම් සිව්වලට පණ තියෙනවා කියලා. ඔයා මෙහෙ නොහිටින්න මට මේ හැම කන්දක්ම නිකම්ම නිකං පසුයි ගලුයි විතරක් වෙන්න තිබුණා. දැන් මේ හැම කන්දක්ම පසුයි, ගලුයි, සිතුවිලියි වෙලා. වටින සැමරුමක් හැටියට ළඟ තියාගන්න පරණ ජෑම් බෝතලයක්, වේළිච්ච තුත්තිරි මල් කීපයක් වුණත් කෙනෙකුට ඇති කියලා මං ඉගෙනගත්තෙ ඔයාගෙන්. ඇත්තටම මේ ගත වුණු දවස්, දවස් නෙවෙයි බෙහෙත්, බෙහෙත් කිව්වම නිකම්ම නිකම් මිල අධික පාමසි බෙහෙත් නෙවෙයි, අමුතු කුළුබඩු සුවඳක් මිශ්‍ර වෙච්ච සිංහල බෙහෙත්..." මං කෑම කන ගමන් කිව්වා.

"ඔයාගේ බස දැන් හොඳයි. මුවහත් වීගෙන එනවා." සමිධ අයියා එහෙම කිව්වෙ හරිම අවංක හඬකින්.

* * *

රෑ මට හරියට නින්ද ගියෙත් නෑ. මට එහා ඇඳේ, ශ්‍රී විසල් ආදරණීය මනුස්සයා තද නින්දේ හිටියා. කාමරය පුරා පැවති නොයෙක් සුවඳ වර්ග පෙළින් පෙළට ඇවිත් මට බොහෝ දේ කල්පනා කරන්නට උපකාර කළා.

"එකිනෙකට වෙනස් මේ අමුතු අමුතු සුවඳවල් ගැන මං එයා එක්ක කතා කරන්න ඕනි දවසක වෙන වෙනම, ඒ ඒ සුවඳවල්වලට ගැළපෙන්න වෙන් වෙන්ව එයාගෙ හිනාවල් වෙන් කරලා හඳුනගන්න ඕනි මට. එයාව ගවරවෙල කන්දේ මැයි මාර ගහ යටින් තියලා, මට ගහට නැගලා අතු හොලවන්න ඕනේ. වැටෙන්න තියෙන්න මල් සේරම වැටෙනකොට එයා හිනා වෙන්නේ මං හිතාගෙන ඉන්න විදිහටමද කියලා මට හරියටම බලාගන්න ඕනි. එදාට ඒ මොහොත මම නම් කරන්නේ 'මැයිමාර ප්‍රසංගය' කියලා. ඒ වගේම කවදා හරි දවසක ඒ එයා එක්ක ඔහේ වරු ගණත් කතා කර කර ලෝකෙ කවුරුත්ම හදන්නැති කෑම වර්ග හදන්න ඕනි මට. ඒ අමුතු කෑම අත්හදාබැලීම් අසාර්ථක වුණත් හයියෙන් හිනාවෙවී ඒක විඳගන්න ඕනි එයා එක්ක මට..."

හවස සමිධ අයියා කියපුවා මට ආය ආය මතක් උනා.

පිරිමි හැම විටම කාන්තාවන් දිහා බලන බවත්, කාන්තාවන් එසේ පිරිමියා දෙස නොබැලුවද පිරිමියෙකු තමා දෙස බලා සිටින බව කාන්තාවට නිසැකවම දැනෙනා බවක් මං පොතක කියවල තිබුණා. පුරා මාස දහයක් තිස්සේ නිසැකවම හැම දවසකම වාගේ උදේ හවස සමිධ අයියා ඔබ දැකගෙන තිබුණා. ඉතින් ඒ එක මොහොතකවත් ඔබ ඔහුව දැක්කාද? තැති නම් දැක්කෙ නැතිද? ඒ පැනය මා සිතේ ඉතිරි වෙලා. ඔබ කෙරේ කෙරෙහි වූ ඒ විශ්වාන්තර හැඟීම පිළිබඳ අංශුවක් හෝ ඔබ දැන සිටියාද? ගැහැනුකමේ සහජ සිරිතට අනුව ඒ

බව දැනී, නමුත් ඒ පිළිබඳ නොපෙන්වා සිටියාද? මේවාට උත්තර දන්නේ ඔබ පමණමයි. නමුත් ඔබගේත් සමිධ අයියාගේත් දෑස් එකම එක ඇසිල්ලක හෝ එකට යාවුණු නිමේෂයක් මේ තාක් නොවූ බව සමිධ අයියට විශ්වාසයි. මා තුළ විශාල සිහිනයක්ව තිබුණා ඔබ දෙදෙනාගේ දෑස් එකිනෙක යාවෙන ඒ සුමියුරු මොහොතේ මිහිපිට එකම සාක්ෂිකරුවෙකු බවට පත් වන්න; ඒ මොහොතේ සමිධ අයියාගේ මුහුණේ ලියැවෙන හීගඩු සටහන කියවන්න. ඒත් එහෙම මොහොතක් මේ දවස් හතරක් තුළ මම බලාපොරොත්තු වුණු එක ඒ තරම් සාධාරණ නෑ. එහෙත් එහෙම දවසක් උදාවනු ඇතැයි කියා මා එදා තදින් විශ්වාස කළා.

14.

පුංචි මැයි මාර උමයෝ...

පහුවදා උදේ මම ගෙදර යන්න ලෑස්ති වෙලා බෑග් එකත් සූදානම් කරගෙන එළියට බහින්න මත්තෙන් ආයෙත් සැරයක් කාමරය පුරා බැලුවා. රාත්‍රී හතරක් මට සුවඳ සමග හින්ද දුන් ඒ පණ තියන කාමරය, සුවඳාලංකාර බෝතල් පෙළ, පොත් ටික, වියළි තුත්තිරි මල් මිට, පරණ ජෑම් බෝතලය, ඉතිරි වුණු රතු රෙදි කෑලි... ජීවිතයේ කවදාවත් අමතක නොවෙන වටිනා වස්තූන්. ඒ සෑම එකක් දෙසම වෙන වෙනම ගෞරවයෙන් බලා මං කාමරෙන් එළියට ආවා. සමිධ අයියා පේන්න හිටියේ නෑ. මං මිදුලට බැස්සා. සමිධ අයියා මිදුලට මඳක් පහළින් බෑවුමට වෙන්න පුංචි පැළයක් සිටුවමින් ඉන්නා අයුරු පෙනුණා. ඒ වෙද්දි අවට තිබුණ ඔහුගේ පුංචි පුංචි වගාවන් අසල වල් නෙළා සුද්ද පවිත්‍ර කර තිබුණා. මං ඔහු අසලට ගියා.

"ලෑස්ති උනාද?"

"ඔව්... මොකක්ද ඔය කරන්නේ?"

"පැළයක් හිටෙව්වා."

"මොනවද?"

"මැයි මාර..."

සමිධ අයියා කිව්වා. ඔහුගේ දෑස්වල බලාපොරොත්තු පිරි සැහැල්ලුවක් තිබුණා.

"මැයි මාර ගහක් මෙතෙන්ට ගැළපෙනවා..." මං කිව්වා.

"මේ ගහ කවදහරි ලොකු වෙලා මේකෙ මල් පිපෙයි. එහෙම දවසක එයා කොහේ හරි යද්දි ඒ මල් දකියි... එයාට සතුටු හිතෙයි.. එතකොට මටත් ඒ එක්කම සමාව ලැබෙයි..." සමිධ අයියා කිව්වා.

"මං ආයෙ ඉක්මනටම එන්නම් සමිධ අයියේ... අපි ඉක්මනටම සඟරාවේ වැඩේ පටන් ගම්මු. මං මට පුළුවන් උපරිමයෙන් හොඳ කතන්දර කිහිපයක් ලියාගෙන එන්නං. ඔය ලස්සන හිත ඔය විදිහටම තියාගෙන ඉන්න සමිධ අයියේ..." මං එහෙම කියලා සමිධ අයියාව වැලඳගත්තා. ඔහු ළඟ වූ සුවඳ පද්ධතිය මේ වෙලාවේ මට තදින්ම දැනුණා. ඊට පස්සේ මං ඒ අලුත හිටවපු පුංචි මැයිමාර පැළය ළඟ වාඩි වුණා.

'ඔයා දන්නවද පුංචි මැයි මාර ළමයෝ... ඔයා නිකම්ම නිකං මැයි මාර ළමයෙක් එහෙම නෙමෙයි. කුතුහලය මිශ්‍ර චමත්කාරය පිරුණු මාරම මාර මැයි මාර ළමයෙක්. නිරෝගීව ලොකු මහත් වෙලා රතුම රතු මල් පොකුරු ගොඩක් ඒක්ක ලෝකෙට ලස්සනම ලස්සන මැයි මාර ප්‍රසංග පවත්වන්න. එහෙනම් මං ගිහින් එන්නම් මැයි මාර ළමයෝ."

මං එදා ඒ පුංචි පැළයට එහෙම කියලා සමුගත්තා.

15.

යන්න දා දය සහ ඉන්න දා දය

උදාමීට අවුරුදු විසිදෙකකට කලින්. එදා මම තදින්ම හීන දකපු ඒ සංචරණී සඟරාව කෙරුණෙ නෑ. ඒ හේතුව සමිධ අයියා පසු කාලයේ මට එවපු ලියුමක ලියලා තිබුණා. අවුරුදු කිහිපයක් යද්දී අපි ජංගම දුරකථනවල හිමිකාරයන් බවට පත්වුණා. ලියුම් ලියන ඒ චමත්කාරජනක උණුසුම් පුරුද්ද මා අතින් මගහැරී ගියා. ඒත් සමිධ අයියා එවපු සේරම ලියුම් මම පරිස්සමට තියාගෙන හිටියා.

හදිස්සියේ මේ කොවිඩ් වසංගත සමයේ මට ආපු ඒ අකුණුසර පණිවිඩයත් එක්ක ඔබට මෙය ලියා, ඒ ලියුම් සේරම ආපහු කියවන්න පටන් ගත්තා. මං නිරෝධායනයව හුන් ගම්පහ ඒ හුදෙකලා නිවසේ කාමරයේ ඇඳ මත මම ඒ ලියුම් සියල්ල දිගහැර ඇතිරුවා. කාමරේ සියලු කවුළුවලින් හැර තිබූයෙන් පහසුවෙන් කාමරය පුරා සුළං සැරිසැරුවා. කොවිඩ් හැදුණම ගඳ සුවඳ දැනෙන්නෑ තමයි. ඒත් ඒ වෙලාවේ මට පැහැදිලිවම දැනුණා ඒ ලියුම්වලින් කරදමුංගු, කරාබුනැටි, සාදික්කා, වසාවාසි සුවඳ. ඇඳ උඩ ඇතිරූ ඒ හැඟීම්බර දසුන තව තවත් අලංකාර වුණා කවුළුවෙන් ඇඳට වැටුණු රාස්සිගේ අව් රැලිවලින්.

මං මේ ලියුම් සියල්ල දෙස මොහොතක් බලාගෙන සිටියා. ඒ මිහිරි රවුම් අකුරුවලින් පිරි පිළිවෙළකාරී ලියුම්

සුළඟට එක දෙක සැලෙන හැටි මට පෙනුණා. ඒවා සුළඟෙන් හැලුණේ 'අනේ මාවත් කියවන්න - අනේ මාවත් කියවන්න...' කියන්න වාගෙයි. ඒ නිසාම මං එතැනින් වඩාත් සැලෙන ලියුම බැගින් අතට ගෙන ඒවායේ තැන් තැන් කියවන්න පටන් ගත්තා.

'උඩහ කන්දේ ඉස්ටෝරුව රෙපයාර් කරලා. ඔෆිස් එක අලුතෙන් හදලා. දැන් ගොඩක් අය ඒකෙ වැඩ. ඒත් පරණ ගොඩනැගිල්ල තරම් නම් ලස්සන නෑ. ගස්වල මල් පිපුණත් නැතත් මිනිස්සු බිම බලාගෙන වැඩ, වැඩ, වැඩ...'

'අපි මහන්සි වෙලා 'සංචරණී' සඟරාව කළත් මිනිස්සු ඒක සල්ලි දීලා අරගෙන කියවයිද? මං නම් හිතන්නේ නෑ... ආ... ලැබූ සම්මානවලට හදවතින්ම සුබ පතනවා. ටීවී එකේ ඔයාව පෙන්නද්දි මට කෑගැස්සුණා සතුටට. ඒත් ඒවායෙන් උදම් නොවී තව තව හිතලා ගැඹුරින් ලියන්න. නව ලේඛන විධි, ආකෘතික අත්හදාබැලීම් ගැන වැඩිපුර හිතන්න. ඒ එක්කම අර ඉස්සර කිය කිය හිටිය වගේ හොඳ ආදර කතන්දරයක් ලියන එක ගැනත් විශේෂයෙන් හිතන්න.'

'දැන් මං ඇන්ටනා හදනවා. ඒක හරිම විනෝද වැඩක්. ලයින්වල මිනිස්සු ඇන්ටනාව කැඩුණම මාව හොයාගෙන එනවා. මං හදලා, ගිහිල්ලා හයි කරලම දෙනවා. පොඩි ගාණක් ලැබෙනවා. සේරටම වඩා හිතට සතුටුයි. ජනතාවට ටීවී පෙනීම ලබා දෙන ජාතික මෙහෙවරක්නේ ඒක. හෝ... හෝ...'

කවුළුවෙන් ආ සුළං මඳක් වැඩි වූයෙන් තවත් ලියුම කිහිපයක් ඇඳ මත නලියන්නට වුණා. මං ඉන් තව එක ලියුමක් අතට ගත්තා.

'බැරිවෙලා හරි අපේ අම්මා කෝල් කළොත් ආන්සර් කරන්න එපා. මට මනමාලිලා හොයන්න කියලා දන්න දන්න හැමෝටම කියනවා...'

'හැ. දවස ගාණෙම කෑම අත්හදාබැලීම කෙරෙන්නෙ නෑ ඉතින්. ඒත් ඉඳලා හිටලා හිතුණොත් හදනවා. ළඟදි හැදුව වැඩිපුර සාම්ප්‍රදායික ආකෘති හරඹ නැති ලාල් හැගොඩගේ කවි වගේ බොහෝම ගුණ කෑමක්. සුදු බත්වලට තම්බපු රටකජු, කතුරුමුරුංගා කොළ, කොත්තමල්ලි කොළ, බිත්තර එකතු කරල තෙම්පරාදු කරා. අමතර අලංකරණ හැටියට සූදුරු, කරපිංචා, එනසාල්... උඩින් ළාවට ගම්මිරිස් කුඩු ඉහලා... හරි අමුතු ගැඹුරු රසයක් තිබුණා.'

'ස්තුතියි කොළඹ එන්න කිව්වට. ඒත් ඇවිල්ලා මට ඔහේ ඉන්න අමාරුයි. මෙහෙන් දුරස් වෙලා වෙන කොහේ හරි දවස් දෙකක් ඉන්නකොට මට ඔළුවෙ කැක්කුම හැදෙනවා... ඒක නෙවෙයි. ගවරවෙල කන්දේ අර මැයි මාර ගහ කපලා. මං හිතන්නේ ඉස්ටෝරුවක් හදන්න යනවා කන්දේ. මං සතියකට වතාවක් වගේ ගිහිල්ලා තාත්තගේ සොහොනයි, ලස්සන අඩිපාරයි සුද්ද කරල එනවා, තුත්තිරි මල් සීමාව තාම එහෙමීමම තියෙනවා...'

'දන්නවද වැඩක්, අර මං හිටෙන්පු මැයි මාර ගහ පීදුණා. ගවරවෙල කන්දේ ගහ නැහැත් දැන් මේ ගහ අඩිපාරට පේනවා. එයා කවදහරි දවසක අඩිපාරේ වතාවක් හරි ගියොත් දැන් එහැකට මේ ගහ පේනවා...'

එළියේ සුළං අඩු වැඩි වීමේදී වැඩිපුර සෙලවුණු තව ලියුමක් මම අතට ගත්තා.

'දැන් මගේ මේසේ උසට පොත් - තුත්තිරි මල්, කරදමුංගු, කරාබුනැටි, සාදික්කා, වසාවාසි, කුරුඳු, ඇන්ටනා බඩු, වයර්, අඩු, බුලත්විට අතරට ඉස්පිරිතාල බෙහෙත් ගඳත් එකතු වෙලා. මං දැන් මාසෙකට වතාවක් බදුල්ල ඉස්පිරිතාලෙට යනවා බෙහෙත් ගන්න. (මොනවටද කියලා අහන්නැතුව ඉන්නව නම් හොඳයි.) ඒ යන එන ගමන් මං පාර දෙපැත්ත බලාගෙන යනවා. අහම්බෙන් හරි එයා ඉදියි කියලා... එයා කොහේ හරි හොඳින් ඇති... ඔව්! එයා කොහේ හරි හොඳින් ඇති... මේ මැයි මාර ගහේ මල් එකම වතාවක් හරි එයා දකිනවා නම් මට ඒ හොඳටම ඇති. ඒ බව මට දකින්න ලැබුණෙ නැති වුණාට කමක් නෑ. එයා දැකලා එයාගෙ හිතට සතුටක් දැනුණොත් මට ඒ ඇති. කොහේ කොහොම හිටියත් එයා සන්තෝසෙන් - හොඳින් ඉන්නයි ඕනි.'

පරිසරයේ සුළඟ එක වර අඩු වුණා. ඒත් අතරමං වුණ සුළං රැල්ලක් හේතුවෙන් එකම ලියුමක් පමණක් යන්තම් සෙලවුණා පෙනුණා. මං ඒ ලියුම අතට ගත්තා. ඒ මං ජීවිතේ වැඩිපුරම කියවපු සමිධ අයියගෙ ලියුමක්.

'ලෝකෙ පවතින්නෙ ඇවිත් යන අය සහ ඉන්න අය අතරින් නැගෙන වේදනාවෙන්. ඇවිත් යන්න නියමිත අය ඇවිත් යනවා. ඉන්න නියමිත අය ඉන්නවා. එයා ආපු කෙනා පමණයි. ඉතින් ආපු කෙනා නෙමේද යන්න ඕන? ආපු කෙනා නේන්නම් යන්න ඕන කෙනා. ඒ හින්දම එයා

ඇවිත් ගිය කෙනා. මම ඉන්න ආපු කෙනා. ඒ හින්දා මම තාමත් ඉන්න කෙනා. බැරි වෙලාවත් මං ආපු කෙනා වුණා නම් කොහොමටවත් මං ගිය කෙනා වෙන්නනෙ නම් නෑ. ඒදාටත් මං ඉන්න කෙනා විතරමයි. ඒ කොහොම වුණත් අන්තිමේ බලන කොට අපි හැමෝම මේ ලෝකෙට ඇවිත් යන්න ආපු අය.'

16.

ඉතින් බබ මේ කතාව සම්පූර්ණ කරන්න...

එම විසිතුරු මිනිසා නැතියෙන් පරිසරයේ උත්සවාකාර බව අතුරුදහන්ව ගොස් පාළු හිතෙන කළු-සුදු පැහැයක් ඉතිරි වී තිබුණා. නමුත් අවසානය අවසානයෙන් පූර්ණ නොවනා වග කියන්නට මෙන් එතැන තද රතු පැහැයෙන් කුතුහලය සහ චමත්කාරය වර්ණ ගැන්වී තිබුණා. අවුරුදු විසිදෙකකට පසුව සමීධ අයියාගෙන් තොර වූ දෙමෝදරට ගොස් හන්දියේ සිට, ඉහළ ඔහුගේ නිවස දෙස බැලූ කල මට මුලින්ම පෙනුණේ වත්ත පුරා සරුවට වැඩුණු ලඳු කැලෑව නොව ඊට ඉහළින් වූ ඒ රතුම රතු මැයි මාර මල් වීස්මයයි.

ජීවිතය කියන්නේ අපි සැලසුම් කරලා ලියන කතන්දරයකට වඩා බෙහෙවින් වෙනස් අහඹු සිද්ධියකට. සැබැවින්ම ජීවිතය කියලා කියන්නේ එක්තරා සිද්ධියක්. සිදු වෙන තුරු කිසිවක් සිතාගත නොහැකි ඇසිල්ලක්. සියල්ලෙහිම අයිතිකරුවා තමයි ගතවෙන කාලය. ඒ සිද්ධියේ ආරම්භය - පැවැත්ම සහ අවසානය මීස කාලයට ඒ තුළ වෙන හැඟීම අදාළ වෙත්නෑ. කාලයට උවමනා කරන්නේ යම් සිද්ධියක් සිදු වීමේ බලය විතරමයි. යම්කිසි සිදුවීමක් සිද්ධ වූ පසු කාලය සිය නියෝජිතයන් ලවා ඊළඟ සිදුවීමට ඉඩ සාදනවා විය යුතුයි. එකී කාල නියෝජිතයෝ පසුගිය කොවිඩ් දවස්වල සමීධ අතුලසිරි වටා ගැවසී ඒ සිද්ධිය ඒ අයුරින් නිම කර තිබුණා.

ඒ සිද්ධිය තනි වාක්‍යයකින් කියනවා නම්...

'සමිධ අතුලසිරි බදුල්ල ඉස්පිරිතාලෙදී මිය ගියා.'

* * *

අඩි තිස්පහක් හතළිහක් තරම් උසින් යුතු ඒ මැයි මාර ගසේ රතුම රතු මැයි මාර මල් පිරී තිබුණා. මං වහා ප්‍රධාන මාර්ගයේ සිට කන්ද උඩට දුවගෙන ගියා. නිවෙසට යන අඩිපාර ඉතුරු වෙන්නට මුළු වත්ත පුරාම දරුණු ලෙස වල් වැවී තිබුණා. සමිධ අයියාගේ විවිධ වගාවන් සියල්ල වල්පැළෑටි විසින් පරාජයට පත්කර හිස ගසා දා තිබුණා. මං එතැනට යද්දී දැක්කා සමිධ අයියාගේ වයෝවෘද්ධ මව ඒ ගස මුල පුටුවක් තබාගෙන වාඩි වී ඈත බලාගෙන සිටිනා හැටි. මම වැටුණු මැයි මාර මල් නොපාගා ඈ ළඟට ගියා. මා දුටු ගමන්ම ඇය මාව අඳුන ගත්තා.

"මට මේක තවම හීනයක් පුතේ. හීනෙන් මෙගොඩට ඒගන්න බැරුව මං තාම ඔහේ කල්පනා කර කර ඉන්නවා. අනේ... කුඹියෙකුටවත් වරදක් නොකළ මයෙ පුතා. මුළු ලෝකෙම මිනිස්සු ගෙවල් ඇතුළට වෙලා දොර ජනෙල් වහගෙන ඒ වසංගතයෙන් බේරෙන්න හදද්දි මගේ පුතා හුස්ම ගන්න අමාරුයි කියලා තනියම ඉස්පිරිතාලෙට යන්න ලෑස්ති වුණා. ගියොත් කෝකටත් නවත්තගනී කියලා හිතලා මම කොට්ටයක්, රෙද්දක්, උණුවතුර බෝතලයක් එහෙම ලෑස්ති කරල දුන්නා. අනේ ඒ ටිකත් අරගෙන මේ ගහ ළඟට ආවා. ගහ දිහා ටිකක් වෙලා බලාගෙන ඉඳලා ඊට පස්සේ අර කඳු දිහා ටික වෙලාවක් බලා හිටියා. එහෙම බලා ඉඳලා මොකවත්ම නොකියා හෙමින් හෙමින් යන්න ගියා... ඒ ගියා ගියාමයි... අනේ මගේ පුතා."

අම්මගේ දෑස්වලින් කඳුළු කඩාගෙන වැටෙන්න වුණා. ඇය දෝතින් ඒවා පිස දැම්මා. මං ඇයව සනසවා ඇතුළට ගොඩ වුණා. සාලෙ බඩුබාහිරාදිය එක් පසෙකට කර තිබුණා. මම සෙමින් දොර රෙද්ද මෑත් කොට සමීධ අයියාගේ කාමරයට එබුණා. ඒ වන විට එය සම්පූර්ණයෙන්ම හිස් කර තිබුණා. නමුත් ඒ තුළ පිරි පැවති සුවඳ වර්ග කිසිදු අඩුවක් නැතිව සුරක්ෂිතව ඉතිරි වී තිබුණා.

'අපේ දූල මේ ගෙදර හෝටලයක් දාන්න යන්නෙ පුතේ. දැන් ඔය ටික ටික වැඩ පටන් අරගෙන තියෙන්නේ.'

දොර ළඟ හිටගෙන අම්මා කිව්වා. හෝටලයක් දානවා නං මේ කාමරේ ඒ සුවඳින් ම තබන්න ඔවුන්ට යෝජනා කළ යුතු යැයි මම කල්පනා කළා.

'ඔව්. ඒගොල්ලො මුණගැහිලා කියන්න ඔනෙ මේ කාමරය සැලසුම් කරද්දි මේ කාමරේ කරදමුංගු, කරාබුනැටි, සාදික්කා, වසාවාසි, කුරුඳු සුවඳ එන විදිහටම සැලසුම් කරලා ඒක දිගටම පවත්වාගෙන යන්න කියලා...'

මම ආපහු අම්මා සමග මැයි මාර ගහ ළඟට ආවා.

"වාඩිවෙන්න අම්මේ..."

අම්මා ආපහු පුටුව උඩ වාඩි වුණා.

"මං උදේ ඉඳන් හවස් වෙනකන් මෙතන ඉඳගෙන බලාගෙන ඉන්නවා පුතේ. වෙන මොනවා කරන්නද, ඔහේ බලාගෙන ඉන්නවා. ඔන්න ටිකකින් පළාතම මීදුමෙන් වැහිල යනව. ඔන්න ටිකකින් ආයෙ පෑදෙනවා. ඔන්න ඔච්චරයි බලන්න තියෙන්නේ. ඔන්න ටිකකින්

හුළඟ එනවා. ඒ වෙලාවට පුතේ මේ ගහේ මල්. වරුසාව වගේ සීසීකඩ වැටෙනවා. මගේ උකුළටත් වැටෙනවා. මං ඒවා ඔහේ තියෙන්න අරිනවා..."

සමිධ අයියාගේ අම්මා එහෙම කිව්වම මට දැනුණෙ විස්මයක්. මේ ගස සමිධ අයියා හිටවපු දවස මට මතක් උනා. සමිධ අයියගෙ සංකල්ප ලෝකය ආදරය එක්ක සම්බන්ධ වෙන විදිය හරිම බලවත්. ඒක හුදෙකලාවේ මැකිලා යන්නේ නෑ. කොහෙන් කොහොම හරි ආදරයේ භාෂාව එක්ක මුසු වෙනවා.

"මම ටිකක් රේල්පාර පැත්තෙ ඇවිදල ආයෙ එන්නම්." කියලා අම්මගෙන් සමුඅරන් පල්ලම් බැස්සා. ඒත් ඇය කියපු ඒවා මගේ හිතේ දෝංකාර දුන්නා.

"කිසිම කෙනෙකුට කරදරයක් නැතුව ජීවත් වුණු මගෙ පුතා. තව කෙනෙක්ගෙ හිත කලබල වෙයි කියලා හයියෙන් කතා කළේවත් නැති මගේ පුතා... සද්ද නැතුවම යන්න ගියා. ගස්වැල්වලට පුදුම විදියට ආදරය කළේ. මේ මැයි මාර ගහ තමයි හොඳම යාළුවා උනේ. වෙලාවකට පැදුරක් එලාගෙන මේ ගහ යට නිදාගෙන ඉන්නවා. මල් ඇඟට වැටෙනකොට තනියම හිනාවෙනවා. අනේ එච්චර සුන්දර දරුවා... මහපොළොවෙ සලකුණක්වත් නොතියා මිදුමක් වෙලා මැකිලාම ගියා..."

මම හන්දිය ඔස්සේ ඇවිත් පුංචි පාලමෙන් එගොඩ වෙලා සමිධ අයියගෙ තාත්තගෙ සොහොන සීමාවට ආවා. ලස්සන අඩිපාර දෙපස හොඳටම කැලෑව වැවිලා තිබුණා. සොහොන වටෙත් එහෙමයි. එදා තිබුණු ඒ නැවුම් සිරියාව අතුරුදහන් වෙලා. මනුස්ස ගතියෙන් තොර අසංස්කෘතික පෙනුමක් ආරෝපණය වෙලා තිබුණා.

ඔබ එදා ගවරවෙල කන්දේ මල් ගහ දිහා බලන්න නතර වුණු තැන, ඒ සුන්දර ආදරණීය නැවතුම්පොළ, එතන වැස්සට හේදිලා ගිහිල්ලා තිබුණා. මම එතැන නතර වී ගවරවෙල කන්ද දෙස බැලුවා. සමිධ අයියා ලිපියක කියා තිබුණු පරිදිම ඒ මැයි මාර ගස එතැනින් ඉවත් කර තිබුණා. ඒ වෙනුවට අතු පුරා රතුම රතු මල් පොකුරු පැලඳගෙන ඉන්න සමිධ අයියාගේ මැයි මාර ගහ කැපීපෙනුණා. මං ඒ දිහා ටික වෙලාවක් බලාගෙන හිටියා. මේ පිපිලා තියෙන්නේ සමිධ අයියගෙ සිතුවිලි. ඒවා කොයි තරම් සුන්දරද?

මිනිස්සු හිතන විදිය අනුව මේ ලෝකය මොන තරම් ආදරණීය ලස්සන එකක් කරගන්න පුළුවන්ද? සමිධ අයියා තමයි මං මේ ලෝකෙ දැකපු හොඳම පෙම්වතා. අයිති කරගැනීමක් ගැන බිඳක්වත් නොහිතා ඒත් ආදරේ ගැන විශ්වීය සිතින් හිතපු මනුස්සයෙක් ඔහු. ඒත් ඔහු මියගියේ රිදුණු සිතින් බව දැන් ඔබත් මමත් දන්නවා. ඔහුට උවමනා වුණා ගවරවෙල කන්දේ මැයි මාර මල් ගැන ඇත්තම කතාව ඔබට කියන්න. ඔහු තදින් හිතුව ඒක ඔහු අතින් වුණු ලොකු අඩුපාඩුවක් කියලා. ඒ රිදුම හැමදාම තිබුණා ඔහුගේ හිත තුළ. ඒත් මං දන්නවා ඒක ඔහුට රිදුමක් උනාට අනිත් හැමෝටම ඒක පුදුමයක්, චමත්කාරයක්, විස්මිත දෙයක්, ආදරණීය අත්දැකීමක්.

ඔන්න කිසිත් නොදත් ඔබ දැන් හැමදේම දන්නවා. ඔව්! දැන් ඔබ දන්නවා ඔබ තමයි ඒ කන්දෙන් මේ කන්දටත්, මේ කන්දෙන් ඒ කන්දටත් යන ගමන් නතර වෙලා මැයි මාර මල් දිහා බලා ඉඳලා ගිය කෙනා කියලා. දැන් ඔබ සියල්ල දන්නවා. ඒත් මං දන්නෑ ඔබ කොහේ ජීවත් වෙනවද කියල. මගේ පණිවිඩය මෙන්න මේකයි. ඔබට පුළුවන් දාක ආයෙ ඒ පරිසරයට ගිහින් එන්න. ඔබ යන්නේ ජනවාරි සිට අප්‍රේල් අග දක්වා කාලයක නම් ඒ

මැයි මාර ගහේ මල් පිපිලා තියෙනවා දැක බලාගන්න පුළුවන්.

ඒ මල් දුටු විගස ඔබේ මුහුණේ සිනාවක් හටගත්තොත්... එදාට මේ කතාව සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒක එහෙම තමයි වෙන්න ඕන. ඒ පිළිබඳ මට දැනගැනීමට ඉඩක් නොලැබුණාට කමක් නෑ. ඒත් එය ඒ විදියට සිදු විය යුතුමයි කියලා මම නැවත නැවතත් කල්පනා කරනවා.

ස්තුතියි.
මෙයට,

මැයි මාර ප්‍රසංගය

මහින්ද ප්‍රසාද් මස්ඉඹුල

'ඔයා දන්නවද පුංචි මැයි මාර ළමයෝ...

ඔයා නිකම්ම නිකන් මැයි මාර ළමයෙක් එහෙම නෙවෙයි. කුතුහලය මිශ්‍ර චමත්කාරය පිරිණු මාරම මාර මැයි මාර ළමයෙක්. නිරෝගීව ලොකු මහත් වෙලා රතුම රතු මල් පොකුරු ගොඩක් එක්ක ලෝකෙට ලස්සනම ලස්සන මැයි මාර ප්‍රසංග පවත්වන්න. එහෙනම් මං ගිහින් එන්නම් මැයි මාර ළමයෝ.'